

І. КОБЕЦЬ

**ПОЧАТКОВА
ШКОЛА ГРИ
НА ТРУБІ**

И. КОБЕЦ

**НАЧАЛЬНАЯ
ШКОЛА ИГРЫ
НА ТРУБЕ**

И. КОБЕЦ

НАЧАЛЬНАЯ ШКОЛА ИГРЫ НА ТРУБЕ

ИЛИ

КОРНЕТЕ, АЛЬТЕ, ТЕНОРЕ, БАРИТОНЕ

Под редакцией проф. В. М. ЯБЛОНСКОГО

*Разрешено Управлением учебных заведений
Министерства культуры УССР в качестве учебного пособия
для музыкальных школ-семилеток, музыкальных десятилеток и
музыкальных училищ*

ВТОРОЕ ИСПРАВЛЕННОЕ И ДОПОЛНЕННОЕ ИЗДАНИЕ

Видання являє собою посібник для тих, хто бажає навчитися грати на духових інструментах — трубі, корнеті, альті, тенорі, баритоні. Теоретична й практична частини її ґрунтуються на досягненнях радянських методів викладання.

У Школі дано короткі відомості з музичної грамоти. Велика кількість прикладів уточнює виклад. Перекладення в супроводі фортепіано та камерних ансамблів допоможуть учням набути потрібні виконавсько-художні навички.

Посібник призначено як для музичних шкіл та училищ, так і для гуртків художньої самодіяльності.

Издание является учебником для тех, кто желает научиться играть на духовых инструментах — трубе, корнете, альте, теноре, баритоне. Теоретическая и практическая части ее основываются на достижениях советских методов преподавания.

В Школе даны краткие сведения из музыкальной грамоты. Большое количество примеров уточняет изложение. Переложения в сопровождении фортепьяно и камерных ансамблей помогут учащимся приобрести необходимые исполнительско-художественные навыки.

Пособие предназначено как для музыкальных школ и училищ, так и для кружков художественной самодеятельности.

Мета цієї Школи — допомогти виробити правильні навички гри на трубі або корнеті, альті, тенорі чи баритоні.

Як в теоретичній, так і в практичній частинах цього навчального посібника автор намагався використати кращі досягнення радянської методики викладання гри на духових інструментах.

Правильне тримання інструмента, розвиток дихання, амбушюра й техніки гри підпорядковано основній меті — змістовому виконанню музичного твору.

Школа складається з вправ, етюдів та перекладень, розміщених у порядку збільшення труднощів ритмічних, тональних, динамічних, технічних та ін. Педагог може змінювати послідовність вивчення розділів Школи в залежності від індивідуальних здібностей учня.

Крім вказівок, які дано в методичній частині, перед кожним новим розділом Школи даються додаткові пояснення.

У Школі є розділ щоденних вправ, які позитивно впливають на розвиток дихання, на якість звука і міцність амбушюра, а також розділ гам і тризвуків, вивчення яких є основою музично-технічного розвитку учня.

Більшість вправ і етюдів Школи побудовано на інтонаціях українських народних пісень, пісень народів СРСР та країн народної демократії. Використано також відомі твори класичної музичної літератури. Це значно підвищує інтерес учнів до гри і полегшує вивчення матеріалу.

Для набуття учнями виконавсько-художніх навичок до Школи додані перекладення в супроводі фортепіано та камерні ансамблі.

Там, де не вказано автора, твір чи перекладення належать авторів Школи.

Для другого видання Школа доповнена і частково перероблена. Нотний матеріал розташовано більш послідовно, а методичну частину поповнено новим текстом.

Школа створена як учбовий посібник для музичних шкіл і училищ. Нею можуть користуватися також музиканти духових оркестрів Радянської Армії та учасники гуртків художньої самодіяльності.

Цель данной Школы — помочь выработать правильные навыки игры на трубе или корнете, альте, теноре, баритоне.

Как в теоретической, так и в практической частях данного учебного пособия автор стремился использовать лучшие достижения советской методики преподавания игры на духовых инструментах.

Правильное положение инструмента, развитие дыхания, амбушюра и техники игры подчинено основной цели — содержательному исполнению музыкального произведения.

Школа состоит из упражнений, этюдов и переложений, расположенных в порядке нарастания трудностей ритмических, тональных, динамических, технических и др. Педагог может изменять последовательность изучения разделов Школы в зависимости от индивидуальных способностей учащегося.

Кроме указаний, данных в методической части, перед каждым новым разделом Школы даются дополнительные пояснения.

В Школе имеется раздел ежедневных упражнений, положительно влияющих на развитие дыхания, на качество звука и выносливость амбушюра, а также раздел гамм и трезвучий, изучение которых является основой музыкально-технического развития учащегося.

Большинство упражнений и этюдов Школы построено на интонациях украинских народных песен, песен народов СССР и стран народной демократии. Используются также известные произведения классической музыкальной литературы. Это значительно повышает интерес учащихся к игре и облегчает изучение материала.

Для приобретения учащимися исполнительско-художественных навыков в Школу включены переложения в сопровождении фортепиано и камерные ансамбли.

Там, где автор не указан, произведение или переложение принадлежат автору Школы.

Для второго издания Школа дополнена и частично переработана. Нотный материал расположен более последовательно, а методическая часть дополнена новым текстом.

Школа создана как учебное пособие для музыкальных школ и училищ. Ею могут пользоваться также музыканты духовых оркестров Советской Армии и участники кружков художественной самодеятельности.

ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ ПРО ТРУБУ, КОРНЕТ, АЛЬТ, ТЕНОР І БАРИТОН

Труба — це мідний духовий музичний інструмент.

Зовні він являє собою зігнуту у формі розтягнутого овала циліндричну трубку, яка, поступово розширюючись, закінчується розтрубом.

Труба відома ще з давніх часів. У старовину без участі цього інструмента не відбувались ні свята, ні обряди, ні військові навчання.

Сучасний вигляд труби виробився не одразу. Були часи, коли вона мала інший вигляд і виготовлялась з іншого матеріалу. Ще й досі зберігся один з предків труби — трембіта, музичний інструмент гуцульських чабанів на Україні (в Карпатах). Трембіта виготовляється з пустотілої палиці, яка обтягнута березовою корою.

Пізніше, коли люди навчились видобувати й плавити метал, почали робити латунні труби.

На Русі вже на початку Х ст. труба користувалась широкою популярністю. В багатьох старовинних народних піснях і былинах згадується про «трубушку срібну, дзвінку та жалібну».

Довгий час, аж до початку ХХ ст., труби були інструментами з натуральним музичним звукорядом. На кожній з них видобувався лише певний ряд звуків, що залежав від довжини труби. На такій трубі виконувались лише звуки гармонійного супроводу або мелодії сигнального характеру, як на сучасному горні або фанфарі. Застосовувати її в оркестрі було дуже незручно.

Щоб видобувати всі потрібні в оркестрі звуки, доводилось вживати одночасно декілька різних за довжиною натуральних труб, настроєних в різних тональностях.

Незручність застосування натуральних труб в оркестрі була усунута лише з винайденням вентильного механізму.

Венти́лі — це спеціальні вмикачі, які приєднують до натуральної труби додаткові трубки різної довжини, так звані крони. Натиснувши клавішу, повертають вентиль, який з'єднує крону з головною трубкою. В результаті її довжина збільшується, а стрій інструмента понижується. Отже, труба з вентильним механізмом — це ніби з'єднання де-

ОСНОВНЫЕ СВЕДЕНИЯ О ТРУБЕ, КОРНЕТЕ, АЛЬТЕ, ТЕНОРЕ И БАРИТОНЕ

Труба — это медный духовой музыкальный инструмент. Внешне он представляет собой согнутую в форме растянутого овала цилиндрическую трубку, которая, постепенно расширяясь, оканчивается раструбом.

Труба известна еще с давних времён. В старину без участия этого инструмента не проводились ни праздники, ни обряды, ни военные учения.

Современный вид трубы выработался не сразу. Были времена, когда она имела иной вид и изготовлялась из другого материала. Еще и сейчас сохранился один из предков трубы — трембита, музыкальный инструмент гуцульских пастухов на Украине (в Карпатах). Трембита изготовляется из пустотелой жерди, обтянутой березовой корой.

Позже, когда люди научились добывать и плавить металл, начали делать латунные трубы.

На Руси уже в начале Х ст. труба пользовалась широкой популярностью. Во многих старинных народных песнях и былинах упоминается о «трубушке серебряной, звонкой и жалобной».

Долгое время, вплоть до начала ХХ ст., трубы были инструментами с так называемым натуральным музыкальным звукорядом. На каждой из них извлекался только определённый ряд звуков, который зависел от длины трубы. На такой трубе исполнялись лишь звуки гармонического сопровождения или мелодии сигнального характера, как на современном горне или фанfare. Применять ее в оркестре было очень неудобно.

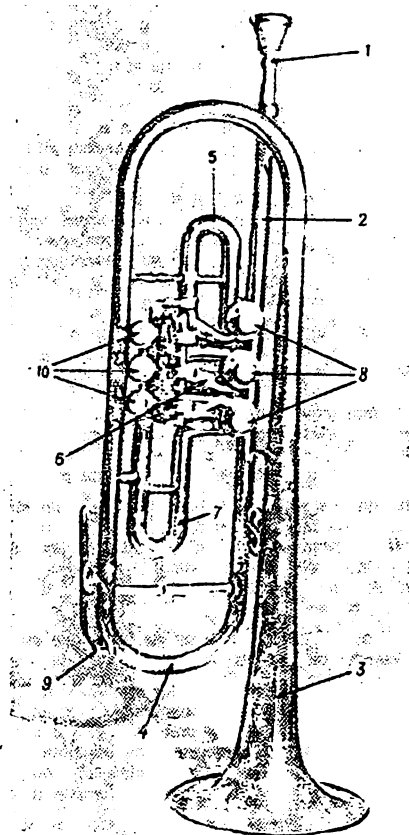
Чтобы извлечь все необходимые в оркестре звуки, приходилось употреблять одновременно несколько различных по длине натуральных труб, настроенных в различных тональностях.

Неудобство применения натуральных труб в оркестре было устранено лишь с изобретением вентильного механизма.

Венти́ли — это специальные включатели, которые присоединяют к натуральной трубе дополнительные трубки различной длины, так называемые кр о н ы. Нажатием клавиши поворачивают вентиль, который соединяет крону с главной трубкой. В результате ее длина увеличивается, а строй инструмента понижается. Итак, труба с вентильным механизмом —

кількох натуральних труб різного строю. На такій трубі можна видобувати не тільки звуки натурального звукоряду*, а і півтони.

Сучасна труба являє собою натуральну трубу строю сі-бемоль (in B) і має три крони

Мал. 1

з вентилями (мал. 1) або три крони з пистонами (мал. 1-а). Такий інструмент хоч частково і втратив властиву колишнім трубам повноту звучання, зате на ньому можна видобувати звуки в хроматичному порядку від *фа-дієз* малої октави до *мі* третьої октави (за написанням).

Така труба зветься хроматичною.

Таким чином, труба стала мелодично гнучкішою і більш зручною для широкого використання її в оркестрі й у виконанні соло. Трубі доручають підтримку оркестрової звучності, співучо-ліричні фрази та віртуозно-технічні пасажі.

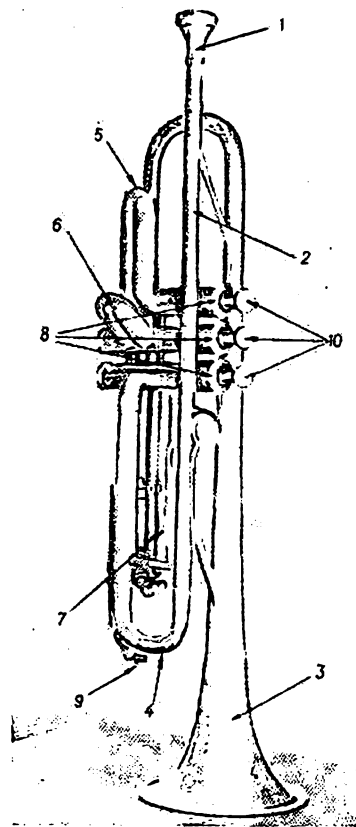
Корнет, альт, тенор і баритон так само, як і труба, належать до групи мідних духових інструментів.

Корнет походить від стародавнього поштового рожка, який робився з дерева або кістки і мав отвори у корпусі, як у дерев'яних духових інструментів.

*) Звуки, які видобуваються на мідних духових інструментах без участі вентилів, зветься натуральними.

это как бы соединение нескольких натуральных труб разного строя. На такой трубе можно извлекать не только звуки натурального звукоряда*, но и полутоны.

Современная труба представляет собой натуральную трубу строя *си-бемоль* (in B) и име-

Мал. 1а.

ет три крони с вентилями (рис. 1) или три крони с пистонами (рис. 1-а). Такой инструмент хотя несколько и утратил присущую старинным трубам полноту звучания, зато на нём возможно извлечение звуков в хроматическом порядке от *фа-диез* малой октавы до *ми* третьей октавы (по написанию).

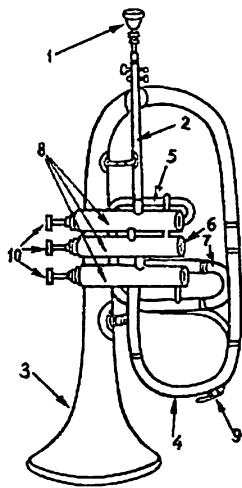
Такая труба называется хроматической.

Таким образом, труба стала мелодически гибкой и более удобной для широкого использования ее в оркестре и в исполнении соло. Трубe поручают поддержку оркестровой звучности, напевно-лирические фразы и виртуозно-технические пассажи.

Корнет, альт, тенор и баритон так же, как и труба, принадлежат к группе медных духовых инструментов.

Корнет происходит от старинного почтового рожка, который делался из дерева или кости и имел отверстия в корпусе, как у деревянных духовых инструментов.

*) Звуки, которые извлекаются на медных духовых инструментах без участия вентилей, называются натуральными.

Мал. 2

Сучасний корнет — це мідний духовий інструмент, зовні схожий на трубу. Він, як і труба, має три крони з вентилями (мал. 2). Настроєний корнет у тональності *сі-бемоль* (in B). Обсяг звуків, регістр та аплікатура такі ж, як у труби.

Корнет приваблює своїм більш м'яким, ніж у труби, тембром у всіх регістрах свого діапазону. Йому часто доручають виконання сольних партій як в симфонічному, так і в духовому оркестрах.

Альт, тенор, баритон виникли на початку XIX ст. (близько 1811 р.). Сконструював їх французький майстер А. Сакс з бюгельгорнів — сигнальних рожків.

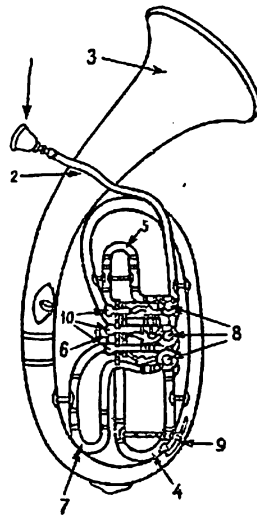
Устаткувавши бюгельгорни вентиляним механізмом, Сакс шляхом зміни довжини та діаметра головної трубки одержав різні за тональністю і тембром вентиляльні інструменти хроматичного строю.

Альт настроєний у тональності *мі-бемоль* (in Es). Звучить на квінту вище тенора або баритона, має м'який, трохи приглушений тембр.

Тенор (мал. 3) настроєний у тональності *сі-бемоль* (in B). Звучить на октаву нижче труби, має м'який приймний тембр, особливо в середньому та верхньому регістрах.

Баритон настроєний також у тональності *сі-бемоль* (in B), має густий і соковитий тембр. На ньому легко видобувати звуки середнього та нижнього регістрів, важче — верхні звуки.

Альт, тенор і баритон використовують у духовому оркестрі. Альтові доручають гармонічний супровід, тенорові і баритонові — мелодичну лінію або соло.

Мал. 3

Современный корнет — это медный духовой инструмент, внешне похожий на трубу. Он, как и труба, имеет три крони с вентилями (рис 2). Настроен корнет в тональности *си-бемоль* (in B). Звуковой объем, регистры, аппликатура такие же, как и у трубы.

Корнет привлекает своим более мягким, чем у трубы, тембром во всех регистрах своего диапазона. Ему часто поручают исполнение сольных партий как в симфоническом, так и в духовом оркестрах.

Альт, тенор, баритон появились в начале XIX в. (около 1811 г.). Сконструировал их французский мастер А. Сакс из бюгельгорнов — сигнальных рожков.

Снабдив бюгельгорны вентиляным механизмом, Сакс путем смены длины и диаметра главной трубки получил разные по тональности и тембру вентиляльные инструменты хроматического строя.

Альт настроен в тональности *ми-бемоль* (in Es). Звучит на квінту вище тенора или баритона, имеет мягкий, немного приглушенный тембр.

Тенор (рис. 3) настроен в тональности *си-бемоль* (in B). Звучит на октаву ниже трубы, имеет мягкий, приятный тембр, особенно в среднем и верхнем регистрах.

Баритон настроен также в тональности *си-бемоль* (in B), обладает густым и сочным тембром. На нём легко извлекаются звуки среднего и нижнего регистра, труднее — верхние звуки.

Альт, тенор и баритон используют в духовом оркестре. Альту поручают гармоническое сопровождение, тенору и баритону — мелодическую линию или соло.

Усі ці духові інструменти складаються з однакових за назвою й призначенням частин (див. мал. 1, 2, 3). Основні з них такі:

1—мундштук. З ним безпосередньо стикаються напружені губи граючого. Від правильності будови мундштука залежить до певної міри якість звука.

2—мундрора, початок головної трубки інструмента; в неї вставляють мундштук.

3—розтруб, головний резонатор інструмента.

4—загальна корона з водосливним клапаном; вона з'єднує мундрору з розтрубом. Загальна корона, як і інші крони, висувна. Висуваючи її, понижують загальний стрій інструмента.

5—перша корона, яка понижує натуральний звукоряд інструмента на тон.

6—друга корона, яка понижує натуральний звукоряд інструмента на півтон.

7—третья корона, яка понижує натуральний звукоряд інструмента на півтора тону.

8—вентильний механізм, який складається з вентилів, вставлених у діжечки (станкани). У корнетів або труб з пістонами роль вентилів виконують пістони (помпи). Вентилі сполучені з клавішами за допомогою крестовиків і штанг.

Таким чином, при натискуванні клавіша повертається вентиль (або опускається пістон) і вмикається відповідна корона в головну трубку інструмента.

9—водосливний клапан.

10—клавіші.

Щоб інструмент був у належному робочому стані і швидко не зношувався, потрібно:

а) берегти його від ударів, пошкодження і засміченості;

б) усі частини вентильного механізму, що труться, змащувати машинним маслом, а тертьові частини крон — густими технічними мазями (тавотом, солідолом, вазеліном);

в) після закінчення гри звільнити інструмент від вологи натиском на водосливний клапан та зняттям третьої крони. Зовнішні частини інструмента протирати м'якою ганчіркою;

г) дбайливо очищати внутрішню частину мундштука від бруду згорнутим клаптиком тканини.

ПОЛОЖЕННЯ КОРПУСУ, ГОЛОВИ І РУК

ПІД ЧАС ГРИ

Учитися грати на духовому інструменті рекомендується стоячи. Корпус і голову необхідно тримати прямо й невимушено. Лікті рук трохи підняті, щоб не заважати роботі реберних м'язів під час дихання.

В оркестрі грають сидячи, без зайвої напруженості, але не слід спиратися на спинку стільця або закладати ногу за ногу.

Все эти духовые инструменты состоят из одинаковых по названию и назначению частей (см. рис. 1, 2, 3). Основные из них такие:

1—мундштук. С ним непосредственно соприкасаются напряжённые губы играющего. От правильности строения мундштука зависит до некоторой степени качество звука.

2—мундрора, начало главной трубки инструмента; в неё вставляют мундштук.

3—раструб, главный резонатор инструмента.

4—общая корона с водосливным клапаном; она соединяет мундрору с раструбом. Общая корона, как и остальные кроны, выдвижная. Выдвигая её, понижают строй инструмента.

5—первая корона, понижающая натуральный звукоряд инструмента на тон.

6—вторая корона, понижающая натуральный звукоряд инструмента на полутон.

7—третья корона, понижающая натуральный звукоряд инструмента на полтора тона.

8—вентильный механизм, состоящий из вентилей, вставленных в бочёнки (станканы). У корнета или трубы с пистонами роль вентилей выполняют пистоны (помпы). Вентили соединены с клавишами при помощи крестовиков и штанг.

Таким образом, при нажатии клавиша поворачивается вентиль (или опускается пистон) и включается соответствующая корона в главную трубку инструмента.

9—водосливный клапан.

10—клавиши.

Чтобы инструмент был в надлежащем рабочем состоянии и быстро не изнашивался, необходимо:

а) беречь его от ударов, повреждений и загрязнения;

б) все трущиеся части вентильного механизма смазывать машинным маслом, а трущиеся части крон — густыми техническими мазями (тавотом, солидолом, вазелином);

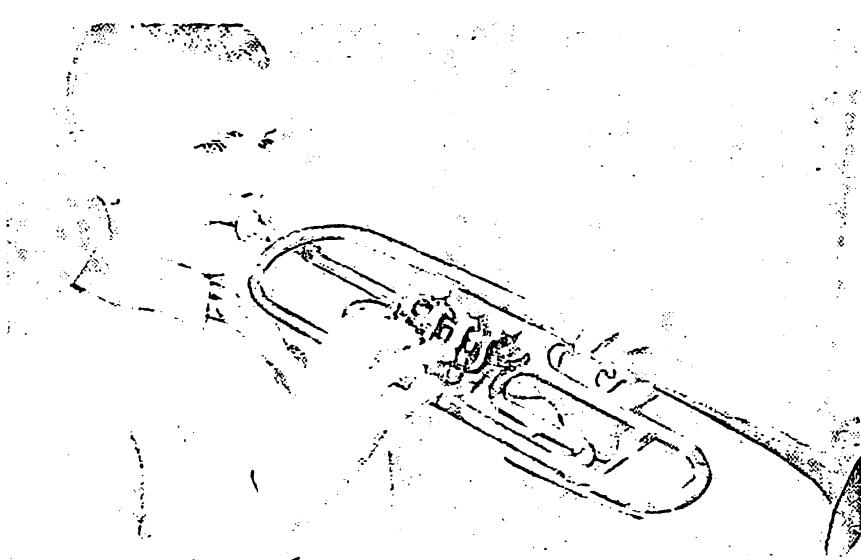
в) по окончании игры освобождать инструмент от влаги нажатием на водосливный клапан и снятием третьей крони. Внешние части инструмента протирать мягкой тряпочкой;

г) старательно очищать внутреннюю часть мундштука от грязи свёрнутым кусочком ткани.

ПОЛОЖЕНИЕ КОРПУСА, ГОЛОВЫ И РУК ВО ВРЕМЯ ИГРЫ

Учиться играть на духовом инструменте рекомендуется стоя. Корпус и голову необходимо держать ровно и непринуждённо. Локти рук немного приподнять, чтобы не мешать работе реберных мышц во время дыхания.

В оркестре играют сидя, без излишней напряжённости. Но не следует опираться на спинку стула или закладывать ногу за ногу.

Мал. 4

При грі трубу тримають лівою рукою так, щоб нижня частина діжечки третього вентиля спиралась на середину великого пальця. Вказівний, середній та підмізинний пальці легко охоплюють розтруб зверху.

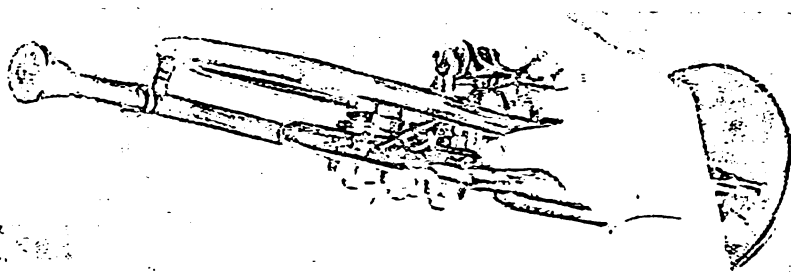
Мізинець повинен знаходитись поміж розтрубом і трубкою, яка виходить з діжечки третього вентиля в загальну крону (див. мал. 5). Не слід занадто міцно тримати інструмент, бо зайвий тиск на його корпус передається через мундштук на губи. В такому випадку він придавлює губи до зубів і порушує нормальний кровообіг м'язу рота. Це погано відбивається на якості звука і заважає розвитку амбушюра.

Праву руку тримають зовсім вільно. Пальці її в напівкруглому ненапруженому стані повинні знаходитись на середині клавішів: вказівний — на першому, середній — на другому, підмізинний — на третьому клавішах (див. мал. 5).

При грі трубу держат лівой рукою, так чтобы нижняя часть бочёнка третьего вентиля опиралась на середину большого пальца. Указательный, средний и безымянный пальцы легко охватывают раструб сверху.

Мизинец должен находиться между раструбом и трубкой, которая выходит из бочёнка третьего вентиля в общую крону (см. рис. 5). Не следует слишком крепко держать инструмент, так как лишнее давление на его корпус передается через мундштук на губы. В таком случае мундштук чрезмерно прижимает губы к зубам и нарушает нормальное кровообращение круговой мышцы рта. Это плохо отражается на качестве звука и мешает правильному развитию амбушюра.

Правую руку держат совершенно свободно. Пальцы ее в округлённом ненапряжённом положении должны находиться на середине клавишей: указательный — на первом, средний — на втором и безымянный — на третьем клавишах (см. рис. 5).

Мал. 5

Великий палець, знаходячись проти вказівного, підтримує трубку, яка проходить по під клавішами, мізинець лишається вільним (див. мал. 4—5).

Під час гри вказівний, середній і підмізинний пальці правої руки повинні весь час бути на клавішах. Якщо піднімати їх над клавішами, то може виробитися погана звичка, яка потім буде гальмувати розвиток швидкості руху пальців.

При грі на альті (тенорі, баритоні) інструмент тримають обома руками. Великий палець правої руки вкладають у кільце, припаяне на рівні вентильного механізму. Вказівний, середній та підмізинний пальці лежать на клавішах у вільному напівкруглому положенні. Мізинець лишається не зайнятим. Лівою рукою тримають інструмент за трубку напроти вентильного механізму або вище першої крони.

ДИХАННЯ

Велике значення для правильної постановки гри на духових інструментах, а також для збереження здоров'я граючого має правильно поставлене і добре розвинене виконавське дихання як основа звуковидобування. Воно потребує спеціального тренування. Якщо при звичайному диханні час вдиху і видиху приблизно однаковий, то у граючого на духовому інструменті вдих — швидкий і глибокий, а видих поступовий і дуже активний.

Виконавське дихання буває грудне, черевне та змішане — грудочеревне.

Грудне дихання відбувається за участю міжреберних м'язів, що під час вдиху піднімають і розширюють грудну клітину.

При черевному диханні робота легенів пов'язана з роботою діафрагми (грудочеревної перепони). Опускаючись під час вдиху, вона збільшує об'єм грудної клітини. Виявляється це у випинанні живота в ямці під грудьми (як під час позіхання).

При змішаному грудочеревному диханні роботі легенів допомагають діафрагма, черевні, грудні та міжреберні м'язи. Це дозволяє під час вдиху заповнювати повітрям весь об'єм легенів, а видих робити повним, еластичним, з потрібною силою.

Найбільш доцільним і найпоширенішим способом дихання, особливо в перший період навчання, вважається змішане грудочеревне.

Не рекомендується користуватись шкідливим способом дихання — ключичним, коли працює лише верхня частина легенів.

Якість звука значною мірою залежить від характеру видиху.

Большой палець, находясь против указательного, поддерживает трубку, которая проходит под клавишами, мизинец остается свободным (см. рис. 4—5).

Во время игры указательный, средний и безымянный пальцы правой руки должны все время находиться на клавишах. Если поднимать их над клавишами, то может выработаться плохая привычка, которая в дальнейшем будет тормозить развитие беглости пальцев.

При игре на альте (теноре, баритоне) инструмент держат обеими руками. Большой палец правой руки вкладывают в кольцо, припаянное на уровне вентильного механизма. Указательный, средний и безымянный пальцы лежат на клавишах в непринужденном положении. Мизинец остается не занятым. Левой рукой держат инструмент за трубку напротив вентильного механизма или выше первой кроны.

ДЫХАНИЕ

Большое значение для правильной постановки игры на духовых инструментах, а также для сохранения здоровья играющего имеет правильно поставленное и хорошо развитое исполнительское дыхание как основа звукоизвлечения. Оно требует специальной тренировки. Если при обычном дыхании время вдоха и выдоха приблизительно одинаково, то у играющего на духовом инструменте вдох — быстрый и глубокий, а выдох — постепенный и очень активный.

Исполнительское дыхание бывает грудное, брюшное и смешанное — грудобрюшное.

Грудное дыхание происходит при участии межреберных мышц, которые при вдохе поднимают и расширяют грудную клетку.

При брюшном дыхании работа легких сочетается с работой диафрагмы (грудобрюшной преграды). Опускаясь при вдохе, она увеличивает объем грудной клетки. Обнаруживается это выпячиванием живота в подложечной области (как во время зевания).

При смешанном грудобрюшном дыхании работе легких помогает диафрагма, брюшные, грудные и межреберные мышцы. Это позволяет при вдохе заполнять воздухом весь объем легких, а выдох делать полным, эластичным, с требуемой силой.

Наиболее рациональным и употребительным способом дыхания, особенно в первый период учёбы, считается смешанное — грудобрюшное.

Не рекомендуется пользоваться вредным способом дыхания — ключичным, при котором работает только верхняя часть легких.

Качество звука в значительной степени зависит от характера выдоха.

Повний, плавний видих дає рівний та соковитий звук, голосне звучання потребує швидкого та сильного видиху.

Педагог повинен постійно стежити за правильністю прийомів дихання, поки вони не стануть для учня звичайними.

Для розвитку дихання в цьому посібнику дано вправи та етюди в повільному темпі, з тривалими музичними фразами. Під час виконання їх вдих повинен бути швидким, досягти глибоким (але не до краю) і провадитись в основному через розімкнені кути рота і частково через ніс; обидві губи при цьому залишаються на мундштуці.

В які саме моменти робити вдих у деяких вправах, вказано знаком V. Проте, учень повинен сам уміти вірно обирати момент вдиху, який має велике значення для правильності виконання. Вдих може бути зроблений: після закінчення музичної фрази, під час паузи, після більш витриманого звуку і при зміні динаміки.

Видихають повітря в інструмент дуже плавно, рівним і повним струменем, незалежно від динамічних відтінків. При різних динамічних відтінках (нюансах) змінюється лише сила подачі повітряного струму. Не рекомендується доводити видих до краю. Це утруднює можливість швидкого поповнення легенів новим повітрям, втомлює граючого і погано відбивається на якості звука.

АМБУШЮР І АТАКА ЗВУКА

Амбушюр — слово французьке, яке означає «Положення рота». У того, хто грає на духовому інструменті, амбушюр — це місце мундштука на губах при певному положенні підготовлених для гри м'язів губ і лица. Головні з цих м'язів — круговий м'яз рота, щічний м'яз, м'яз сміху, який розтягує кути рота під час усмішки, та м'яз трубача.

Розслаблюючи або напружуючи м'язи губ і лица, граючий змінює висоту звука.

Перевірка висоти і якості звука проводиться тільки слухом, тому постійний слуховий контроль привчає виконавця до чистої інтонації і дає правильний розвиток амбушюра.

Укріплення амбушюра, розвиток його м'язово-рушійної сили, або, як кажуть, підготовка амбушюра для гри, досягається систематичною роботою на інструменті.

Якість амбушюра залежить також від правильного й зручного положення мундштука на губах. При нормальній будові губ і зубів мундштук має знаходитись на середині начебто усміхненого рота, щоб $\frac{3}{5}$ окружності

Полный, плавный выдох даёт ровный и сочный звук, громкое звучание требует быстрого и сильного выдоха.

Педагог должен постоянно следить за правильностью приёмов дыхания, пока они не станут для учащегося привычными.

Для развития дыхания в данное пособие включены упражнения и этюды в медленном темпе, с продолжительными музыкальными фразами. Во время их исполнения вдох должен быть быстрым, достаточно глубоким (но не до предела) и производится в основном через разомкнутые углы рта и частично через нос; обе губы при этом остаются на мундштуке.

В какие именно моменты делается вдох в некоторых упражнениях, указано знаком V. Однако, ученик должен сам уметь верно выбрать момент вдоха, который имеет большое значение для правильности исполнения.

Вдох может быть сделан: после окончания музыкальной фразы, во время паузы, после более продолжительного звука и при смене динамики.

Выдыхают воздух в инструмент очень плавно, ровной и полной струёй, независимо от динамических оттенков. При различных динамических оттенках (нюансах) меняется лишь сила подачи воздушной струи. Не рекомендуется доводить выдох до предела. Это затрудняет возможность быстрого пополнения легких новым воздухом, утомляет играющего и плохо отражается на качестве звука.

АМБУШЮР И АТАКА ЗВУКА

Амбушюр — слово французское, которое означает «положение рта». У играющего на духовом инструменте амбушюр — это место мундштука на губах при определённом положении подготовленных для игры мышц губ и лица. Главные из этих мышц — круговая мышца рта, щечная мышца, мышца смеха, растягивающая углы рта при улыбке, и мышца трубача.

Расслабляя или напрягая мышцы губ и лица, играющий изменяет высоту звука.

Проверка высоты и качества звука производится только слухом, поэтому постоянный слуховой контроль приучает исполнителя к чистоте интонирования и даёт правильное развитие амбушюра.

Укрепление амбушюра, развитие его мышечно-движущей силы, или, как говорят, подготовка амбушюра для игры, достигается систематической работой на инструменте.

Качество амбушюра зависит также от правильного и удобного положения мундштука на губах. При нормальном строении губ и зу-

мундштука було розташовано на верхній, а 2/5 на нижній губі. Гра на «посмішці» дає опору і стійкість губним і лицевим м'язам, запобігає надиманню щік.

Перед тим, як видобути звук, мундштук прикладають до губ, роблять вдих і змикають губні м'язи на кутах рота (щоб не випустити повітря поза мундштук). Щоб утворився звук, відштовхуються кінчиком язика від нижнього краю передніх зубів верхньої щелепи. Такий відштовх зветься атакою. Інколи замість слова «атака» кажуть «удар язика». Під час атаки звука язик рухається не вперед, а назад. Він ніби служить клапаном губної щілини, перекриваючи надходження стисненого у роті повітря в інструмент.

Коли язик відходить назад, струмінь повітря рине в мундштук, змушуючи вібрувати губи в ньому. Ця вібрація викликає коливання повітряного стовпа в інструменті — виникає звук.

Треба весь час пильнувати, щоб відштовхування язика і видих струменя повітря в момент атаки відбувались одночасно. Тільки при цій умові атака буде чіткою, а звук чистим, без зайвих призвуків або шипіння.

Характер атаки залежить від характеру музичного твору, ритмічного рисунка, сили звука, фразировки тощо.

Передусім необхідно добре засвоїти головний вид атаки, так звану тверду атаку, коли прямий язик робить чіткий удар, подібний до вимовлення складу «та».

Інші види атаки будуть з'ясовані, коли йтиме мова про їх застосування.

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ

Гра на духовому інструменті пов'язана з процесом дихання, тобто роботою легенів, діафрагми та інших м'язів організму. Отже, вона вимагає певної затрати фізичної енергії.

Той, хто бажає вчитися грати на мідному духовому інструменті, повинен, крім музичного слуху, музичної пам'яті і ритму, тобто музичної обдарованості, мати здорові легені і серце. Також необхідно, щоб губи і пальці рук були не пошкоджені, а передні зуби обох щелеп рівні і мали правильний прикус.

Початкові заняття присвячуються знайомству з інструментом, засвоєнню прийомів правильного тримання його, способу видобування звука, вивченню аплікатури та основ музичної грамоти.

бів мундштук должен находиться на середине, как бы улыбающегося рта. чтобы 3/5 окружности мундштука было расположено на верхней, а 2/5 — на нижней губе. Игра на «улыбке» даёт опору и стойкость губным и лицевым мышцам, исключает возможность надувания щёк.

Перед тем как извлечь звук, мундштук прикладывают к губам, делают вдох и смыкают губные мышцы по углам рта (чтобы не пропускать воздух мимо мундштука).

Чтобы образовался звук, отталкиваются кончиком языка от нижнего края передних зубов верхней челюсти. Такое отталкивание называется атаккой. Иногда вместо слова «атака» говорят «удар языка». Во время атаки звука язык движется не вперед, а назад.

Он как бы служит клапаном губной щели, перекрывая доступ сжатого во рту воздуха в инструмент.

Когда язык отходит назад, струя воздуха устремляется в мундштук, заставляя вибрировать губы в нём. Эта вибрация вызывает колебание воздушного столба в инструменте — возникает звук.

Необходимо всё время следить, чтобы отталкивание языка и выдох струи воздуха в момент атаки происходили одновременно. Только при этом условии атака будет чёткой, а звук чистым, без лишних призвуків или шипения.

Характер атаки зависит от характера музыкального произведения, ритмического рисунка, силы звука, фразировки и др. Прежде всего следует хорошо усвоить главный вид атаки, так называемую твёрдую атаку, когда прямой язык делает чёткий удар, подобный произношению слова «та».

Другие виды атаки будут выяснены, когда пойдет речь об их применении.

ОБЩИЕ УКАЗАНИЯ

Игра на духовом инструменте связана с процессом дыхания, то есть работой легких, диафрагмы и других мышц организма. Следовательно, она требует определённой затраты физической энергии.

Желающий обучаться игре на медном инструменте должен, кроме музыкального слуха, музыкальной памяти и ритма, т. е. музыкального дарования, иметь здоровые легкие и сердце. Необходимо также, чтобы губы и пальцы рук были не повреждены, а передние зубы обеих челюстей — ровные и имели правильный прикус.

Начальные занятия посвящаются знакомству с инструментом, усвоению приёмов правильного держания его, способу извлечения

З перших же уроків педагог повинен прищеплювати учневі правильні навички як загальної постановки (правильне положення інструмента, правильне дихання, амбушюр, рух пальців і т. ін.), так і гри (звук, техніка, читання нот, загальна музичність).

Робота з початківцями дуже кропітка і відповідальна, вона потребує від педагога терпіння і непримиренного ставлення до найменших помилок учня.

Треба пам'ятати, що неправильні навички, засвоєні учнями в початковий період навчання, дуже стійкі і їх важко збутися.

Іноді учневі одне здається краще, інше — гірше. Педагог мусить своєчасно звернути на це увагу.

Щоб учень краще розумів зміст твору, свідоми і з найбільшою виразністю відтворював задум автора, необхідно познайомити учня зі стилем та формою твору, а якщо треба, то й показати правильне виконання.

Постійним повинно бути піклування педагога про систематичні продуктивні домашні завдання учня. З цією метою дуже корисно провести показові самостійні заняття учня в класі під наглядом педагога.

Учень повинен завжди мати на увазі, що тільки добре організована самостійна щоденна гра на інструменті — надійний засіб оволодіння виконавчими навичками.

Отже, основна умова успіху навчання — бажання систематично і вдумливо працювати над розвитком дихання, амбушюра, атаки звука і т. ін., що значно допоможе в роботі над розкриттям змісту музичного твору.

звуча, изучению аппликатуры и основ музыкальной грамоты.

С первых же уроков педагог должен прививать учащемуся правильные навыки как общей постановки (правильное положение инструмента, правильное дыхание, амбушюр, движение пальцев и т. п.), так и игры (звук, техника, чёткость нот, общая музыкальность).

Работа с начинающими весьма кропотлива и ответственна, она требует от педагога терпения и непримиримого отношения к малейшим ошибкам ученика.

Необходимо помнить, что неправильные навыки, усвоенные учениками в начальный период учёбы, очень устойчивы и от них трудно избавиться.

Иногда ученику одно дается лучше, другое — хуже. Педагог обязан своевременно обратить на это внимание.

Чтобы учащийся лучше понимал смысл произведения, сознательно и с наибольшей выразительностью воспроизводил замысел автора, необходимо ознакомить ученика со стилем и формой произведения, а если нужно, то и показать правильное исполнение.

Постоянной должна быть забота педагога о систематических и продуктивных домашних занятиях ученика. С этой целью очень полезно провести показательные самостоятельные занятия учащегося в классе под наблюдением педагога.

Ученик должен всегда иметь в виду, что только хорошо организованная самостоятельная ежедневная игра на инструменте — надёжный способ овладения исполнительскими навыками.

Следовательно, основной залог успеха в учёбе — желание систематически и вдумчиво работать над развитием дыхания, амбушюра, атаки звука и т. п., что намного облегчит работу по раскрытию содержания музыкального произведения.

КОРОТКІ ВІДОМОСТІ З МУЗИЧНОЇ ГРАМОТИ

Знання теорії музики — це та основа, без якої неможливо вірно розуміти та виконувати музичні твори. Викладені тут короткі відомості з музичної грамоти стануть до деякої міри теоретичним фундаментом навчання і допоможуть оволодіти матеріалом цього учебного посібника.

Кожен вид мистецтва має свої засоби виразності. Засобом виразності музики є звуки.

Звук — це хвилеподібне поширення коливань, що утворюються внаслідок вібрації пружного тіла (наприклад, струни рояля чи повітряного стовпа в середині духового інструмента).

Звуки поділяються на музичні і шумові (немузичні).

До музичних відносяться звуки, що мають ясно виражену висоту. Висота звука залежить від частоти коливань віброуючого тіла. Чим частіші коливання, тим вище звук і навпаки.

Звуки, що не мають ясно вираженої висоти і утворюються різними шумливими та дзвінкими інструментами, відносяться до шумових.

Крім висоти, звуки мають і такі властивості, як гучність, що залежить від сили коливального руху (розмаху коливань), і тембр — якість звука, його забарвлення.

Велике значення має в музиці і тривалість звука.

Тривалість звука — це час, протягом якого чути звук. Вона залежить від тривалості коливань джерела звука і відмірюється відрахуванням рівномірних долей часу.

Для запису музичних звуків на нотному папері існують спеціальні знаки, що звуться нотами.

Нота зображена у вигляді овала (о), є цілою долею: тривалість її чотири відрахування («раз», «два», «три», «чотири»).

Половина цілої долі (д) триває два відрахування. Четверть цілої долі (к) триває одне відрахування.

Коли на одне відрахування припадають два звуки однакової тривалості, це будуть вось-

КРАТКИЕ СВЕДЕНИЯ ИЗ МУЗЫКАЛЬНОЙ ГРАМОТЫ

Знание теории музыки — это та основа, без которой невозможно правильно понимать и исполнять музыкальные произведения. Изложенные здесь краткие сведения из музыкальной грамоты будут до некоторой степени теоретическим фундаментом обучения и помогут овладеть материалом данного учебного пособия.

Каждый вид искусства имеет свои средства выразительности. Средством выразительности музыки являются звуки.

Звук — это волнообразное распространение колебаний, возникающих в результате вибрации упругого тела (например, струны рояля или воздушного столба внутри духового инструмента).

Звуки подразделяются на музыкальные и шумовые (немузыкальные).

К музыкальным относятся звуки, имеющие ясно выраженную высоту. Высота звука зависит от частоты колебаний вибрирующего тела. Чем чаще колебания, тем выше звук и наоборот.

Звуки, не имеющие ясно выраженной высоты, производимые различными шумящими и звенящими инструментами, относятся к шумовым.

Кроме высоты, звуки имеют такие свойства, как громкость, которая зависит от силы колебательного движения (размаха колебаний), и тембр — качество звука, его окраска.

Большое значение имеет в музыке и длительность звука.

Длительность — это время, в течение которого слышен звук. Она зависит от длительности колебаний источника звука и измеряется отсчётом равномерных долей времени.

Для записи музыкальных звуков на нотной бумаге существуют специальные знаки, называемые нотами.

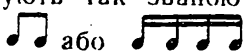
Нота, изображённая в виде овала (о), — это целая доля; продолжительность её — четыре отсчёта («раз», «два», «три», «четыре»).

Половина целой доли (д) длится два отсчёта. Четверть целой доли (к) длится один отсчёт.

мі від цілої долі (♩), а коли чотири — це будуть шістнадцяті долі (♩).

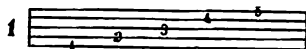
Отже, звуки, записані половинними нотами, вдвое коротші за цілу долю (о = 2♩); звуки, записані четвертними нотами, вдвое коротші за половинні (♩ = 2♩); восьмі вдвое коротші за четвертні (♩ = 2♩); шістнадцяті вдвое коротші за восьмі (♩ = 2♩) і т. д.

Коли восьмі або шістнадцяті зустрічаються у вигляді групи нот (не менше двох), їх зв'язують так званою в'язкою, наприклад:

Для запису нот користуються п'ятьма паралельними горизонтальними лініями, які звуться нотним станом, або нотоносцем.

Чим звук вищий, тим вище його записують на нотному стані. Рахунок лініям ведеться знизу вгору:

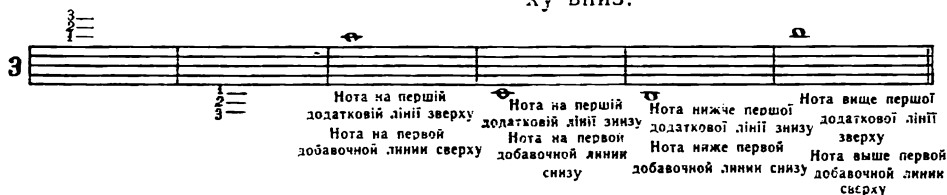

Ноти на нотному стані пишуться на лініях, поміж ними, над ними та під ними:

Звичайно, весь музичний звукоряд не може розміститися на п'яти основних лініях, тому використовують додаткові короткі лінії для кожної ноти окремо.

Ноти записують на додаткових лініях, над ними (якщо додаткові лінії вище нотоносця) або під ними (якщо додаткові лінії нижче нотоносця). Рахунок верхніх додаткових ліній ведеться знизу вгору, а нижніх — зверху вниз:

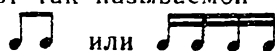

Під час виконання музичного твору бувають перерви в звучанні. Їх називають паузами.

Тривалість кожної паузи рахується так само, як тривалість звука.

Если на один отсчёт приходится два звука одинаковой длительности, это будут восьмые от целой доли (♩), а если четыре — это будут шестнадцатые доли (♩). Следовательно, звуки, записанные половинными нотами, вдвое короче целой доли (о = 2♩); звуки, записанные четвертными нотами, вдвое короче половинных (♩ = 2♩); восьмые вдвое короче четвертных (♩ = 2♩); шестнадцатые вдвое короче восьмых (♩ = 2♩) и т. д.

Если восьмые или шестнадцатые встречаются в виде группы нот (не менее двух), их связывают так называемой в'язкою, например:

Для записи нот пользуются пятью паралельными горизонтальными линиями, которые называются нотным станом, или нотоносцем.

Чем выше звук, тем выше его записывают на нотном стане. Счёт линиям ведётся снизу вверх:

Ноты на нотном стане пишутся на линиях, между ними, над ними и под ними:

Естественно, весь музыкальный звукоряд не может разместиться на пяти основных линиях, поэтому используют добавочные коротенькие линии для каждой ноты отдельно.

Ноты записываются на добавочных линиях, над ними (если добавочные линии выше нотоносца) или под ними (если добавочные линии ниже нотоносца). Счёт верхних добавочных линий ведётся снизу вверх, а нижних — сверху вниз:

Во время исполнения музыкального произведения бывают перерывы в звучании. Их называют паузами.

Длительность каждой паузы отсчитывается так же, как длительность звука.

4	Ціла Целая	Половинна Половинная	Четвертна Четвертная	Восьма- Восьмая	Шістнадцята Шестнадцатая

Для визначення положення звука, записаного на нотному стані, застосовують особливий знак, що зветься ключем. Його ставлять на одній з ліній нотного стану.

Ноти для труби, корнета, альту, тенора, баритона і деяких інших інструментів та голосів записують у скрипичному ключі, або ключі *соль*.

Пишуть скрипичний ключ так, щоб його закруток охоплював другу лінію, на якій розташована нота *соль*.

Крім скрипичного ключа, в нотному запису застосовують басовий ключ, або ключ *фа*, а також деякі інші.

В нотному записі кожний музичний твір поділяється на окремі такти. Такт являє собою частину нотного запису від однієї сильної долі до наступної.

Такти відокремлюють один від одного вертикальною лінією — тактовою рискою.

Для определения положения звука, записанного на нотном стане, применяют особый знак, называемый ключом. Его ставят на одной из линий нотного стана.

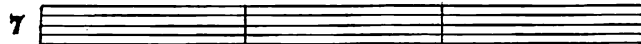
Ноты для трубы, корнета, альту, тенора, баритона и некоторых других инструментов и голосов записывают в скрипичном ключе, или ключе *соль*.

Пишут скрипичный ключ так, чтобы его закруток охватывал вторую линию, на которой расположена нота *соль*.

Кроме скрипичного ключа, в нотной записи применяют басовый ключ, или ключ *фа*, а также некоторые другие.

В нотной записи каждое музыкальное произведение разделяется на такты. Такт представляет собой часть нотной записи от одной сильной доли до следующей.

Такты отделяются один от другого вертикальной линией — тактовой чертой.

Для визначення кількості долей певної тривалості в такті на початку твору або окремої частини ставиться **розмір**.

Розмір такту позначають двома цифрами. Верхня цифра вказує, скільки долей (одиниць рахування) у такті, а нижня — тривалість кожної долі (четверть, восьма тощо). Розмір 4/4 інколи вказують знаком C, а 2/2 — знаком C.

Для указания количества долей определенной длительности в такте в начале произведения или отдельной его части ставится размер.

Размер такта обозначают двумя цифрами. Верхняя цифра указывает, сколько долей (единиц счёта) в такте, а нижняя — длительность каждой доли (четверть, восьмая и др.). Размер 4/4 иногда обозначают знаком C, а 2/2 — знаком C.

Зазначений розмір такту зберігається протягом усього твору або до того часу, поки не буде вказано інший.

Найбільш уживані розміри тактів такі: 4/4 (C), 2/4, 3/4, 3/8, 6/8, 9/8.

Розміри бувають прості і складні. Якщо такт має дві долі, то перша доля є найбільш акцентованою і зветься *сильною*, а друга — *слабкою*. Такий розмір зветься *двудольним* (2/4). У *тридольному* розмірі перша

Обозначенный размер такта сохраняется на протяжении всего произведения или до тех пор, пока не будет указан другой. Наиболее употребительные размеры тактов такие: 4/4, (C), 2/4, 3/4, 3/8, 6/8, 9/8.

Размеры бывают простые и сложные. Если такт имеет две доли, то первая доля называется *сильной*, а вторая *слабой*. Такой размер называется *двухдольным* (2/4). В *трёхдольном* размере первая доля *сильная*,

доля сильна, друга й третя — слабкі. Дво- і тридольний розміри, кожен з яких має одну сильну долю, належать до простих.

У складних розмірах, наприклад, 4/4, перша доля — сильна, друга — слабка, третя відносно сильна, четверта — слабка.

У складних тридольних розмірах (6/8, 9/8) перша доля сильна, четверта — відносно сильна, решта слабкі.

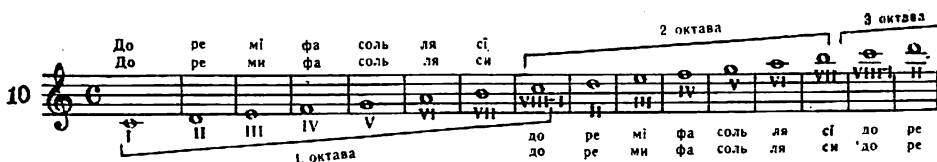
Іноді музичний твір починається з неповного такту. Неповний такт, що складається з однієї або декількох долей, звуть з а тактом.

Всі музичні звуки, розташовані за їх висотою, утворюють музичний звукоряд. Музичний звукоряд поділяється на частини — октави, що складаються з семи основних звуків: *до, ре, мі, фа, соль, ля, сі*. Основні звуки звукоряда повторюються в кожній октаві.

Звуки, що входять до складу октави, звуться також ступенями.

У наведеному нижче прикладі *до* — перший (I) ступінь, *ре* — другий (II), *мі* — третій (III), *фа* — четвертий (IV), *соль* — п'ятий (V), *ля* — шостий (VI), *сі* — сьомий (VII), *до* — восьмий (VIII) ступінь 1-ї октави або 1-й ступінь 2-ї октави.

Відношення між двома звуками за висотою зветься інтервалом. Основних інтервалів вісім: 1—прима, або унісон, 2—секунда, 3—терція, 4—кварта, 5—квінта, 6—секста, 7—септима, 8—октава.

Прима, або унісон, — це два звуки однакової висоти і назви (наприклад, *до—до* в одній і тій же октаві); секунда — інтервал (відстань) від даного ступеня до наступного за порядком висоти (наприклад, *до—ре*); терція — інтервал між даним і третім ступенем, кварта — між даним і четвертим, квінта — між даним і п'ятим, секста — між даним і шостим, септима — між даним і сьомим, октава — між даним і восьмим.

вторая и третья — слабые. Двух- и трехдольный размеры, каждый из которых имеет одну сильную долю, принадлежат к простым.

В сложных размерах, например, 4/4, первая доля — сильная, вторая — слабая, третья — относительно сильная, четвертая — слабая.

В сложных трехдольных размерах (6/8, 9/8) первая доля сильная, четвертая относительно сильная, остальные слабые.

Иногда музыкальное произведение начинается с неполного такта. Неполный такт, состоящий из одной или нескольких долей, называют з а тактом.

Все музыкальные звуки, расположенные по их высоте, образуют музыкальный звукоряд. Музыкальный звукоряд разделяется на части — октавы, которые складываются из семи основных звуков: *до, ре, ми, фа, соль, ля, си*. Основные звуки звукоряда повторяются в каждой октаве.

Звуки, входящие в состав октавы, называются также ступенями.

В приведенном ниже примере *до* — первая (I) ступень, *ре* — вторая (II), *ми* — третья (III), *фа* — четвертая (IV), *соль* — пятая (V), *ля* — шестая (VI), *си* — седьмая (VII), *до* — восьмая (VIII) ступень 1-й октавы или 1-я ступень 2-й октавы.

Соотношение между двумя звуками по высоте называется интервалом. Основных интервалов восемь: 1—прима, или унисон, 2—секунда, 3—терция, 4—кварта, 5—квинта, 6—секста, 7—септима, 8—октава.

Прима, или унисон, — это два звука одинаковой высоты и названия (например, *до—до* в одной и той же октаве); секунда — интервал от данной ступени к следующей по порядку высоты (например, *до—ре*); терция — интервал между данной и третьей ступенью, кварта — между данной и четвертой, квинта — между данной и пятой, секста — между данной и шестой, септима — между данной и седьмой, октава — между данной и восьмой.

Кожен інтервал можна побудувати від будь-якого звука вгору або вниз. У прикладі, наведеному нижче, у першому випадку інтервал зветься секстою вгору, бо до нього входять шість ступенів знизу вгору; у другому — квартою вниз, бо до нього входять чотири ступені, які відраховуються зверху вниз.

Нижче наведено приклад побудови інтервалів від звука *до* першої та другої октав.

В європейській музиці найменший інтервал між двома звуками — це півтон.

Півтони знаходяться між звуками *мі* і *фа*, *сі* і *до*. Між рештою ступенів знаходиться цілий тон. Розрізняють два види півтонів: діатонічні півтони, які утворюються між двома звуками різних назв (наприклад, між *мі* і *фа*, *сі* і *до*), та хроматичні, які утворюються між двома звуками однакових назв (наприклад, між *фа* і *фа-дієз*, *ре* і *ре-бемоль*) тощо.

Часом потрібно буває підвищити або понизити якийсь звук звукоряду на півтон або навіть на два півтони (цілий тон), зберігаючи його основну назву. Для підвищення звука на півтон перед нотою ставлять знак \sharp — дієз. Для пониження звука на півтон перед нотою ставлять знак \flat — бемоль. Коли треба підвищити звук на два півтони (цілий тон), зберігаючи його назву, перед нотою ставлять знак \times — дубль-дієз (подвійний дієз), а при пониженні на два півтони, або на тон, $\flat\flat$ — дубль-бемоль.

Знак \natural — бекар, або відказ, знімає дію дієза чи бемоля і надає звукові первісної висоти.

Усі ці знаки звуться знаками альтерації, або знаками хроматизму.

Щоб запобігти багаторазовому написанню дієзів чи бемолів, їх пишуть на початку ното-

Каждый интервал можно построить от любого звука вверх или вниз. В примере, приведенном ниже, в первом случае интервал называется секстой вверх, ибо в него входят шесть ступеней снизу вверх; во втором — квартой вниз, ибо в него входят четыре ступени, которые отсчитываются сверху вниз.

Нижче приведений приклад побудови інтервалів від звука *до* першої та другої октав.

В європейській музиці найменший інтервал між двома звуками — це півтон.

Полутоны расположены между звуками *ми* и *фа*, *си* и *до*. Между остальными ступенями заключено по целому тону.

Различают два вида полутонов: диатонические, которые образуются между двумя звуками разных названий (например, между *ми* и *фа*, *си* и *до*), хроматические, которые образуются между двумя звуками одинаковых названий (например, между *фа* и *фа-диез*, *ре* и *ре-бемоль*) и др.

Иногда бывает необходимо повысить или понизить какой-либо звук звукоряда на полутон или даже на два полутона (целый тон), сохраняя его основное название. Для повышения звука на полутон перед нотой ставят знак \sharp — диєз. Для понижения звука на полутон перед нотой ставят знак \flat — бемоль. Когда нужно повысить звук на два полутона (целый тон), сохраняя его название, перед нотой ставят знак \times — дубль-диєз (двойной диєз), а при понижении на два полутона или тон, — $\flat\flat$ — дубль-бемоль.

Знак \natural — бекар, или отказ, снимает действие диєза или бемоля и возвращает звуку первоначальную высоту.

Все эти знаки называются знаками альтерации или знаками хроматизма.

Чтобы избежать многократное написание диєзов или бемолей, их пишут в начале ното-

носеця, після ключа перед розміром. Дієзи та бемолі, написані поряд з ключем, звуться ключовими знаками, а ті, що стоять перед нотою — випадковими знаками.

Дієз або бемоль, що стоїть перед нотою, діє тільки в межах одного такту й однієї октави.

Звуки, різні назвою, але однакові висотою, звуться енгармонічно рівними. Це, наприклад, *до-дієз* і *ре-бемоль*, *мі-дієз* і *фа*.

Основним виразним засобом в музиці є мелодія.

Мелодія — це музична думка, виражена одноголосно.

Звуки мелодії нерівноцінні. Одні з них інтонаційно опорні, або, як іноді кажуть, стійкі, інші ж — неопорні, або нестійкі.

Мелодичний зв'язок стійких і нестійких звуків в найбільш простій формі знаходить свій вираз в гамі.

Гама — це такий простіший вид мелодії, в якому ступені звукоряда розташовані в порядку поступового підвищення або пониження, наприклад:

Основними видами гам є мажорні і міжорні.

У мажорній гамі тони і півтони між суміжними ступенями розміщені так: тон, тон, півтон, тон, тон, тон, півтон. Такий порядок розміщення тонів і півтонів у мажорній гамі невідмінний.

Мажорна гама може бути побудована від будь-якого звука. Перший її звук зветься тонікою.

В наведеному вище прикладі дано гаму *До-мажор* (*До* — назва гами, яка відповідає назві тоніки; назва «*мажор*» означає вид гами).

Серед ступенів мажорної гами є такі, що сприймаються на слух як опорні звуки. Це звуки I, III та IV ступенів.

При одночасному звучанні їх (наприклад, на фортепіано), вони утворюють співзвуччя (акорд), що зветься мажорним тризвуком.

носеця после ключа перед размером. Диезы и бемоли, написанные рядом с ключом, называются ключевыми знаками, а те, которые стоят перед нотой, — случайными знаками.

Диез или бемоль, который стоит перед нотой действует только в пределах одного такта и одной октавы.

Звуки, разные по названию, но одинаковые по высоте, называются энгармоническими равными, например, *до-диез* и *ре-бемоль*, *ми-диез* и *фа*.

Основным выразительным средством в музыке является мелодия.

Мелодия — это музыкальная мысль, выраженная одноголосно.

Звуки мелодии неравноценны. Одни из них интонационно опорные, как иногда говорят, устойчивые, другие же — неопорные, или неустойчивые.

Мелодическая связь устойчивых и неустойчивых звуков в наиболее простой форме находит свое выражение в гамме.

Гама — это такой простейший вид мелодии, в котором ступени звукоряда расположены в порядке постепенного повышения или понижения, например:

Основными видами гамм являются мажорные и минорные.

В мажорной гамме тоны и полутоны между смежными ступенями расположены так: тон, тон, полутон, тон, тон, тон, полутон. Такой порядок расположения тонов и полутонов в мажорной гамме обязателен.

Мажорная гамма может быть построена от любого звука. Первый ее звук называется тоникой.

В приведенном выше примере показана гамма *До мажор* (*До* — название гаммы, которая соответствует названию тоники; название «*мажор*» означает вид гаммы).

Среди ступеней мажорной гаммы имеются такие, которые воспринимаются на слух как опорные звуки. Это звуки I, III и V ступеней.

При одновременном звучании их (например, на фортепиано) они образуют созвучие (аккорд), который называется мажорным трезвучием.

Співвідношення звуків за висотою в мажорному тризвуку таке: два тони — півтора тони.

Соотношение звуков по высоте в мажорном трезвучии такое: два тона — полтора тона.

Коли в будь-якій мажорній гамі, наприклад, у *До мажорі*, за тоніку прийняти VI ступінь (тобто *ля*) і відтворити ряд звуків від *ля* першої октави до *ля* другої, одержимо мінорну гаму (*ля мінор*), паралельну *До мажорній*.

Если в любой мажорной гамме, например, в *До мажоре*, за тоникой принять VI ступень (то есть *ля*) и воспроизвести ряд звуков от *ля* первой октавы до *ля* второй, получим минорную гамму (*ля минор*), параллельную *До мажорной*.

Паралельними гаммами звуться гамми, які мають однаковий звуковий склад і однакові ключові знаки.

Параллельными гаммами называются гаммы, имеющие одинаковый звуковой состав и одинаковые ключевые знаки.

Відстань між першими ступенями паралельних гам — мала терція. Наприклад, *До мажор* — *ля мінор*, *Фа мажор* — *ре мінор* і т. п.

Расстояние между первыми ступенями параллельных гамм — малая терция. Например, *До мажор* — *ля минор*, *Фа мажор* — *ре минор* и т. п.

Мінорні гамми бувають трьох видів: натуральні, гармонічні та мелодичні.

Минорные гаммы бывают трех видов: натуральные, гармонические и мелодические.

У натуральній мінорній гамі тони і півтони розміщені між суміжними ступенями так: тон, півтон, тон, тон, півтон, тон, тон.

В натуральній минорной гамме тоны и полутоны расположены между смежными ступенями так: тон, полутон, тон, тон, полутон, тон, тон.

Якщо в натуральній мінорній гамі підвищити VII ступінь на півтон, матимемо гармонічну мінорну гамму.

Если в натуральной минорной гамме повысить VII ступень на полутон, получим гармоническую минорную гамму.

Порядок розміщення тонів і півтонів у гармонічній мінорній гамі такий: тон, півтон, тон, тон, півтон, півтора тону, півтон. Якщо в натуральній мінорній гамі підвищити VI і VII ступені, матимемо мелодичну мінорну гамму.

Порядок расположения тонов и полутонов в гармонической минорной гамме такой: тон, полутон, тон, тон, полутон, полтора тона, полутон.

Если в натуральной минорной гамме повысить VI и VII ступени, получим мелодическую минорную гамму.

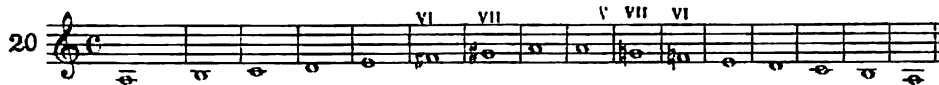

Порядок розміщення тонів і півтонів у мелодичній мінорній гамі такий: тон, півтон, тон, тон, тон, півтон.

При виконанні мелодичної мінорної гами VI і VII ступені підвищуються тільки у висхідному порядку. При нисхідному порядку виконується натуральна гама (VI і VII ступені не підвищуються).

Порядок расположения тонов и полутонов в мелодической минорной гамме такой: тон, полутон, тон, тон, тон, полутон.

При исполнении мелодической минорной гаммы VI и VII ступени повышаются только в восходящем порядке. В нисходящем порядке исполняется натуральная гамма (VI и VII ступени не повышаются).

Як і мажор, мінор також має свої опорні звуки — на I, III і V ступенях. При одночасному звучанні вони утворюють мінорний тризвук.

Висотне співвідношення звуків у мінорному тризвуку півтора тону — два тони.

Как и мажор, минор также имеет свои опорные звуки — на I, III и V ступенях. При одновременном звучании они образуют минорное трезвучие.

Высотное соотношение звуков в минорном трезвучии полтора тона — два тона.

Натуральні мажорні та мінорні гами звучать діатонічними, бо вони складаються із діатонічних тонів і півтонів.

Гама, що складається тільки з півтонів — діатонічних і хроматичних, — зветься хроматичною.

Натуральные мажорные и минорные гаммы называются диатоническими, так как они состоят из диатонических тонов и полутонов.

Гама, состоящая только из полутонов — диатонических и хроматических, — называется хроматической.

На трубі, корнеті, альті, тенорі і баритоні хроматична гама виконується за допомогою вентилів.

У прикладі, що наведено нижче, вказано, яким пальцем натиснути на клавішу, щоб відтворити відповідний звук хроматичної гами.

Порядок участі пальців у грі на музичному, в тому числі на духовому інструменті, зветься аплікатурою.

На трубе, корнете, альте, теноре и баритоне хроматическая гамма исполняется при помощи вентиля.

В примере, который приведен ниже, указано, каким пальцем нажать на клавишу, чтобы извлечь соответствующий звук хроматической гаммы.

Порядок участия пальцев в игре на музыкальном, в том числе и на духовом инструменте, называется аппликацией.

23

Зачорнені овали в даній аплікатурі вживаються рідко, бо щодо чистоти інтонації та своїм звучанням вони дуже неточні.

Зачерненные овалы в указанной аппликатуре используются редко, так как по чистоте интонации и по своему звучанию они очень неточны.

ОСНОВНІ ДИНАМІЧНІ ВІДТІНКИ

Fortissimo, ff (фортіссімо)
Forte, f (форте)
Mezzo forte, mf (меццо форте)
Mezzo piano, mp (меццо піано)
Piano, p (піано)
Pianissimo, pp (піаніссімо)

Crescendo (крешендо)

Diminuendo (дімініуендо)

ОСНОВНЫЕ ДИНАМИЧЕСКИЕ ОТТЕНКИ

— Дуже голосно — очень громко
 — Голосно — громко
 — Не дуже голосно — не очень громко
 — Не дуже тихо — не очень тихо
 — Тихо — тихо
 — Дуже тихо — очень тихо
 — Поступове збільшення сили звука — постепенное увеличение силы звука
 — Поступове зменшення сили звука — постепенное уменьшение силы звука

ДЕЯКІ ПОЗНАЧЕННЯ ТЕМПУ ТА ХАРАКТЕРУ ВИКОНАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Швидкість відрахування долей такту при виконанні музичного твору зветься темпом. Темпових позначень в музиці дуже багато. Нижче наведені лише ті з них, які використовуються в цьому посібнику.

НЕКОТОРЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ ТЕМПА И ХАРАКТЕРА ИСПОЛНЕНИЯ МУЗЫКАЛЬНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ

Скорость отсчитывания долей такта при исполнении музыкального произведения называется темпом. Темповых обозначений в музыке очень много. Ниже приведены лишь те из них, которые употребляются в данном пособии.

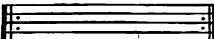
<i>Accelerando</i>	(аччелерандо)	— прискорюючи	— ускоряя
<i>Adagio</i>	(адажіо)	— поволі, спокійно	— медленно, спокійно
<i>Allegretto</i>	(алегретто)	— повільніше, ніж алLEGRO	— менше скоро, чем алLEGRO
<i>Allegro</i>	(алLEGRO)	— швидко, рухливо	— быстро, подвижно
<i>Andante</i>	(анданте)	— не поспішаючи	— не спеша
<i>Andantino</i>	(андантіно)	— трохи швидше, ніж анданте	— немного скорее, чем анданте
<i>A tempo</i>	(а темпо)	— в темпі	— в темпе
<i>Brillante</i>	(брильянте)	— блискуче	— с блеском
<i>Cantabile</i>	(кантабіле)	— співуче	— певуче
<i>Dolce</i>	(дольче)	— ніжно	— нежно
<i>Espressivo</i>	(еспрессиво)	— виразно	— выразительно
<i>Leggiero</i>	(леджієро)	— легко	— легко
<i>Lento</i>	(ленто)	— повільно, протяжно	— спокойно, протяжно
<i>Larghetto</i>	(ляргетто)	— трохи скоріше, ніж лярго	— немного скорее, чем лярго
<i>Largo</i>	(лярго)	— широко, дуже повільно	— широко, очень медленно
<i>Moderato</i>	(модерато)	— помірно	— умеренно
<i>Maestoso</i>	(маестозо)	— урочисто, велично	— торжественно, величественно
<i>Meno mosso</i>	(меңо моссо)	— менш рухливо	— менее подвижно
<i>Marcato</i>	(маркато)	— підкреслюючи звук	— подчеркивая звук
<i>Non troppo</i>	(нон троппо)	— не дуже	— не очень
<i>Pesante</i>	(пезанте)	— важко	— тяжело, грузно
<i>Piu mosso</i>	(пью моссо)	— рухливіше	— подвижнее
<i>Poco a poco</i>	(поко а поко)	— поступово	— постепенно
<i>Presto</i>	(престо)	— швидше, ніж алLEGRO	— быстрее, чем алLEGRO
<i>Ritenuto</i>	(рітенуто)	— уповільнюючи	— замедляя
<i>Scherzando</i>	(скерцандо)	— грайливо	— игриво

ЗНАКИ СКОРОЧЕННЯ ТА СПРОЩЕННЯ НОТНОГО ЗАПИСУ

У музичних творах часто використовуються умовні позначення, які допомагають записувати музику скорочено, тобто з меншою кількістю нотних знаків. Наприклад, коли треба повторити якусь частину твору, використовують знаки репризи (повторення).

ЗНАКИ СОКРАЩЕННЯ И УПРОЩЕНИЯ НОТНОЙ ЗАПИСИ

В музыкальных произведениях используются условные обозначения, которые помогают записывать музыку сокращённо, то есть с меньшим количеством нотных знаков. Например, когда требуется повторить какую-то часть произведения, используют знаки репризы (повторения).

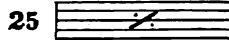
24

Якщо треба повторити твір від початку до певного місця, позначеного словом «Кінець» (Fine), пишуть: Da capo al Fine, що означає: «Від початку до кінця».

При повторенні однакових тактів пишуть:

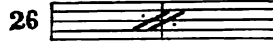
Если нужно повторить произведение от начала до определённого места, обозначенного словом «Конец» (Fine), пишут: Da capo al Fine, что значит «От начала до конца».

При повторении одинаковых тактов пишут:

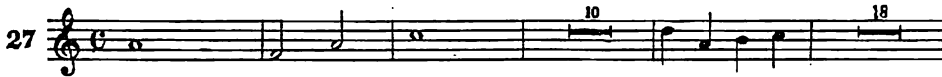
Якщо повторюються два такти, пишуть:

Если повторяются два такта, пишут:

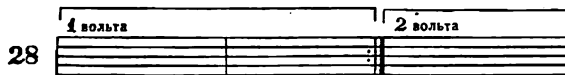
Щоб не повторювати в запису великої кількості тактів з паузами, пишуть один такт із знаком паузи, а над ним—число тактів мовчання:

Чтобы не повторять в записе большого количества тактов с паузами, пишут один такт со знаком паузы, а над ним — число тактов молчания:

Для повторення будь-якої частки твору з іншим закінченням застосовують знаки, які звуть вольтами:

Для повторения любого отрезка произведения с другим окончанием применяются знаки, называемые вольтами:

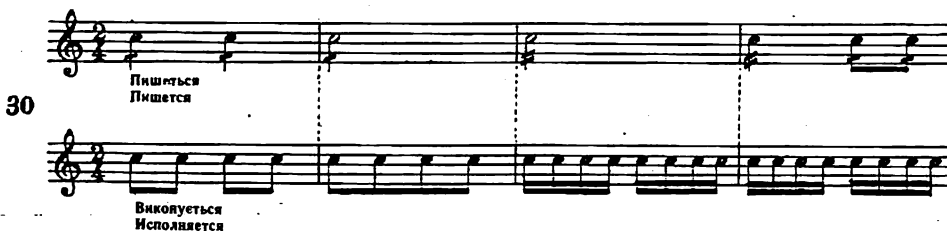
Повторення однакової мелодичної фігури в межах такту раніш позначали рисками:

Повторение одинаковой мелодической фигуры в пределах такта раньше обозначали черточками:

Багаторазове повторення однієї і тієї ж доли в одному такті записують так:

Многократное повторение одной и той же доли в одном такте записывают так:

З перших же вправ необхідно стежити за точністю атаки, якістю звука, додержанням ритмічного рисунка мелодії. Не можна також забувати, що триматися треба невимушено, не напружуючись. Напружена гра перешкоджає розвитку техніки пальців, стомлює губні м'язи і неприємно впливає на слухача.

Перші вправи досить коротенькі. Це дає можливість при нерозвиненому ще амбушюрі часто відпочивати, а педагогові контролювати правильність видобування звука і постановки амбушюра.

Під час виконання вправ звук має виникати від твердого удару язика на склад «та» з невеликим акцентом*. Водночас подається рівний і повний струмінь повітря. До кінця такту звук витримують з однаково рівним напруженням.

С перших же упражнень необходимо следить за точностью атаки, качеством звука, соблюдением ритмического рисунка мелодии. Нельзя также забывать, что держаться нужно естественно, не напрягаясь. Напряжённая игра препятствует развитию техники пальцев, утомляет мышцы губ и производит неприятное впечатление на слушателя.

Первые упражнения весьма кратковременны. Это дает возможность при неразвитом еще амбушюре часто отдыхать, а педагогу контролировать правильность звукоизвлечения и постановки амбушюра.

Во время исполнения упражнений звук должен возникать от твёрдого удара языка на слог «та» с небольшим акцентом*. Одновременно подается ровная и полная струя воздуха. До конца такта звук выдерживается с одинаково ровным напряжением.

Відраховуй
Считай

*) Акцент — підкреслення початку звука — ставиться над або під нотою.

*) Акцент — подчёркивание начала звука — ставится над или под нотой.

6 1, 2, 3, 4 1, 2, 3, 4

7

8

9

10

11

12

ЖИТО, МАТИ, ЖИТО
Українська народна пісня

«ЖИТО, МАТИ, ЖИТО»
Украинская народная песня.

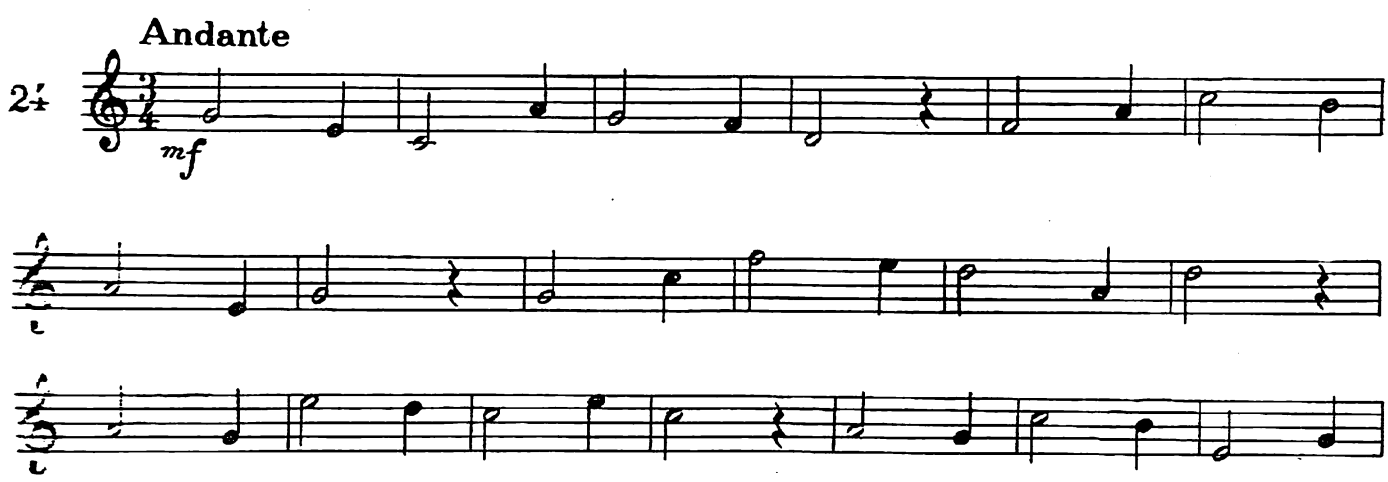
Andante

Moderato

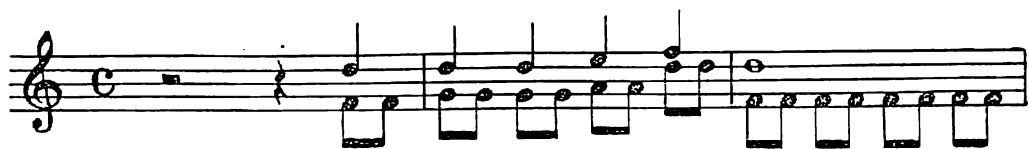

Восьма — це доля, яка своєю тривалістю у вісім разів коротша за цілу долю. Виконується вона так, щоб на одну четверту долю, тобто одне рахування, припадало два звуки однакової тривалості, наприклад:

Восьмая — это доля, которая по своей длительности в восемь раз короче целой доли. Исполняется она так, чтобы на одну четвертую долю, то есть один отсчет, приходилось два звука одинаковой длительности, например:

Moderato

Allegretto

Allegretto

«УЖ Я ЗОЛОТО ХОРОНЮ, ХОРОНЮ»
Російська народна пісня

УЖ Я ЗОЛОТО ХОРОНЮ, ХОРОНЮ
Русская народная песня

Allegretto

Andante

Allegretto

32

f

mf

f

Musical score for Allegretto, measures 32-37. The music is in 2/4 time, key of B-flat major. Measure 32 starts with a treble clef, a key signature of one flat, and a common time signature. The first staff begins with a forte (*f*) dynamic. The second staff continues the melody. The third staff has a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The fourth staff has a forte (*f*) dynamic marking. The fifth and sixth staves continue the melodic line.

Lento

33

mf

v

Musical score for Lento, measures 33-37. The music is in 2/4 time, key of B-flat major. Measure 33 starts with a treble clef, a key signature of one flat, and a common time signature. The first staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The second staff continues the melody. The third staff has a fortissimo (*f*) dynamic marking. The fourth staff has a fortissimo (*f*) dynamic marking.

Allegretto

34

f

Moderato

35

mf

1 - i, 2 - i, 3 - i, 4 - i
1 - и, 2 - и, 3 - и, 4 - и

Allegretto

36

Four staves of music in 2/4 time, key of B-flat major. The first staff begins with a forte (*f*) dynamic. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests and slurs. The piece concludes with a double bar line at the end of the fourth staff.

Moderato

37

Five staves of music in 3/4 time, key of D major. The first staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The music features a mix of eighth, sixteenth, and quarter notes, with various slurs and rests. The piece concludes with a double bar line at the end of the fifth staff.

Allegretto

38

Allegretto

39

Allegretto

40

musical score for Allegretto, measures 40-43. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 6/8. The score consists of five staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a 6/8 time signature. The first measure of the first staff is marked with a dynamic of *mf*. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests. The second staff continues the melody. The third staff also continues the melody. The fourth staff has a dynamic of *mf* at the beginning and *f* later in the staff. The fifth staff continues the melody.

Lento

41

musical score for Lento, measures 41-45. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The score consists of five staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The first measure of the first staff is marked with a dynamic of *mf*. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests. The second staff continues the melody. The third staff also continues the melody. The fourth staff continues the melody. The fifth staff has a dynamic of *f* and a *rit.* marking.

42 **Moderato**

f

This section contains four staves of music in G major, 6/8 time. The tempo is marked 'Moderato'. The first staff begins with a forte 'f' dynamic. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. The key signature has one sharp (F#).

43 **Allegretto**

f

This section contains eight staves of music in G major, 6/8 time. The tempo is marked 'Allegretto'. The first staff begins with a forte 'f' dynamic. The music is more rhythmic and active than the previous section, featuring many eighth and sixteenth notes. The key signature has one sharp (F#).

Подовження тривалості кожної доли звука або паузи на половину може бути вказано за допомогою крапки, яка ставиться справа біля ноти. Отже, половинна крапка, що стоїть справа від неї, утворюють долю, рівну трьом чвертям, а четвертна з крапкою — долю, рівну трьом восьмим.

Крапка, що стоїть над або під нотою, зменшує її тривалість вдвоє, вказуючи на скорочене виконання — стаккато, наприклад:

Увеличение длительности каждой доли звука или паузы на половину может быть указано при помощи точки, выставленной справа около ноты. Следовательно, половинная и точка, которая стоит справа от нее, образуют долю, равную трём четвертям, а четвертная с точкой — долю, равную трём восьмым.

Точка, стоящая над или под нотой, сокращает ее длительность вдвоє, указывая на отрывистое исполнение — стаккато, например:

Moderato

47

Moderato

48

Lento

49

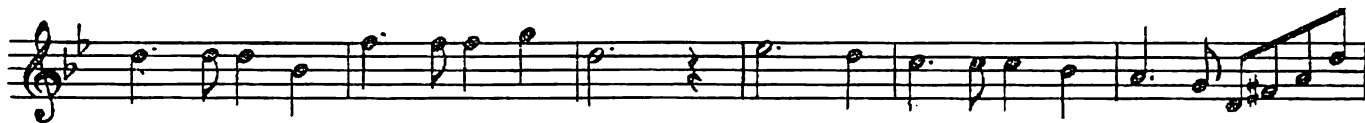
Three staves of music in C major, 4/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat), indicating a common misreading of the key signature. The tempo is marked 'Lento'. The first staff starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The second staff begins with a forte (*f*) dynamic, followed by a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third staff begins with a forte (*f*) dynamic, followed by a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The music consists of eighth and quarter notes, with some rests and slurs.

Allegretto

50

Five staves of music in D major, 2/4 time. The tempo is marked 'Allegretto'. The first staff begins with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#), indicating a common misreading of the key signature. The first staff starts with a forte (*f*) dynamic. The second staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The fourth staff begins with a forte (*f*) dynamic. The fifth staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The music consists of eighth and quarter notes, with some rests and slurs.

Lento

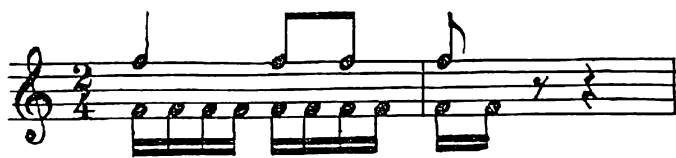
ПІСНЯ ФЕН ЯНА
Китайська народна пісня

ПЕСНЯ ФЕН ЯНА
Китайская народная песня

Allegro

Шістнадцята — доля, яка своєю тривалістю в чотири рази коротша за четвертну. Шістнадцяті виконуються так, щоб на одне четвертне рахування у такті припадало чотири звуки однакової тривалості, наприклад:

Шестнадцатая — доля, которая по своей длительности в четыре раза короче четвертной. Шестнадцатые исполняются так, чтобы на один четвертной отсчёт в такте приходилось четыре звука одинаковой длительности, например:

Усі вправи на шістнадцяті виконують спочатку в повільному темпі з чіткою атакою і цілковитою погодженістю язика і пальців. У швидкому темпі рекомендується грати, лише добре засвоївши вправу.

Все упражнения на шестнадцатые исполняются вначале в медленном темпе, с чёткой атакой и полной согласованностью языка и пальцев. В быстром темпе рекомендуется играть, лишь хорошо усвоив упражнение.

Moderato

Allegretto

Allegro

«ПЕРЕВОЗ ДУНЯ ДЕРЖАЛА»
Російська народна пісня

ПЕРЕВОЗ ДУНЯ ДЕРЖАЛА
Русская народная песня

Allegretto

Andante

Allegro

Allegro scherzando

59

mf

p

mf

This block contains the musical notation for measures 59 through 60 of the 'Allegro scherzando' section. It consists of six staves of music. The first staff (measure 59) begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a 6/8 time signature. The music features a series of eighth-note patterns. The second staff continues the eighth-note patterns. The third staff (measure 60) begins with a piano (*p*) dynamic. The fourth staff continues the eighth-note patterns. The fifth staff (measure 60) begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The sixth staff (measure 60) continues the eighth-note patterns and ends with a double bar line.

Lento

60

mf

f

This block contains the musical notation for measures 60 through 62 of the 'Lento' section. It consists of three staves of music. The first staff (measure 60) begins with a treble clef, a key signature of two sharps (F-sharp and C-sharp), and a 3/4 time signature. The music features a series of quarter-note patterns. The second staff (measure 61) continues the quarter-note patterns. The third staff (measure 62) begins with a forte (*f*) dynamic and continues the quarter-note patterns.

I. БОБРОВСКИЙ

И. БОБРОВСКИЙ

Allegretto leggiero

Allegro

В музичній практиці зустрічаються більш або менш складні ритмічні побудови.

У цьому посібнику ми даємо вправи і етюди на восьму з крапкою, синкопу, тріоль, а також на легато.

Крапка, яка стоїть справа від восьмої, перетворює її в долю, яка за тривалістю дорівнює трьом шістнадцятим, наприклад:

Крім твердого удару язиком на склад «та», жививається також і м'якший удар на склад «да».

М'яка атака застосовується в творах або фразах м'якого, співучого характеру.

Рух язика при виконанні співучих фраз повинен бути повільним, а звучання — м'яким.

Удар язиком на склад «да» застосовується також при виконанні ритмічної фігури, яка складається з восьмої з крапкою та шістнадцятої.

В музыкальной практике встречаются более или менее сложные ритмические построения. В этом пособии мы даём упражнения и этюды на восьмую с точкой, синкопу, триоль, а также на легато.

Точка, стоящая справа от восьмой, превращает её в долю, которая по длительности равна трём шестнадцатым, например:

Кроме твёрдого удара языком на слог «та», употребляется также более мягкий удар на слог «да».

Мягкая атака применяется в произведениях или фразах мягкого, певучего характера.

Движение языка при исполнении певучих фраз должно быть медленным, а звучание — мягким.

Удар языком на слог «да» применяется также при исполнении ритмической фигуры, состоящей из восьмой с точкой и шестнадцатой.

Грати слід так, як визначено в етюді 63.
Язык мусить робити різнохарактерні удари
на склад «та» і «да».

Играть следует так, как указано в этюде
63.
Язык должен делать разнохарактерные уда-
ры на слог «та» и «да».

Moderato

63 *mf* Та та да та да та да та да...

НА КЛАДОЧЦІ УМИВАЛАСЯ
Українська народна пісня

«НА КЛАДОЧЦІ УМИВАЛАСЯ»
Украинская народная песня

Allegretto

64 *mf*

Allegretto

65 *f*

This musical system contains five staves of music for measures 65 through 70. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The music is written in a single melodic line. It begins with a forte (*f*) dynamic. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. The system ends with a double bar line.

Ж. АРБАН

Ж. АРБАН

Allegro

66 *f*

mf

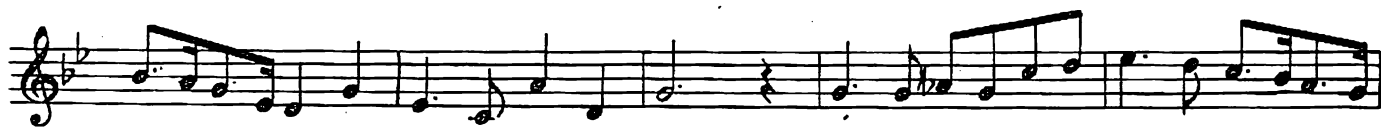
f

This musical system contains four staves of music for measures 66 through 70. The key signature has one sharp (F-sharp), and the time signature is common time (C). The music is written in a single melodic line. It begins with a forte (*f*) dynamic, changes to mezzo-forte (*mf*) in the third staff, and returns to forte (*f*) in the fourth staff. The melody is more rhythmic, featuring many eighth and sixteenth notes. The system ends with a double bar line.

Risoluto

Lento

Allegretto

69

f

mf

This section contains four staves of music in treble clef, key of D major (two sharps), and 3/8 time. The first staff begins with a measure number of 69 and a forte (*f*) dynamic. The melody is composed of eighth and sixteenth notes. The second and fourth staves feature a slur over the first two measures. The third staff has a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The section concludes with a double bar line at the end of the fourth staff.

Largo

70

f

mf

This section contains four staves of music in treble clef, key of B-flat major (two flats), and 3/4 time. The first staff begins with a measure number of 70 and a forte (*f*) dynamic. The melody is composed of quarter and eighth notes, with some triplets. The second staff has a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The section concludes with a double bar line at the end of the fourth staff.

Синкопа — ритмічна фігура, в якій акцент переноситься з сильної долі такту на наступну слабку, більш тривалу долю.

Виконуючи синкопу, злегка підкреслюють середні, більш тривалі долі.

Синкопа — ритмическая фигура, в которой акцент переносится с сильной доли такта на следующую слабую, более выдержанную долю.

Исполняя синкопу, слегка подчёркивают средние, более длинные доли.

пишется
пишется

виконується
исполняется

пишется
пишется

виконується
исполняется

Moderato

Moderato

Allegretto

73

МОЛДАВСЬКА НАРОДНА МЕЛОДІЯ /

МОЛДАВСКАЯ НАРОДНАЯ МЕЛОДИЯ

Allegro

74

Andante

75

Musical score for measures 75-79, marked *Andante*. The music is in 3/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The notation consists of five staves. The first staff begins with a *mf* dynamic marking. The second and fourth staves begin with a *f* dynamic marking. The third and fifth staves begin with a *mf* dynamic marking. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 79.

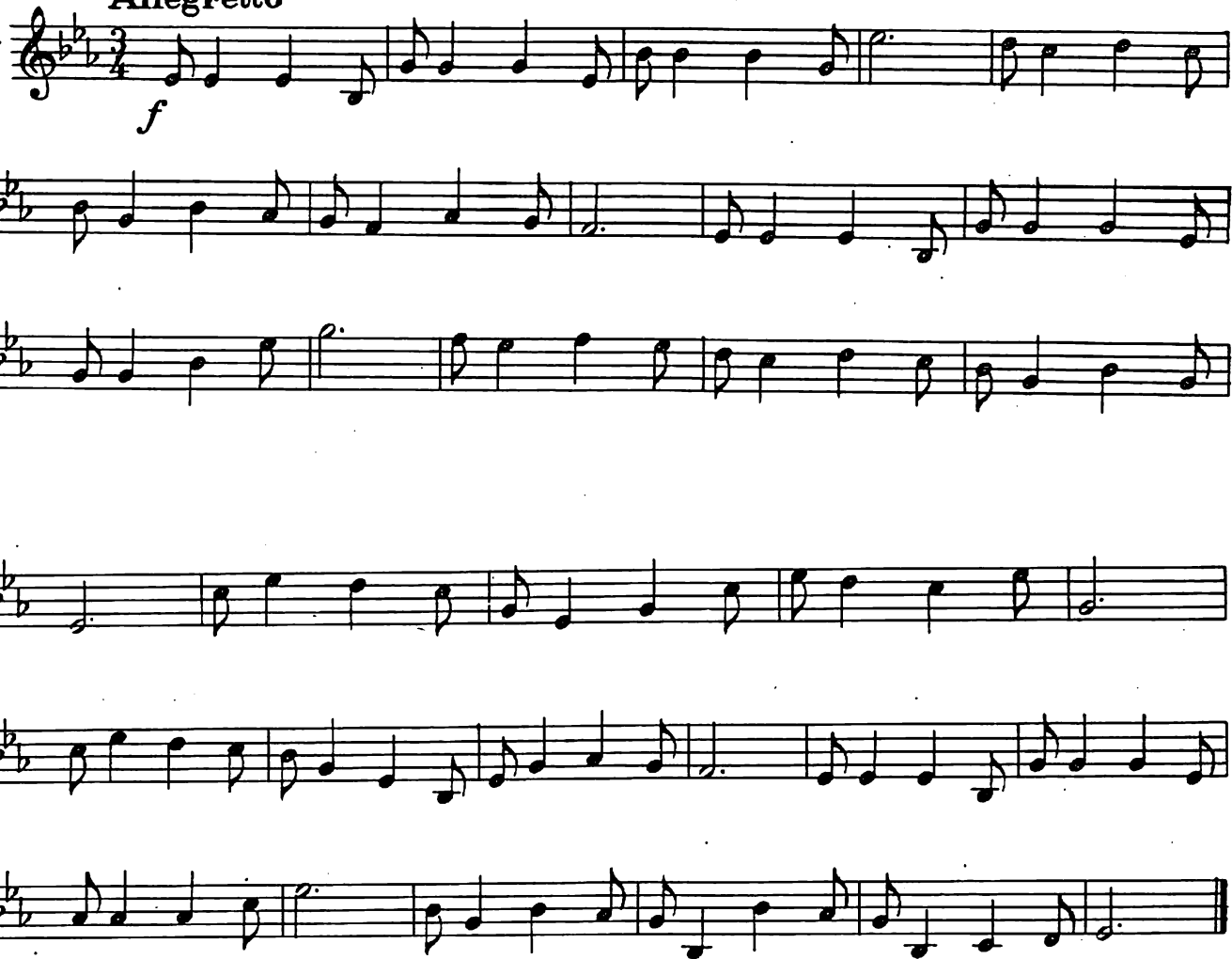
Allegretto

76

Musical score for measures 76-80, marked *Allegretto*. The music is in 2/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The notation consists of five staves. The first staff begins with a *f* dynamic marking. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 80.

Allegretto

77

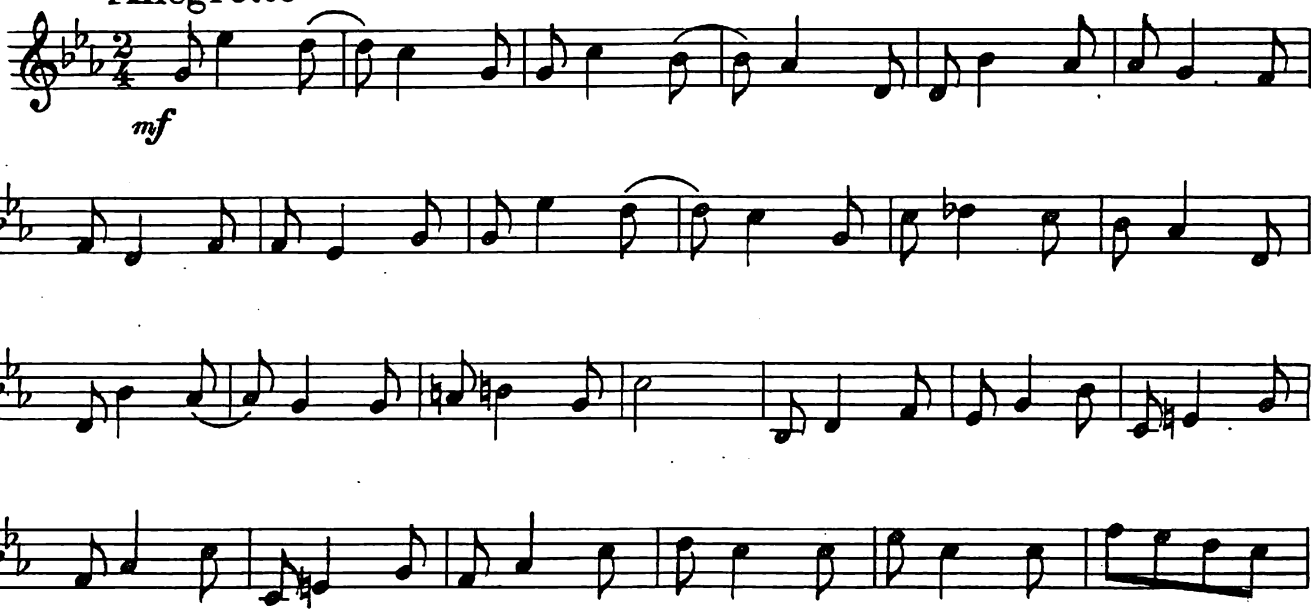

Г. МИХАЙЛОВ

Г. МИХАЙЛОВ

Allegretto

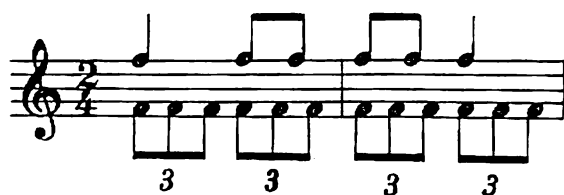
78

Тріоль — ритмічна фігура з трьох однакових долей, які стоять замість звичайних двох долей. Наприклад:

Триоль — ритмическая фигура из трёх одинаковых долей, стоящих вместо обычных двух долей. Например:

Moderato

Allegretto

80 *mf*

This section of the musical score for 'Allegretto' contains measures 80 through 87. It is written for a single melodic line in treble clef, with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Allegretto'. The dynamics begin at mezzo-forte (*mf*). The music features a series of eighth-note patterns, often grouped in threes (trios). There are several slurs and ties throughout the passage, indicating phrasing and continuity. The sequence ends with a double bar line at measure 87.

Moderato

81 *f*

This section of the musical score for 'Moderato' contains measures 81 through 88. It continues the single melodic line in treble clef, with a key signature of two flats (Bb and Eb) and a 3/4 time signature. The tempo is marked 'Moderato'. The dynamics begin at forte (*f*). The music consists of eighth-note and quarter-note patterns, with some triplet markings (indicated by a '3' over the notes). There are slurs and ties used for phrasing. The section concludes with a double bar line at measure 88.

Allegro

Lento

83

First system (measures 83-84): Treble clef, key of B-flat major (two flats), common time (C). Measure 83 starts with a forte (*f*) dynamic. The melody consists of eighth and quarter notes, with a triplet of eighth notes in measure 84. Measure 85 continues the melody with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. Measure 86 features a triplet of eighth notes and a quarter note. Measure 87 ends with a triplet of eighth notes and a quarter note.

Second system (measures 85-86): Treble clef, key of B-flat major. Measure 85 starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The melody continues with eighth and quarter notes. Measure 86 features a triplet of eighth notes and a quarter note.

Third system (measures 86-87): Treble clef, key of B-flat major. Measure 86 starts with a forte (*f*) dynamic. The melody continues with eighth and quarter notes. Measure 87 ends with a triplet of eighth notes and a quarter note.

Allegretto

84

First system (measures 84-85): Treble clef, key of B-flat major, 2/4 time. Measure 84 starts with a forte (*f*) dynamic. The melody consists of eighth and quarter notes, with a triplet of eighth notes in measure 85. Measure 86 continues the melody with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. Measure 87 features a triplet of eighth notes and a quarter note. Measure 88 ends with a triplet of eighth notes and a quarter note.

Second system (measures 86-87): Treble clef, key of B-flat major. Measure 86 starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The melody continues with eighth and quarter notes. Measure 87 features a triplet of eighth notes and a quarter note.

Third system (measures 87-88): Treble clef, key of B-flat major. Measure 87 starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The melody continues with eighth and quarter notes. Measure 88 features a triplet of eighth notes and a quarter note.

Fourth system (measures 88-89): Treble clef, key of B-flat major. Measure 88 starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The melody continues with eighth and quarter notes. Measure 89 ends with a triplet of eighth notes and a quarter note.

Andantino

85

Легато — зв'язний, плавний перехід від одного звука до другого без участі язика.

Легато позначається дугоподібною лінією, що звється лігою.

Необхідно дбати про красиве і плавне легато, так само як і про хорошу атаку.

Всі вправи на легато виконують, точно дотримуючись зазначеного темпу.

Легато досягається виключно гнучкістю амбушюрних м'язів.

Виконується легато на одне дихання, причому язик бере участь у виникненні тільки першого звука злиганої групи долей. Натискати мундштуком на губи не рекомендується.

Легато — связный, плавный переход от одного звука к другому без участия языка.

Легато обозначается дугообразной линией, называемой лигой.

Необходимо постоянно заботиться о красивом и плавном легато, также как и о хорошей атаке.

Все упражнения на легато исполняют, точно придерживаясь указанного темпа.

Легато достигается исключительно гибкостью амбушюрных мышц.

Исполняется легато на одно дыхание, причем язык принимает участие в извлечении только первого звука слигванной группы долей. Нажимать мундштуком на губы не рекомендуется.

Largo

86

64

Lento

87 *p* *mf*

ОЙ У КИЄВІ, ТА НА ГОРОДИЩІ
Українська народна пісня

«ОЙ У КИЄВІ, ТА НА ГОРОДИЩІ»
Украинская народная песня

Lento

88 *mf*

А. ИОГАНСОН

А. ИОГАНСОН

Adagio

89

Allegretto

90

Кінець
Конец

cresc.

Повторити з початку до слова «Кінець».
Повторить с начала до слова «Конец».

Moderato

Allegretto

92

Musical score for Allegretto, measures 92-99. The score is written in treble clef, key of D major (two sharps), and 2/4 time. The tempo is marked Allegretto. The music features a variety of note values including eighth and sixteenth notes, often beamed together, and rests. Dynamic markings include *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), and *p* (piano). Phrasing slurs are used to group notes. Accents are placed over certain notes. The score ends with a double bar line and repeat dots.

Measures 92-99. Dynamics: *f*, *mf*, *f*, *p*, *mf*, *f*.

Andante cantabile

93

И. БОБРОВСКИЙ

И. БОБРОВСКИЙ

Allegretto

94

Measures 61-70 of a musical score in G major (one sharp). The music is written for a single melodic line on a treble clef staff. The key signature is G major (one sharp). The tempo is marked *a tempo*. The dynamics are marked *mf* (measures 61, 65, 69) and *f* (measures 62, 63, 64, 66, 67, 68). The piece concludes with a *rit.* (ritardando) marking in measure 70. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and slurs. There are also some double bar lines and repeat signs.

Andante

Measures 71-79 of a musical score in G major (one sharp). The music is written for a single melodic line on a treble clef staff. The key signature is G major (one sharp). The tempo is marked *Andante*. The piece concludes with a double bar line in measure 79. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and slurs.

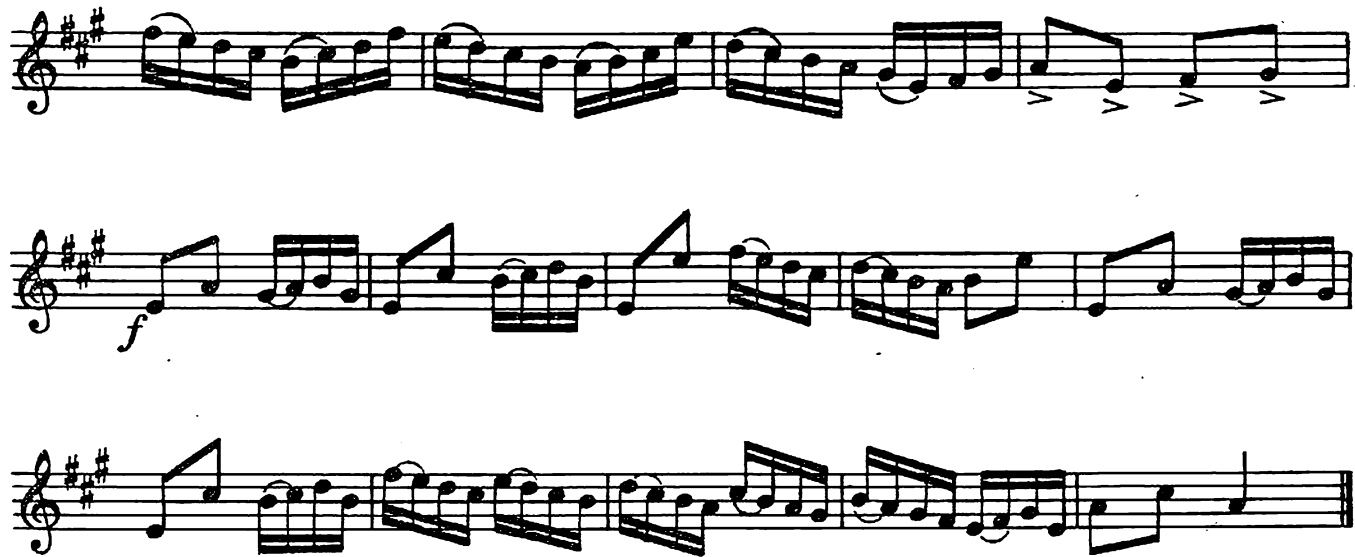
Ю. КОЛОЖИНСКИЙ

Ю. КОЛОЖИНСКИЙ

Allegretto

96

Allegretto

The first system of the musical score consists of four staves. The key signature is B-flat major (two flats). The first staff contains measures 1 through 12. The second staff contains measures 13 through 24. The third staff contains measures 25 through 36, starting with a forte (*f*) dynamic marking. The fourth staff contains measures 37 through 48, ending with a double bar line.

Allegretto

The second system of the musical score consists of four staves. The key signature changes to D major (two sharps). The time signature is 6/8. The first staff contains measures 49 through 60, starting with a forte (*f*) dynamic marking. The second staff contains measures 61 through 72, with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The third staff contains measures 73 through 84. The fourth staff contains measures 85 through 96, ending with a double bar line.

Allegro

99

mf

p

mf

f

p

pp

74

Tempo di Valse

100

mf

p

f

mf

Andante cantabile

101

mf

A musical score for a single melodic line, measures 101-110. The tempo is marked 'Andante cantabile'. The key signature has one sharp (F#). The time signature is common time (C). The score consists of eight staves. Measure 101 starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. Measure 102 starts with a forte (*f*) dynamic. Measure 104 includes a crescendo (*cresc.*) marking. Measure 108 includes a forte (*f*) dynamic. Measure 110 ends with a ritardando (*rit.*) marking and a fermata over the final note.

Maestoso

102

f

p

mf

f

mf

f

mf

p

f

Moderato

103

A musical score for a piece in Moderato tempo, spanning measures 103 to 110. The music is written on a single staff in treble clef, with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 6/8 time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups of four or six, and is frequently slurred. Dynamic markings include *f* (forte) at the beginning of measures 103, 105, and 109, and *mf* (mezzo-forte) at the beginning of measures 104, 106, and 108. Measure 103 begins with a *f* marking. Measure 104 begins with a *mf* marking. Measure 105 begins with a *f* marking. Measure 106 begins with a *mf* marking. Measure 107 begins with a *f* marking. Measure 108 begins with a *mf* marking. Measure 109 begins with a *f* marking. Measure 110 ends with a double bar line. The page number 103 is printed at the top left of the first staff, and 78 is printed at the bottom left of the page.

Allegretto

104

mf

f

rit. a tempo

mf

f

Moderato

105

mf

p

mf *f*

This section of the musical score for the Moderato movement spans measures 105 to 111. It is written for a single melodic line in treble clef, featuring a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Moderato'. The dynamics are indicated by *mf* (mezzo-forte) at the beginning, *p* (piano) at measure 108, and a crescendo to *f* (forte) at the end of measure 111. The melody consists of eighth and quarter notes, often beamed together, with various phrasing slurs and ties. The final measure (111) ends with a double bar line.

Allegro

106

f

3

3

This section of the musical score for the Allegro movement spans measures 106 to 108. It is written for a single melodic line in treble clef, featuring a key signature of three flats (Bb, Eb, Ab) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Allegro'. The dynamics are indicated by *f* (forte) at the beginning. The melody is characterized by eighth and sixteenth notes, with triplets marked by a '3' over the notes. The section concludes with a double bar line at the end of measure 108.

Andante

Tempo I

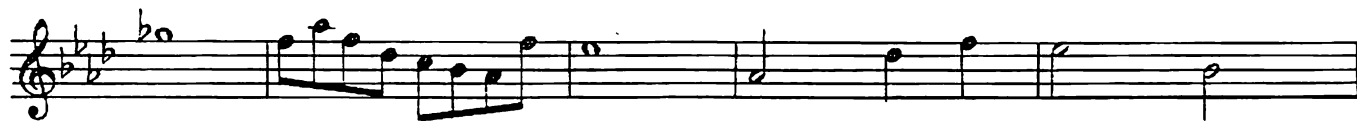

Andante

leggero

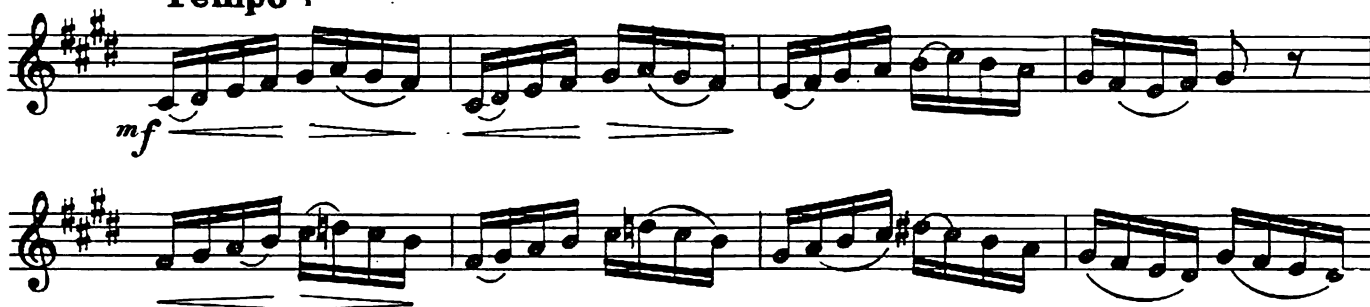

Meno mosso

Tempo I

Pesante

Moderato

110

ЩОДЕННІ ПІДГОТОВЧІ ВПРАВИ

Щоденні заняття на інструменті необхідно починати з вправ, що підготовляють учня до дальшої гри.

Такі щоденні вправи зміцнюють амбушюр, розвивають дихання і вдосконалюють якість звука.

Братись до виконання щоденних вправ, які мають тренувальний характер, слід лише після засвоєння перших шістнадцяти вправ Школи.

Якщо після засвоєння I вправи виявиться, що за регістровою трудністю вона недостатня, слід замінити її вправою II, а надалі III та IV.

Але слід пам'ятати, що передчасне видобування високих звуків шкідливе.

Це може призвести до перевтоми або навіть до зриву амбушюрних м'язів.

Граючи верхні звуки, не слід натискати мундштуком на губи.

Ці звуки повинні видобуватися легко, виключно за рахунок більшого напруження м'язів губ і лица. Досягти цього можна лише в результаті повсякденного тренування амбушюра грою на інструменті. При виконанні крешендо і дімінуендо пильнують за чистотою інтонації, яка контролюється слухом.

Висота звука на *forte* не повинна понижуватись, а на *piano* — підвищуватись.

ЕЖЕДНЕВНЫЕ ПОДГОТОВИТЕЛЬНЫЕ УПРАЖНЕНИЯ

Ежедневные занятия на инструменте необходимо начинать с упражнений, подготавливающих ученика к дальнейшей игре.

Такие ежедневные упражнения укрепляют амбушюр, развивают дыхание и совершенствуют качество звука.

Приступать к исполнению ежедневных упражнений, имеющих тренировочный характер, следует лишь после усвоения первых шестнадцати упражнений Школы.

Если после усвоения I упражнения выяснится, что по регистровой трудности оно недостаточно, следует заменить его упражнением II, а в дальнейшем III и IV.

Однако, следует помнить, что преждевременное извлечение высоких звуков вредно.

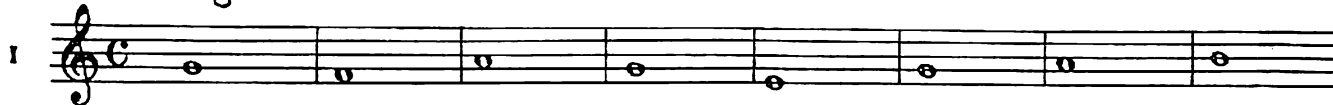
Это может привести к переутомлению или даже к срыву амбушюрных мышц.

Играя верхние звуки, не следует нажимать мундштуком на губы.

Эти звуки извлекаются легко, исключительно за счет большего напряжения мышц губ и лица. Достичь этого можно только в результате ежедневной тренировки амбушюра игрой на инструменте. При исполнении крешендо и диминуэндо следят за чистотой интонации, которая контролируется слухом.

Висота звука на *forte* не должна понижаться, а на *piano* — повышаться.

Largo

Pesante, marcato

Five staves of musical notation in 2/4 time. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The first measure is marked *f* (forte). The melody consists of eighth and quarter notes, some with accents. A slur covers the last four measures of the first staff, which are marked *p* (piano) and *leggiere*. The subsequent four staves follow a similar pattern, each starting with *f* and transitioning to *p* with a slur in the final measures.

А. ИОГАНСОН

А. ИОГАНСОН

Lento

Four staves of musical notation in common time (C). The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The first measure is marked *mf* (mezzo-forte). The melody consists of half and quarter notes, some with slurs. The subsequent three staves continue the melody with similar note values and slurs.

Moderato

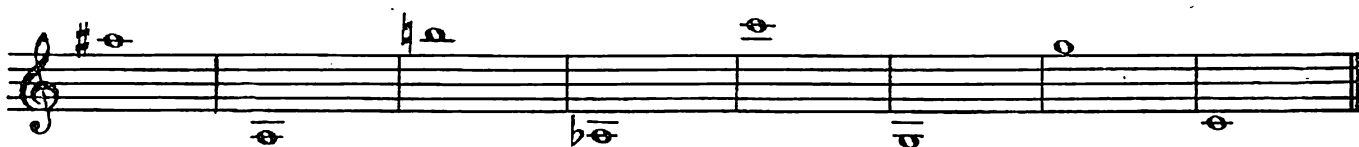
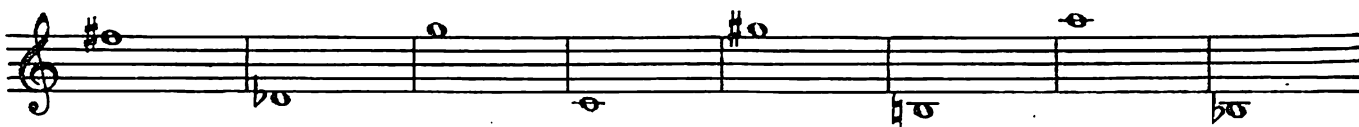
IV

Г. ОРВИД

Largo

Г. ОРВИД

Moderato

Handwritten musical score consisting of nine staves. The notation includes treble clefs, key signatures (one sharp and one flat), and dynamic markings (*p* for piano, *f* for forte). The first six staves feature melodic lines with various intervals, including a large descending interval in the second staff. The last three staves show a more complex rhythmic pattern with many sixteenth notes and slurs. The score is written in a cursive, handwritten style.

Adagio

mf

This musical score is for a piece titled "Adagio" by A. Johanson. It is written for a single melodic line on a grand staff (treble clef). The time signature is 3/4. The piece begins with a mezzo-forte (mf) dynamic. The melody is characterized by long, flowing lines with many slurs, suggesting a slow, expressive tempo. The key signature changes throughout the piece, starting with one sharp (F#) and moving through various modulations, including keys with two sharps, one sharp, and one flat. The notation includes a variety of note values, primarily half notes and quarter notes, with frequent use of ties and slurs to connect notes across measures. The score consists of 12 staves of music, ending with a double bar line and repeat dots.

ГАМИ І АРПЕДЖІО

Вивчення гам і арпеджіо допомагає засвоєнню тональностей, розвиває і вдосконалює апікатуру, дихання, легкість і еластичність амбушюра, виробляє погодженість дії язика і пальців.

Щодня після підготовчих вправ виконується одна або дві (мажорна і мінорна) гамми та арпеджіо.

Грати їх дуже чітко, обов'язково одним з наведених нижче ритмічних або штрихових варіантів. Гама і арпеджіо вважаються вивченими після засвоєння всіх наведених тут прикладів.

Крім наведених вище діатонічних гам та трезвуків, учень повинен уміти виконувати хроматичну гаму, дуже корисну для розвитку техніки язика і пальців.

ГАММЫ И АРПЕДЖИО

Изучение гамм и арпеджио помогает усвоению тональностей, развивает и совершенствует аппликатуру, дыхание, легкость и эластичность амбушюра, вырабатывает взаимодействие языка и пальцев.

Ежедневно после подготовительных упражнений исполняется одна или две (мажорная и минорная) гаммы и арпеджио.

Играют их очень чётко, обязательно одним из приведенных ниже ритмических или штриховых вариантов. Гама и арпеджио считаются выученными после усвоения всех приведенных здесь примеров.

Кроме приведенных выше диатонических гамм и трезвучий, учащийся должен уметь исполнять хроматическую гамму, очень полезную для развития техники языка и пальцев.

МАЖОРНІ ТА МІНОРНІ ГАМИ ТА ЇХ АРПЕДЖІО

До мажор в одну октаву
До мажор в одну октаву

МАЖОРНЫЕ И МИНОРНЫЕ ГАММЫ И ИХ АРПЕДЖИО

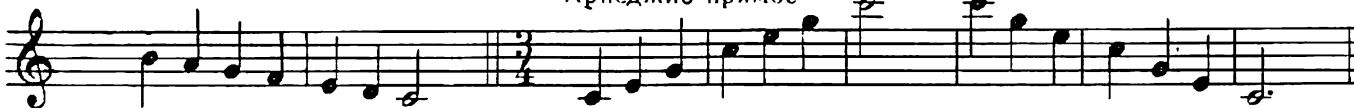
Арпеджіо пряме
Арпеджио прямое

До мажор у дві октави
До мажор в две октавы

Арпеджіо пряме
Арпеджио прямое

Арпеджіо ламане
Арпеджио ломаное

Ля мінор мелодичний в одну октаву
Ля минор мелодический в одну октаву

Ля мінор гармонічний
Ля минор гармонический

92

Ля мінор мелодичний у дві октави
Ля минор мелодический вдве октавы

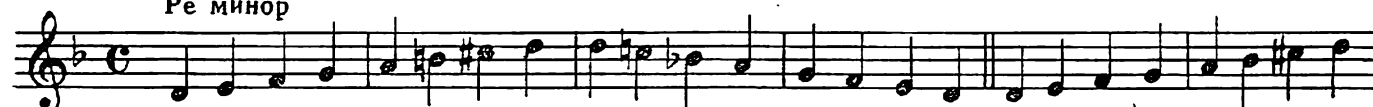
Ля мінор гармонічний
Ля минор гармонический

Фа мажор
Фа мажор

Ре мінор
Ре минор

Соль мажор
Соль мажор

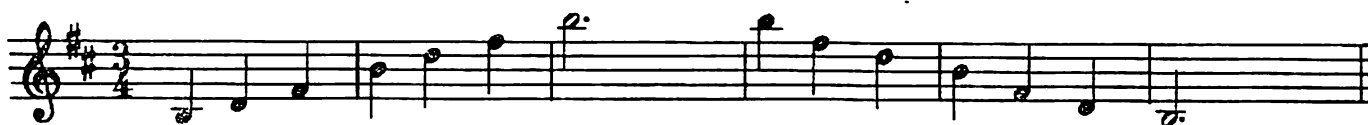
Мі мінор
Ми минор

Ре мажор
Ре мажор

Сі мінор
Си минор

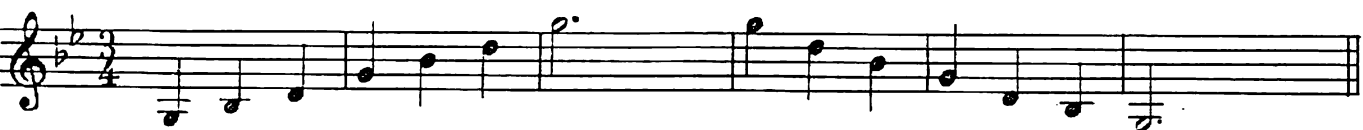
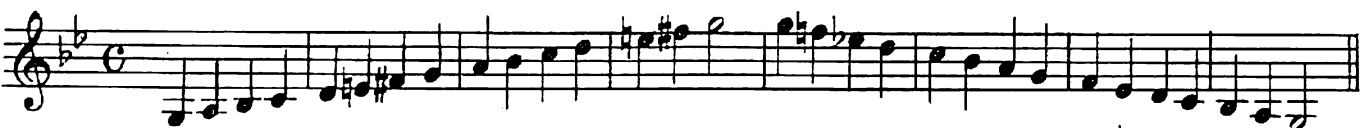

Сі-бемоль мажор
Си-бемоль мажор

Соль мінор
Соль минор

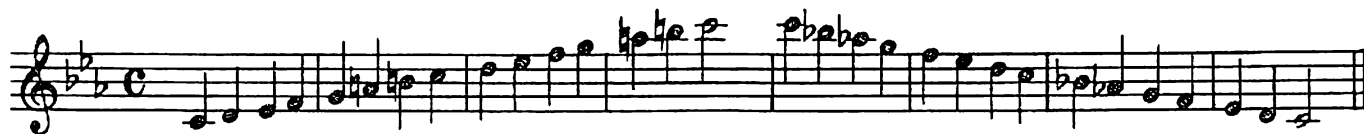
Ля мажор
Ля мажор

This musical score consists of ten staves of music. The first five staves are for the 'Ля мажор' (D major) section, and the last five are for the 'Фа-диез минор' (F# minor) section. The notation includes treble clefs, key signatures of two sharps (F# and C#), and various time signatures (C, 3/4, 2/4, 3/2). The music features a variety of note values, including eighth, sixteenth, and thirty-second notes, as well as rests and accidentals. The first staff of the D major section begins with a treble clef, a key signature of two sharps, and a common time signature (C). The second staff continues the melody. The third staff introduces a 3/4 time signature. The fourth staff returns to common time. The fifth staff concludes the D major section. The sixth staff begins the F# minor section, maintaining the two-sharp key signature. The seventh staff continues the melody. The eighth staff introduces a 3/4 time signature. The ninth staff returns to common time. The tenth staff concludes the F# minor section.

Мі-бемоль мажор
Ми-бемоль мажор

До мінор
До минор

Ля-бемоль мажор
Ля-бемоль мажор

Фа мінор
Фа минор

Ми мажор
Ми мажор

До-діз мінор
До-диез минор

Ре-бемоль мажор
Ре-бемоль мажор

Сі-бемоль мінор
Си-бемоль минор

Сі мажор
Си мажор

Соль-дієз мінор
Соль-дієз минор

Соль-бемоль мажор
Соль-бемоль мажор

Мі-бемоль мінор
Ми-бемоль минор

Фа-дієз мажор
Фа-диез мажор

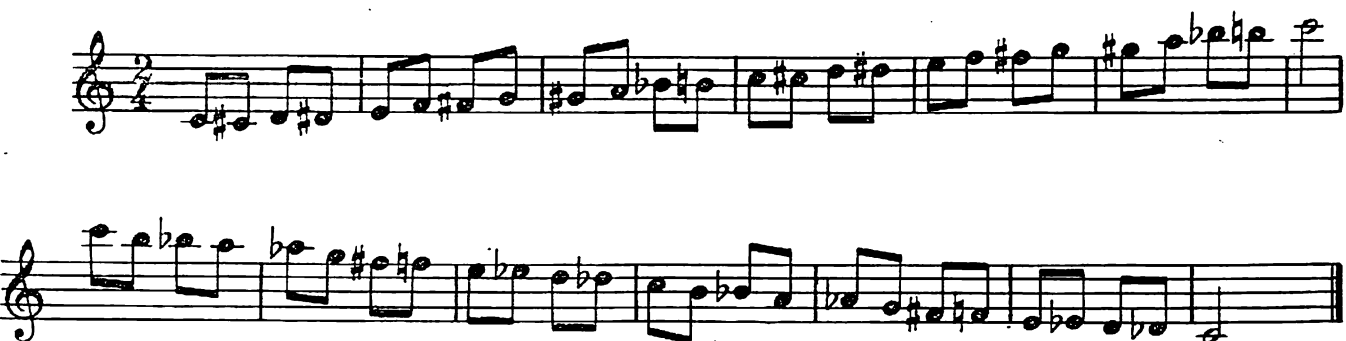

Ре-дієз мінор
Ре-диез минор

ХРОМАТИЧНА ГАМА

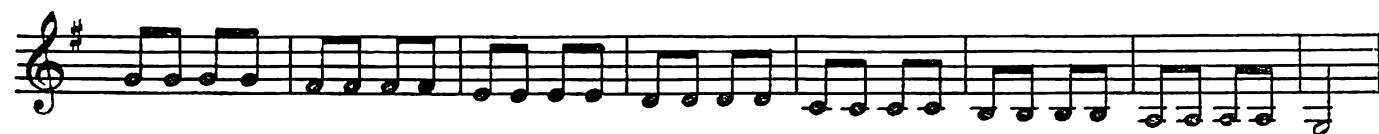
ХРОМАТИЧЕСКАЯ ГАММА

Moderato

staccato

ШТРИХОВІ ВАРІАНТИ ВИКОНАННЯ ГАМ
І АРПЕДЖІО

ШТРИХОВЫЕ ВАРИАНТЫ ИСПОЛНЕНИЯ ГАММ
И АРПЕДЖИО

2

This system contains six staves of music. The first staff begins with a treble clef, a common time signature 'C', and a key signature of one sharp (F#). It features a continuous sixteenth-note melody with a slur and a '6' above it. The subsequent five staves continue this melodic line, each also featuring a slur and a '6' above the first measure. The notes are primarily eighth and sixteenth notes, with some accidentals (sharps and flats) appearing throughout the system.

3

This system contains six staves of music. The first staff begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). It features a continuous sixteenth-note melody with a slur. The subsequent five staves continue this melodic line, each also featuring a slur. The notes are primarily eighth and sixteenth notes, with some accidentals (sharps and flats) appearing throughout the system.

ПЕРЕКЛАДЕННЯ ДЛЯ ТРУБИ
Іп В В СУПРОВОДІ ФОРТЕПІАНО

ПЕРЕЛОЖЕНИЯ ДЛЯ ТРУБЫ
Іп В В СОПРОВОЖДЕНИИ ФОРТЕПЬЯНО

НАСПІВ

НАПЕВ

Г. ГЕМБЕРА

Г. ГЕМБЕРА

Andante con moto

Труба
in B

Ф-но

mf

«АХ ТЫ, БЕРЁЗА»
Російська народна пісня

АХ ТЫ, БЕРЁЗА
Русская народная песня

Allegretto

The musical score is written for a vocal line and piano accompaniment in 2/4 time. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The tempo is marked *Allegretto*. The score consists of four systems of music. The first system includes a vocal line and piano accompaniment with dynamic markings *mf* and *f*. The second system continues the piano accompaniment. The third system includes a vocal line and piano accompaniment with dynamic markings *mf* and *p*. The fourth system continues the piano accompaniment, ending with a dynamic marking *f*.

Moderato

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest. The middle staff is a piano accompaniment in treble clef, starting with a piano (*mp*) dynamic. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, starting with a whole note chord. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The system concludes with a *rit.* (ritardando) marking.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody in treble clef, starting with a piano (*p*) dynamic. The middle staff continues the piano accompaniment in treble clef, marked *a tempo*. The bottom staff continues the piano accompaniment in bass clef. The system concludes with a sharp sign (#) on the final note of the middle staff.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody in treble clef, featuring a long slur over the first two measures. The middle staff continues the piano accompaniment in treble clef. The bottom staff continues the piano accompaniment in bass clef. The system concludes with a sharp sign (#) on the final note of the middle staff.

mf

rit.

p

rit.

КОНВАЛІЯ

ЛАНДЫШ

М. КРАСЕВ

М. КРАСЕВ

Andantino

mf dolce

f

p

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs) for piano accompaniment. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The music features a mix of eighth and quarter notes, with some rests and ties.

The second system of musical notation continues the piece. It includes a piano trill in the right hand of the grand staff, indicated by a wavy line and the word "tr". The piano accompaniment continues with various rhythmic patterns and ties.

The third system of musical notation concludes the page. It includes dynamic markings: *mp* (mezzo-piano) and *p* (piano) in the vocal line, and *pp* (pianissimo) in the piano accompaniment. There are also *rit.* (ritardando) markings. The system ends with a final chord in the piano accompaniment.

РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ

Українська народна пісня

За обробкою В. КОСЕНКА

«РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ»

Украинская народная песня

По обработке В. КОСЕНКО

Moderato

The musical score is written for piano and organ. It consists of four systems of music. The first system is marked *Moderato* and includes dynamics *mf* and *rit.*. The second system includes *p* and *mf*, with the tempo marking *p a tempo*. The third system includes *f*. The fourth system includes *p*. The score features a variety of musical notations, including chords, arpeggios, and melodic lines for both instruments.

Allegretto

8

8

f

p

mf

p

СУРОК

СУРОК

Л. БЕТХОВЕН
Обробка Г. ОРВІДА

Л. БЕТХОВЕН
Обработка Г. ОРВИДА

Andante

First system of musical notation. The upper staff features a melodic line with a slur and a crescendo marking (*cresc.*). The lower staff contains a piano accompaniment with a triplet of eighth notes in the right hand, marked with a '3' and a crescendo marking (*cresc.*).

Second system of musical notation. The upper staff continues the melodic line with a slur and a crescendo marking (*cresc.*). The lower staff features a piano accompaniment with a triplet of eighth notes in the right hand, marked with a '3' and a crescendo marking (*cresc.*).

Third system of musical notation. The upper staff features a melodic line with a slur and a decrescendo marking (*dim.*). The lower staff contains a piano accompaniment with a triplet of eighth notes in the right hand, marked with a '3' and a decrescendo marking (*dim.*).

Fourth system of musical notation. The upper staff features a melodic line with a slur. The lower staff contains a piano accompaniment.

ДОШИК

Українська народна пісня

За обробкою М. ЛИСЕНКА

«ДОШИК»

Украинская народная песня

По обработке Н. ЛЫСЕНКО

Allegretto

The first system of musical notation for 'Дошик' features a vocal line and a piano accompaniment. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The piano part begins with a forte (*f*) dynamic and includes a trill in the right hand. The vocal line enters with a half note G4, followed by a quarter note A4, and then a half note B4. The system concludes with a repeat sign and a final measure.

The second system continues the musical piece. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the left hand and chords in the right hand, marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The vocal line consists of a series of eighth notes, starting on G4 and ascending to B4. The system ends with a repeat sign.

The third system contains two endings. The first ending is marked '1.' and leads back to the beginning of the piece. The second ending is marked '2. rit. a tempo' and includes a trill in the vocal line. The piano accompaniment also has a trill in the right hand. The system concludes with a final measure.

Moderato

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest and then moving to a series of eighth and quarter notes. The middle and bottom staves are grouped by a brace and contain piano accompaniment. The middle staff has a treble clef and the bottom staff has a bass clef. Both are in 2/4 time. The piano part features chords and moving lines, with dynamic markings *mf* and *p* (piano) indicated.

The second system continues the musical piece. The top staff shows the continuation of the melody. The piano accompaniment in the bottom two staves includes a *simile* marking, indicating that the texture should be similar to the previous section. The notation includes various chordal structures and melodic fragments.

The third system concludes the piece. It features a repeat sign at the beginning of the piano part. The piano accompaniment is more active, with many beamed sixteenth and thirty-second notes. The top staff continues with the melodic line, which ends with a final chord.

1. 2. rit. rit.

МЕТЕЛИЦА

МЕТЕЛИЦА

И. ШАМО
Перекладення О. БЕЛОФАСТОВА

И. ШАМО
Переложение О. БЕЛОФАСТОВА

Allegro

p

mf p

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The middle and bottom staves are grouped by a brace and contain piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The system contains five measures of music.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melody. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The system contains five measures of music.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The system contains five measures of music. A dynamic marking of *f* (forte) appears in the bottom staff of the final measure.

Moderato

The first system of musical notation for the piece 'Moderato'. It consists of a grand staff with a treble and bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The music begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The right hand features a series of chords and eighth notes, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment.

The second system of musical notation. The right hand continues with a melodic line, marked mezzo-forte (*mf*) in the middle of the system. The left hand plays a consistent eighth-note accompaniment. The system concludes with a piano (*p*) dynamic marking.

The third system of musical notation. The right hand features a melodic line with a long slur. The left hand continues with the eighth-note accompaniment. The system concludes with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking.

The fourth system of musical notation. The right hand features a melodic line with a long slur. The left hand continues with the eighth-note accompaniment. The system concludes with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking.

First system of musical notation. It consists of three staves: a single treble staff at the top, and a grand staff (treble and bass) below it. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The first system contains several measures of music. The top staff has a melodic line with some slurs and a forte (*f*) dynamic marking. The grand staff has a complex accompaniment with many beamed sixteenth notes in the treble and a more rhythmic bass line.

Second system of musical notation, continuing the three-staff format. It features a crescendo hairpin in the first measure of the grand staff. The music continues with various dynamics, including a forte (*f*) marking. The accompaniment remains intricate with many beamed notes.

Third system of musical notation. It begins with the tempo instruction "Piu mosso" in the upper right. The system includes a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking and a ritardando (*rit.*) marking. The musical notation continues across the three staves.

Fourth system of musical notation, the final system on the page. It continues the three-staff format with the same key signature and complex accompaniment style as the previous systems.

First system of musical notation. It consists of a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The piano part features a complex, rhythmic accompaniment with many beamed sixteenth notes. A dynamic marking *f* (forte) is present in the piano part.

Second system of musical notation. It includes a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked **Tempo I**. The piano part has a *rit.* (ritardando) marking and a dynamic marking *mp* (mezzo-piano). The piano part features a complex, rhythmic accompaniment with many beamed sixteenth notes.

Third system of musical notation. It includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a complex, rhythmic accompaniment with many beamed sixteenth notes.

Fourth system of musical notation. It includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a complex, rhythmic accompaniment with many beamed sixteenth notes. Dynamic markings *mf* (mezzo-forte) are present in both the vocal and piano parts.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It features a series of eighth and quarter notes, some beamed together, and a long slur spanning the final two measures. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats. It contains complex chordal textures with many beamed eighth notes and some accidentals, including a sharp sign in the bass staff. The bottom staff is a single bass line in bass clef with a key signature of two flats, featuring a few quarter and eighth notes.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of two flats, starting with a forte (*f*) dynamic marking. It contains eighth and quarter notes with a long slur at the end. The middle staff is a grand staff with a key signature of two flats, starting with a forte (*f*) dynamic marking. It features dense, rapid chordal passages with many beamed eighth notes. The bottom staff is a single bass line in bass clef with a key signature of two flats, containing a few quarter and eighth notes.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of two flats, starting with a *rall.* (rallentando) marking. It features a long, sustained note with a slur. The middle staff is a grand staff with a key signature of two flats, starting with a *rall.* marking. It contains complex chordal textures with many beamed eighth notes and a final measure with a circled group of notes and a fermata. The bottom staff is a single bass line in bass clef with a key signature of two flats, featuring a long, sustained note with a slur.

Allegretto

The musical score is written for piano and voice. It consists of four systems of staves. The key signature has two flats (B-flat major), and the time signature is 2/4. The tempo is marked *Allegretto*.

- System 1:** The piano part begins with a forte (*f*) dynamic. The vocal line enters in the second measure.
- System 2:** The piano part continues with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The vocal line continues with a melodic line.
- System 3:** The piano part continues with a piano (*p*) dynamic. The vocal line continues with a melodic line.
- System 4:** The piano part continues with a piano (*p*) dynamic. The vocal line continues with a melodic line. The system ends with a *rit.* (ritardando) marking.

Meno mosso

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The middle and bottom staves are a grand staff in treble and bass clefs, also marked *mf*. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some measures containing rests.

The second system of musical notation continues the piece with three staves. The top staff has a melodic line with a long slur spanning several measures. The middle and bottom staves provide harmonic support with chords and moving lines. The notation includes various note values and rests, maintaining the 3/4 time signature.

The third system of musical notation features three staves. The top staff includes a measure with a fermata and a *V* marking. The middle staff contains two triplet markings (indicated by the number '3') over eighth notes. The bottom staff continues the harmonic accompaniment. The key signature and time signature remain consistent.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff features a melodic line with a fermata. The middle and bottom staves continue the harmonic accompaniment with various note values and rests. The system concludes the musical phrase on this page.

Tempo I

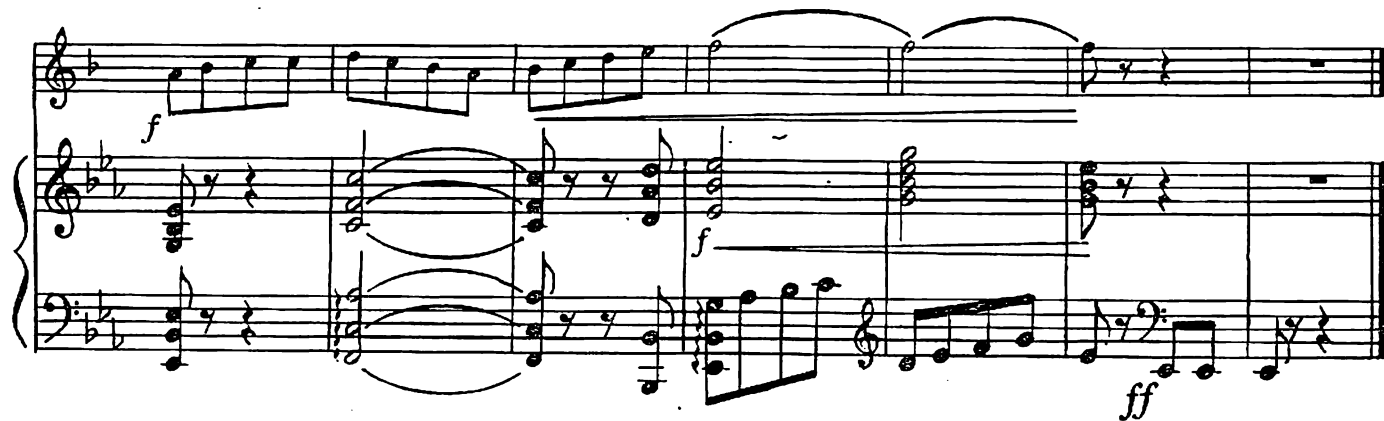
The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, marked with a forte *f* dynamic. The middle and bottom staves are a grand staff in bass clef, with the middle staff marked *f*. The key signature has two flats, and the time signature is 4/4. The music features a steady eighth-note melody in the upper voice and a harmonic accompaniment of chords and eighth notes in the lower voices.

The second system continues the musical piece. The top staff maintains its eighth-note melody. The middle staff features a series of chords, some with a *v* (vibrato) marking. The bottom staff has a rhythmic pattern of eighth notes and rests, providing a steady accompaniment.

The third system shows the continuation of the melody and accompaniment. The top staff has a forte *f* marking. The middle and bottom staves feature longer note values and some phrasing slurs, indicating a more sustained harmonic texture.

The fourth system concludes the page. The top staff ends with a half note. The middle staff has a forte *f* marking. The bottom staff features a crescendo leading to a fortissimo *ff* dynamic at the end of the system.

ДИВЛЮСЬ Я НА НЕБО

Українська народна пісня

В. ЗАРЕМБА

«ДИВЛЮСЬ Я НА НЕБО»

Украинская народная песня

В. ЗАРЕМБА

Andante

The musical score is written for voice and piano. It begins with a tempo marking of 'Andante'. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The score is divided into four systems. The first system features a vocal line in the upper staff and piano accompaniment in the lower staves. The piano part starts with a forte (f) dynamic. The second system continues the piano accompaniment. The third system introduces a vocal line with a piano (p) dynamic and a crescendo (cresc.) marking. The fourth system continues the vocal and piano parts, ending with a decrescendo (dim.) marking. The score concludes with a double bar line and a repeat sign.

Allegro

The first system of musical notation for 'Хороший день' by D. Shostakovich. It features a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The piano accompaniment is in bass clef with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C). The tempo is marked 'Allegro'. The piano part begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and includes a crescendo leading to a piano (*p*) dynamic, followed by a ritardando (*rit.*) and a return to the original tempo (*a tempo*). The vocal line starts with a rest and then enters with a forte (*f*) dynamic.

The second system of musical notation. The vocal line continues with a series of eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment features a complex texture with many beamed sixteenth notes in the right hand and a steady eighth-note bass line in the left hand.

The third system of musical notation. The vocal line continues with a series of eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment features a complex texture with many beamed sixteenth notes in the right hand and a steady eighth-note bass line in the left hand.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves are grand piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively, with a key signature of one flat (Bb). The music features a variety of note values, including eighth and sixteenth notes, and rests. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the middle staff.

The second system of musical notation continues the piece with three staves. The notation is consistent with the first system, featuring a single melodic line and grand piano accompaniment. The music includes various rhythmic patterns and rests. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the middle staff.

The third system of musical notation continues the piece with three staves. The notation is consistent with the first system, featuring a single melodic line and grand piano accompaniment. The music includes various rhythmic patterns and rests. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the middle staff.

The fourth system of musical notation continues the piece with three staves. The notation is consistent with the first system, featuring a single melodic line and grand piano accompaniment. The music includes various rhythmic patterns and rests. Dynamic markings of *mf* (mezzo-forte) and *p* (piano) are present in the middle staff.

Moderato

The musical score is for a lullaby titled "Kolybelnaya" (Lullaby) by M. Blanter. It is in 6/8 time, key of D major, and consists of three systems of piano accompaniment. The first system is marked "Moderato" and "mf". The second system continues the melody. The third system includes "cresc." markings. The score is written for piano with treble and bass staves.

Musical score for a piano piece, likely a song accompaniment. It consists of two systems of staves. The first system has a vocal line in treble clef with a forte (*f*) dynamic marking, and a piano accompaniment in bass clef. The second system continues the vocal line with a decrescendo (*dim.*) marking and the piano accompaniment. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

ПІСНЯ БОРЦІВ ЗА МИР

В. МУРАДЕЛІ

ПЕСНЯ БОРЦОВ ЗА МИР

В. МУРАДЕЛИ

Musical score for a piano piece, likely a song accompaniment. It consists of two systems of staves. The first system has a vocal line in treble clef with a forte (*f*) dynamic marking, and a piano accompaniment in bass clef. The second system continues the vocal line with a decrescendo (*dim.*) marking and the piano accompaniment. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

First system of musical notation. It consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The melody in the treble staff features eighth and sixteenth notes. The grand staff accompaniment consists of chords in the treble and a steady eighth-note bass line in the bass.

Second system of musical notation. Similar to the first, it has a treble staff and a grand staff. The treble staff continues the melody. The grand staff accompaniment includes a dynamic marking of *f* (forte) above the treble staff and a slur over the bass staff.

Third system of musical notation. It continues the piece with a treble staff and a grand staff. The grand staff accompaniment features a dynamic marking of *f* (forte) below the bass staff and several slurs across the measures.

Fourth system of musical notation. The final system on the page, featuring a treble staff and a grand staff. The treble staff melody concludes with a final note. The grand staff accompaniment includes a dynamic marking of *f* (forte) at the beginning and continues with chords and a bass line.

«ПОГОДУШКА»
Російська народна пісня

ПОГОДУШКА
Русская народная песня

Lento

The musical score is written for piano in 2/4 time. It begins with a treble and bass clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The tempo is marked 'Lento'. The first system includes a forte (f) dynamic marking and a 'dim.' (diminuendo) marking. The second system includes a mezzo-forte (mf) marking. The third system includes a mezzo-forte (mf) marking. The fourth system includes a triplet marking (3) at the end. The score is written in a single system with four systems of music.

НОРВЕЗЬКИЙ ТАНЕЦЬ

НОРВЕЖСКИЙ ТАНЕЦ

Е. ГРИГ
Перекладення С. ЕРЬОМІНА

Э. ГРИГ
Переложение С. ЕРЁМИНА

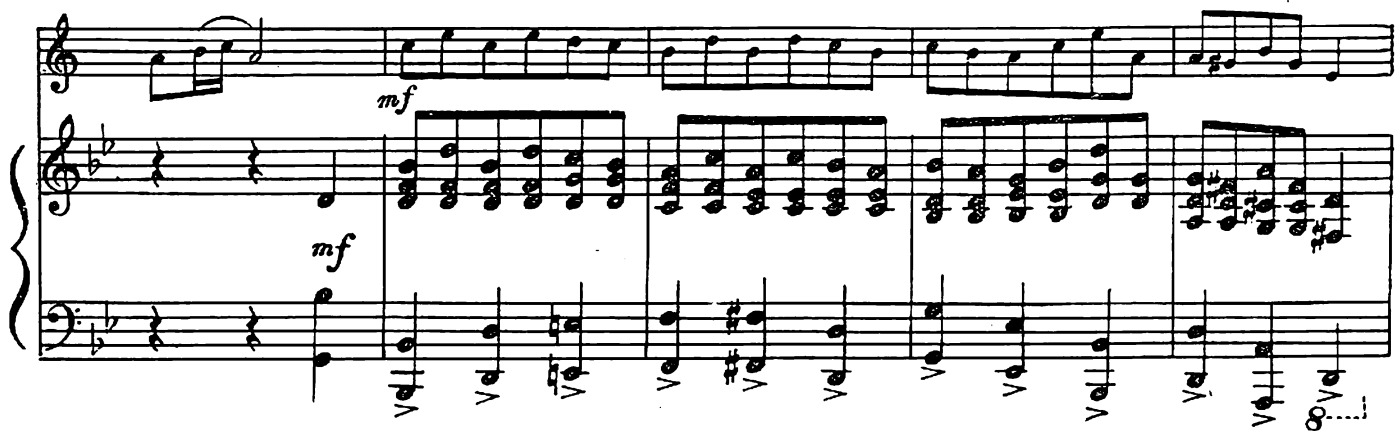
Allegro

First system of musical notation. The upper staff (treble clef) begins with a forte (*f*) dynamic and transitions to mezzo-piano (*mp*). The lower staff (bass clef) maintains a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The key signature has two flats, and the time signature is 4/4.

Second system of musical notation. The upper staff continues with a melodic line. The lower staff features a series of chords and some melodic fragments.

Third system of musical notation. The upper staff is marked mezzo-forte (*mf*). The lower staff is also marked mezzo-forte (*mf*) and contains a dense texture of chords, many of which are marked with a 'v' (accents).

Fourth system of musical notation. Both the upper and lower staves are marked *poco a poco riten.* (poco a poco ritenuto). The system concludes with a double bar line.

f string. al Fine *p* *ppp* *f*

ЖАЙВОРОНОК

ЖАВОРОНОК

М. ГЛІНКА
Перекладення С. БОЛОТИНА

М. ГЛІНКА
Переложение С. БОЛОТИНА

Moderato

mf

mf *p* *sf*

f *p* *sf*

First system of musical notation. The upper staff (treble clef) features a melody with a *mf* dynamic marking and a *p* dynamic marking. The lower staff (bass clef) features a piano accompaniment with a *mf* dynamic marking and a *p* dynamic marking. The key signature is one sharp (F#).

Second system of musical notation. The upper staff (treble clef) continues the melody with a *p* dynamic marking. The lower staff (bass clef) continues the piano accompaniment with a *p* dynamic marking. The key signature is one sharp (F#).

Third system of musical notation. The upper staff (treble clef) continues the melody with a *mf* dynamic marking. The lower staff (bass clef) continues the piano accompaniment with a *mf* dynamic marking. The key signature is one sharp (F#).

Fourth system of musical notation. The upper staff (treble clef) continues the melody. The lower staff (bass clef) continues the piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#).

sf

НА ВУЛИЦІ СКРИПКА ГРАЄ

Українська народна пісня

Гармонізація В. КУЧЕРОВА

Allegro

«НА ВУЛИЦІ СКРИПКА ГРАЄ»

Украинская народная песня

Гармонизация В. КУЧЕРОВА

f *mf* *rit.* *mf a tempo*

First system of musical notation. It consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The music features a melody in the upper treble staff and accompaniment in the grand staff. There are various rests and note values, including eighth and sixteenth notes.

Second system of musical notation. It continues the piece with the same three-staff layout. A *cresc.* (crescendo) marking is present above the middle staff. The musical texture remains consistent with the first system.

Third system of musical notation. This system includes a measure with an 8-measure rest in the upper treble staff, marked with an 8 and a dashed line. The dynamic marking *mf* (mezzo-forte) appears in both the middle and bass staves. The notation continues with various note values and rests.

Fourth system of musical notation, the final system on the page. It features a *rit.* (ritardando) marking above the middle staff and a *f* (forte) dynamic marking. The system concludes with a double bar line and repeat signs in the lower staves.

«НОЧЕНЬКА»

Російська народна пісня

За обробкою М. ЗРЯКІВСЬКОГО

НОЧЕНЬКА

Русская народная песня

По обработке Н. ЗРЯКОВСКОГО

Andante

The musical score is written for voice and piano. It consists of three systems of staves. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is common time (C). The tempo is marked 'Andante'. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings. The first system shows the vocal melody starting with a half note, followed by eighth and quarter notes. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand. The second system introduces a forte (f) dynamic for the vocal melody and a mezzo-forte (mf) dynamic for the piano accompaniment. The third system continues the melodic and harmonic development, with the vocal melody reaching a peak and the piano accompaniment providing a rich harmonic support.

First system of musical notation. The top staff (treble clef) begins with a melodic line in a key of two flats (B-flat major or D-flat minor). It features a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) followed by *pp* (pianissimo). The bottom staff (bass clef) provides harmonic support with chords and moving lines. The system concludes with a double bar line.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic development. The bottom staff features a prominent arpeggiated figure in the left hand, creating a rhythmic and harmonic texture. The system ends with a double bar line.

Third system of musical notation. The top staff shows a melodic phrase with a dynamic marking of *f* (forte). The bottom staff has a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte). The system concludes with a double bar line.

Fourth system of musical notation. Both the top and bottom staves feature a *dim.* (diminuendo) marking, indicating a gradual decrease in volume. The system concludes with a double bar line.

СКЕРЦИНО

СКЕРЦИНО

В. КОСЕНКО
Обробка М. БЕРДИЄВА

В. КОСЕНКО
Обработка Н. БЕРДЫЕВА

Presto

*) В оригіналі у В. Косенка чотирьох тактів вступу немає.
В оригинале у В. Косенко четырех тактов вступления нет.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom two staves are a grand staff in bass clef, with a key signature of one flat (Bb). The music features a series of chords and single notes, with some rests.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff begins with a *mf* (mezzo-forte) dynamic marking and ends with a *p* (piano) dynamic marking. The bottom two staves are a grand staff in bass clef. The music continues with chords and single notes, including a double bar line in the middle of the system.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff has a *f* (forte) dynamic marking. The bottom two staves are a grand staff in bass clef. The music continues with chords and single notes, including a double bar line in the middle of the system.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff has a *p* (piano) dynamic marking. The bottom two staves are a grand staff in bass clef. The music continues with chords and single notes, including a double bar line in the middle of the system.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature. The middle and bottom staves are grand piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively, with a key signature of one flat (Bb). The piano part features a series of chords and single notes, with some rests.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff begins with a *mf* (mezzo-forte) dynamic marking. The piano accompaniment in the middle and bottom staves features a series of chords and single notes, with some rests. The piano part has a *mf* dynamic marking at the beginning of the system.

The third system of musical notation continues the piece. The top staff begins with a *f* (forte) dynamic marking, followed by a *mp* (mezzo-piano) marking. The piano accompaniment in the middle and bottom staves features a series of chords and single notes, with some rests. The piano part has a *p* (piano) dynamic marking at the beginning of the system.

The fourth system of musical notation continues the piece. The top staff begins with a *ff* (fortissimo) dynamic marking, followed by a *p* (piano) marking, and then a *pp* (pianissimo) marking. The piano accompaniment in the middle and bottom staves features a series of chords and single notes, with some rests. The piano part has a *f* (forte) dynamic marking at the beginning of the system.

Я. СТЕПОВИЙ
Перекладення В. ЯБЛОНСЬКОГО

Я. СТЕПОВОЙ
Переложение В. ЯБЛОНСКОГО

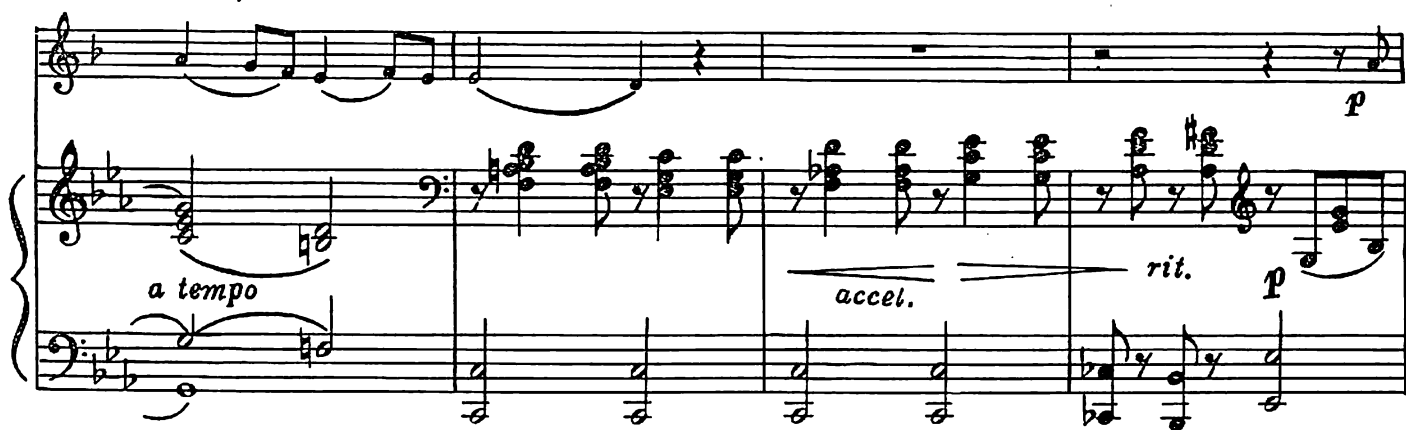
Andante cantabile

First system of musical notation. The treble clef staff contains a melodic line with a slur over the first two measures and a slur over the last two measures. The bass clef staff contains a harmonic accompaniment. The tempo/mood is marked *Andante cantabile*. The dynamic is marked *p* (piano). The articulation is marked *sempre legato*.

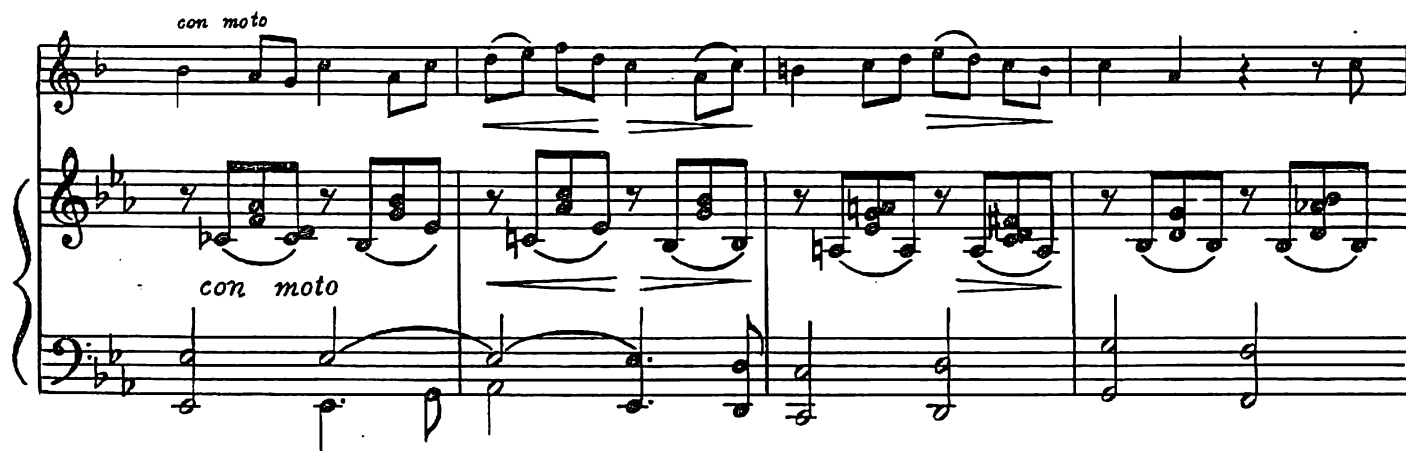
Second system of musical notation. The treble clef staff contains a melodic line with a slur over the first two measures and a slur over the last two measures. The bass clef staff contains a harmonic accompaniment. The tempo/mood is marked *Andante cantabile*. The dynamic is marked *p* (piano). The articulation is marked *dolce* (sweetly). The tempo is marked *rit.* (ritardando) and *a tempo* (return to tempo).

Third system of musical notation. The treble clef staff contains a melodic line with a slur over the first two measures and a slur over the last two measures. The bass clef staff contains a harmonic accompaniment. The tempo/mood is marked *Andante cantabile*. The dynamic is marked *poco cresc.* (a little crescendo) and *poco dim. e rit.* (a little decrescendo and ritardando).

a tempo

First system of musical notation. The upper staff (treble clef) begins with a melodic line in D minor, marked *a tempo*. The lower staff (bass clef) provides harmonic support with chords and moving lines. The system concludes with a piano (*p*) dynamic marking.

Second system of musical notation. Both the upper and lower staves are marked *con moto*. The music continues with a steady, moderate pace.

Third system of musical notation. The upper staff includes tempo markings: *poco a poco accel.*, *a cresc.*, and *poco allarg.*. The lower staff is marked *poco a poco. accel.*, *cresc.*, and *poco allarg.*. The system shows a gradual increase in tempo and volume, followed by a slight slowing down.

Fourth system of musical notation. The upper staff is marked *a tempo* and *p*. The lower staff features a section marked *p a tempo*. The system concludes with a return to the original tempo and dynamics.

poco animato *a tempo*

p *p* *a tempo*

This system contains the first system of a musical score. It features a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The tempo is marked 'poco animato' and then changes to 'a tempo'. The piano part includes a 'p' (piano) dynamic marking.

This system contains the second system of a musical score. It features a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The piano part includes a 'p' (piano) dynamic marking.

poco rit. *p* *a tempo*

poco rit.

This system contains the third system of a musical score. It features a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The tempo is marked 'poco rit.' and then changes to 'a tempo'. The piano part includes a 'p' (piano) dynamic marking.

ВЕСЕЛИИ НАСТРІЙ

В. КУЧЕРОВ

ВЕСЕЛОЕ НАСТРОЕНИЕ

В. КУЧЕРОВ

Allegro scherzando

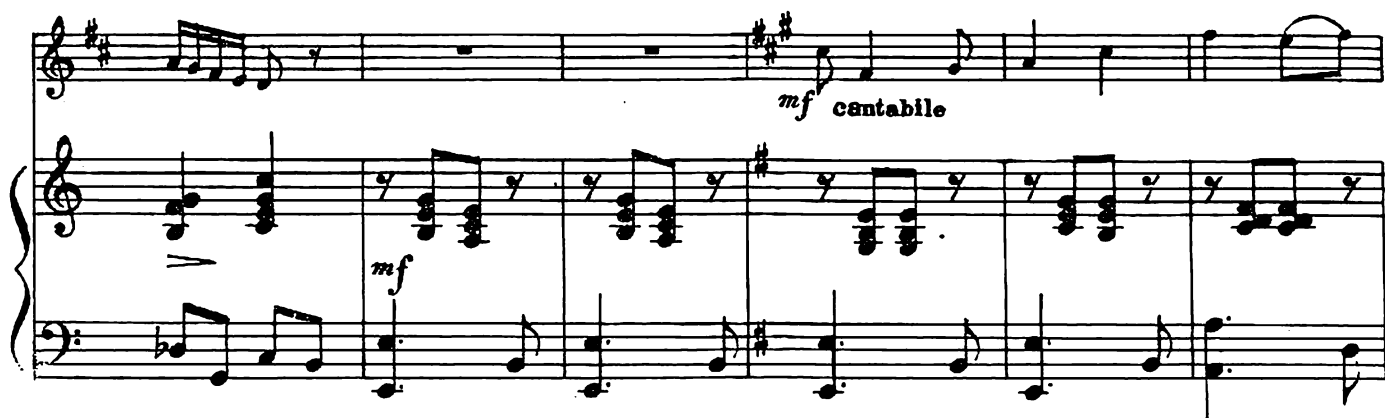
The first system of musical notation is for the piano introduction. It consists of two staves (treble and bass clef) with a 2/4 time signature. The melody in the right hand features eighth-note patterns and slurs. The left hand provides a rhythmic accompaniment with eighth notes. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *rit.* (ritardando) at the end of the system.

The second system continues the piece. The right hand has a melodic line with dynamics *f* (forte), *mp* (mezzo-piano), and *f*. The left hand has a bass line with dynamics *mp* and *p* (piano). The tempo marking *a tempo* is present in the left hand.

The third system shows further development of the melody and accompaniment. The right hand continues with eighth-note patterns, and the left hand provides a steady bass line with some syncopation.

The fourth system concludes the piece. It features a final melodic flourish in the right hand and a corresponding bass line in the left hand, ending with a double bar line.

mf cantabile

Sostenuto

f

mf

cresc.

Tempo I

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest and then a series of eighth notes. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs). The right hand plays chords and eighth notes, while the left hand plays a bass line with eighth notes. Dynamics include *f* (forte) and *mf* (mezzo-forte). A *rit.* (ritardando) marking is present.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic line. The right hand of the grand staff plays chords and eighth notes, while the left hand plays a bass line with eighth notes. Dynamics include *mp* (mezzo-piano) and *p* (piano).

Third system of musical notation. The top staff continues the melodic line. The right hand of the grand staff plays chords and eighth notes, while the left hand plays a bass line with eighth notes. Dynamics include *p* (piano).

Fourth system of musical notation. The top staff continues the melodic line. The right hand of the grand staff plays chords and eighth notes, while the left hand plays a bass line with eighth notes. Dynamics include *f* (forte).

СХІДНА МЕЛОДІЯ

ВОСТОЧНАЯ МЕЛОДИЯ

Ц. КЮІ
Перекладення С. ЛЕЩИНСЬКОГО

Ц. КЮИ
Переложение С. ЛЕЩИНСКОГО

Allegretto

The first system of musical notation for 'Sхідna мелодія' consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in 6/8 time, starting with a whole rest followed by a melodic phrase in the next measure, marked with a piano (*p*) dynamic. The piano accompaniment features a continuous eighth-note pattern in the right hand and a simpler eighth-note pattern in the left hand, also marked with a piano (*p*) dynamic.

The second system continues the musical piece. The vocal line features a melodic phrase marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The piano accompaniment maintains its eighth-note patterns, with the right hand showing some chordal texture.

The third system concludes the piece. The vocal line has a final melodic phrase. The piano accompaniment continues with its characteristic eighth-note patterns, marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring a key signature of three flats and a 3/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a half note G4, and then a half note A4. A dynamic marking of *p* (piano) is placed below the first half note, and *mf* (mezzo-forte) is placed below the second half note. The middle and bottom staves are part of a grand staff, with the middle staff in treble clef and the bottom staff in bass clef. The middle staff contains a complex, rapid sixteenth-note arpeggiated figure. The bottom staff contains a series of chords and single notes, with a dynamic marking of *p* at the beginning.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melodic line from the first system, with a dynamic marking of *p* at the beginning and *mf* at the end. The middle and bottom staves continue the accompaniment. The middle staff features a series of chords and single notes, with a dynamic marking of *p* at the beginning and *mf* at the end. The bottom staff contains a series of chords and single notes, with a dynamic marking of *p* at the beginning and *mf* at the end.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line, with a dynamic marking of *p* at the beginning and *mf* at the end. The middle and bottom staves continue the accompaniment. The middle staff features a series of chords and single notes, with a dynamic marking of *p* at the beginning and *mf* at the end. The bottom staff contains a series of chords and single notes, with a dynamic marking of *p* at the beginning and *mf* at the end.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest followed by a series of eighth and quarter notes, some beamed together, with a *p* dynamic marking. The middle and bottom staves are grouped by a brace and contain piano accompaniment. The middle staff has a complex texture with many beamed sixteenth notes and chords, while the bottom staff provides a harmonic foundation with chords and some moving lines. The key signature has two flats, and the time signature is 4/4.

The second system continues the musical piece. The top staff features a melodic line with a *p* dynamic marking. The piano accompaniment in the middle and bottom staves includes a prominent sixteenth-note figure in the middle staff and sustained chords in the bottom staff. The notation includes various articulations like slurs and ties.

The third system of musical notation shows further development of the themes. The top staff has a melodic line with a *mf* dynamic marking. The piano accompaniment in the middle and bottom staves continues with complex textures, including beamed sixteenth notes and sustained chords. The system concludes with a final melodic phrase in the top staff.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a common time signature. It contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and a final half note. The middle and bottom staves are grouped by a brace on the left, indicating a piano accompaniment. The middle staff is a treble clef, and the bottom staff is a bass clef. Both contain chords and moving lines, with the bottom staff starting with a piano (p.) dynamic marking.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melody from the first system. The piano accompaniment in the middle and bottom staves features more complex rhythmic patterns, including sixteenth-note runs and chords. The bottom staff includes a piano (p.) dynamic marking.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff features a melodic line with a long, sweeping slur over several measures. The piano accompaniment in the middle and bottom staves continues with chords and moving lines. The bottom staff includes a piano (p.) dynamic marking.

Allegretto

The musical score is written for a voice and piano. It consists of four systems of music. The key signature is D major (two sharps) and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Allegretto'. The score includes dynamic markings: *f* (forte), *mp* (mezzo-piano), and *mf* (mezzo-forte). The piano part features a variety of textures, including chords, arpeggios, and melodic lines. The vocal line is primarily composed of eighth and sixteenth notes, with some rests. The score is written in a standard musical notation style with a treble and bass clef for the piano and a single treble clef for the voice.

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature. It begins with a rest, followed by a half note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The dynamic marking *mf* is placed below the staff. The bottom staff is a piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs). It features a series of chords and arpeggiated figures. The dynamic marking *mf* is placed above the treble staff, and *mp* is placed above the bass staff.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic line with a half note C5, a quarter note D5, and a quarter note E5. The bottom staff continues the piano accompaniment with similar chordal and arpeggiated patterns. The key signature remains two sharps.

Third system of musical notation. The top staff includes a triplet of eighth notes (F#4, G4, A4) marked with a '3' above the notes. The bottom staff continues the piano accompaniment. The dynamic marking *mf* appears in the middle of the system, below the treble staff.

Fourth system of musical notation. The top staff features a half note B4, a quarter note C5, and a triplet of eighth notes (D5, E5, F#5) marked with a '3' above the notes. The bottom staff continues the piano accompaniment. The dynamic marking *f* (forte) is placed above the treble staff at the beginning of the system.

First system of musical notation. It consists of three staves: a single treble staff at the top, and a grand staff (treble and bass) below it. The key signature is two sharps (F# and C#). The music features a melody in the single treble staff and accompaniment in the grand staff. The first measure of the grand staff has a fermata over the bass line.

Second system of musical notation. It consists of three staves. The key signature remains two sharps. The middle staff has a triplet of eighth notes marked with a '3'. Dynamic markings include *mp* (mezzo-piano) and *f dim.* (forte, then diminuendo). A slur is placed over the final two measures of the system.

Third system of musical notation. It consists of three staves. The key signature is two sharps. The music continues with various melodic and harmonic developments. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is present in the first measure of the grand staff.

Fourth system of musical notation. It consists of three staves. The key signature is two sharps. The music concludes with a final cadence. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the grand staff.

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest, followed by a half note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, a quarter note C5, a quarter note D5, a quarter note E5, and a quarter note F5. The bottom staff is a piano accompaniment in treble and bass clefs. The right hand plays chords and eighth notes, while the left hand plays a steady eighth-note bass line. Dynamics include *mp cresc.* and *mf*.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic line with a crescendo from *p* to *f*. The bottom staff continues the piano accompaniment, also featuring a crescendo from *p* to *f* in the right hand.

Third system of musical notation. The top staff features a triplet of eighth notes (G4, A4, B4) marked with a '3' above them, followed by a half note C5 and a half note D5, all under a slur. The bottom staff continues the piano accompaniment, ending with a series of chords marked *ff* and *fff*.

ПІСНЯ МЕНЕСТРЕЛІВ

з оп. «Орлеанська дівка»

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ

ПЕСНЯ МЕНЕСТРЕЛЕЙ

из оп. «Орлеанская дева»

П. ЧАЙКОВСКИЙ

Moderato

The musical score is written for voice and piano. It begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The tempo is marked 'Moderato'. The piano part is marked 'p' (piano) and 'espress.' (espressivo). The score consists of three systems of music. The first system shows the vocal line with a melodic phrase and the piano accompaniment with chords and a bass line. The second system continues the vocal melody with a 'p' marking and features a more active piano accompaniment with chords and a bass line. The third system shows the vocal melody concluding with a final note and the piano accompaniment providing a harmonic foundation with chords and a bass line.

First system of musical notation. The upper staff (treble clef) contains a melodic line with a key signature of one sharp (F#) and a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) at the end. The lower staff (bass clef) contains a rhythmic accompaniment. Both staves include the instruction *poco cresc.* (poco crescendo).

Second system of musical notation. The upper staff continues the melodic line, ending with a dynamic marking of *p* (piano). The lower staff continues the rhythmic accompaniment, also ending with a dynamic marking of *p*.

Third system of musical notation. The upper staff concludes with a melodic phrase and a dynamic marking of *rit.* (ritardando). The lower staff concludes with a rhythmic phrase and a dynamic marking of *p*.

НЕАПОЛИТАНСЬКИЙ ТАНЕЦЬ

з балету «Лебедине озеро»

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ

Перекладення М. АДАМОВА

НЕАПОЛИТАНСКИЙ ТАНЕЦ

из балета «Лебединое озеро»

П. ЧАЙКОВСКИЙ

Переложение М. АДАМОВА

Allegro moderato

The musical score is written for piano and violin. The piano part is in 3/4 time, key of B-flat major. The tempo is marked **Allegro moderato**. The score begins with a piano introduction marked **f** (forte). The first section of music is marked **mp** (mezzo-piano) and features a melodic line in the violin and a rhythmic accompaniment in the piano. The second section is marked **f** and features a more complex rhythmic pattern in the piano. The third section is marked **mf** (mezzo-forte) and features a melodic line in the violin and a rhythmic accompaniment in the piano. The score concludes with a final chord in the piano.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The middle and bottom staves are grouped by a brace on the left, representing a piano accompaniment. The middle staff is in treble clef and features arpeggiated chords. The bottom staff is in bass clef and features block chords. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4.

The second system of musical notation continues the piece with three staves. The top staff has a melodic line. The middle and bottom staves are piano accompaniment. The middle staff features arpeggiated chords, and the bottom staff features block chords. The notation is consistent with the first system.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff has a melodic line. The middle and bottom staves are piano accompaniment. The middle staff features arpeggiated chords, and the bottom staff features block chords. The system includes dynamic markings: *f* (forte) in the middle of the first measure, a crescendo hairpin in the second measure, and *p* (piano) in the third measure. The system concludes with a double bar line.

First system of musical notation. It consists of three staves: a single treble staff at the top, and a grand staff (treble and bass) below it. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The top staff begins with a *mf* dynamic marking. The grand staff features a piano accompaniment with chords in the left hand and a melodic line in the right hand. A slur with an '8' above it indicates an eighth-note figure in the right hand of the grand staff.

Second system of musical notation, continuing the piece. It follows the same three-staff layout. The piano accompaniment continues with chords in the left hand and a melodic line in the right hand. The melodic line in the right hand of the grand staff features a slur over a series of eighth notes.

Third system of musical notation. The tempo instruction "Molto più mosso" is written above the first staff. The system continues with the same three-staff layout. The piano accompaniment continues with chords in the left hand and a melodic line in the right hand. The melodic line in the right hand of the grand staff features a slur over a series of eighth notes.

This musical score is written for piano and voice. It consists of five systems of staves. The first four systems each have three staves: a single treble staff for the voice and a grand staff (treble and bass) for the piano. The fifth system has two staves: a single treble staff for the voice and a grand staff for the piano. The key signature is B-flat major (two flats). The time signature is not explicitly shown but appears to be 4/4 based on the note values. The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, and slurs. Dynamic markings include *p* (piano), *f* (forte), and *ff* (fortissimo). There are first and second endings marked with '1.' and '2.' in the fifth system. The piano part features a consistent rhythmic pattern of eighth notes in the bass and chords in the treble.

ПІСНЯ ІНДІЙСЬКОГО ГОСТЯ

з оп. «Садко»

М. РИМСЬКИЙ-КОРСАКОВ
Перекладення П. ГУБИ

ПЕСНЯ ИНДИЙСКОГО ГОСТЯ

из оп. «Садко»

Н. РИМСКИЙ-КОРСАКОВ
Переложение П. ГУБЫ

Andantino $\text{♩} = 84$

The musical score is written for piano and consists of several systems of staves. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The tempo is marked 'Andantino' with a quarter note equal to 84 beats per minute. The score begins with a piano introduction marked 'p'. The melody is primarily in the right hand, with a supporting bass line in the left hand. Dynamic markings include 'p' (piano), 'mf dolce' (mezzo-forte dolce), and 'mp' (mezzo-piano). The score includes various musical notations such as slurs, ties, and accidentals.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It features a series of eighth and sixteenth notes, many of which are beamed together and have long horizontal slurs above them. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with block chords and some moving lines. The bottom staff is a single melodic line in bass clef, also featuring beamed eighth and sixteenth notes with slurs.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff has a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) under the first measure. The middle staff continues with block chords. The bottom staff continues with the beamed eighth and sixteenth note patterns.

The third system of musical notation shows further development. The top staff has a dynamic marking of *mp* (mezzo-piano) towards the end. The middle staff has a dynamic marking of *p* (piano) in the final measure. The bottom staff continues with the characteristic beamed eighth and sixteenth note patterns.

The fourth system of musical notation is the final one on the page. The top staff begins with a dynamic marking of *p* (piano). The middle staff continues with block chords. The bottom staff continues with the beamed eighth and sixteenth note patterns.

dim. riten.

dim. riten. lunga

БУРРЕ

БУРРЕ

Г. ГЕНДЕЛЬ
Перекладения Г. ОРВИДА

Г. ГЕНДЕЛЬ
Переложение Г. ОРВИДА

Allegro

f mf

f mf

cresc. f mp

cresc. f p

2.

First system of musical notation, measures 1-4. The system consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). Measure 1 has a forte (*f*) dynamic. Measure 2 contains a repeat sign. Measures 3 and 4 continue the melodic and harmonic development.

Second system of musical notation, measures 5-8. The system consists of three staves. Measures 5 and 6 are marked with mezzo-forte (*mf*). Measures 7 and 8 are marked with *cresc.* (crescendo).

Third system of musical notation, measures 9-12. The system consists of three staves. Measures 9 and 10 are marked with forte (*f*). Measures 11 and 12 are marked with piano (*p*) and *cresc.* (crescendo).

1. 2.

Fourth system of musical notation, measures 13-16. The system consists of three staves. Measures 13 and 14 are marked with forte (*f*). Measures 15 and 16 are marked with piano-piano (*pp*). The system concludes with a double bar line and repeat signs.

РОМАНС ПОЛІНИ

з оп. «Пікова дама»

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ

РОМАНС ПОЛИНЫ

из оп. «Пиковая дама»

П. ЧАЙКОВСКИЙ

Andante

First system of musical notation. The piece is in E-flat major (three flats) and common time (C). It begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The right hand features a melodic line with a large slur covering measures 10 and 13. The left hand provides a harmonic accompaniment. The system concludes with a repeat sign.

Second system of musical notation. The right hand continues the melodic line with a slur over measures 13 and 16. The left hand accompaniment remains consistent. The system ends with a repeat sign.

Third system of musical notation. The right hand has a slur over measures 12 and 19. The left hand accompaniment continues. The system concludes with a repeat sign.

Fourth system of musical notation. The right hand features a melodic line marked *mf* and *dolce* (sweet). The left hand has a steady accompaniment of eighth notes, also marked *mf*. The system ends with a repeat sign.

First system of musical notation. The upper staff features a melody with a *mf* dynamic marking. The lower staff provides a piano accompaniment with a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

Second system of musical notation. The upper staff continues the melody, marked with a *p* (piano) dynamic. The piano accompaniment in the lower staff maintains its rhythmic pattern.

Third system of musical notation. The upper staff shows a melodic phrase with a *f* (forte) dynamic and a *cresc.* (crescendo) marking. The piano accompaniment in the lower staff continues with chords and a bass line.

Fourth system of musical notation. The upper staff features a melodic line with a *mf* dynamic marking. The piano accompaniment in the lower staff concludes the system with sustained chords.

This page of musical notation consists of four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is B-flat major (two flats). The first system features a vocal line with a melodic phrase and a piano accompaniment with a steady eighth-note pattern. Dynamics include *mf*. The second system continues the vocal melody with a crescendo marked *cresc.* and the piano accompaniment with a *p* dynamic. The third system shows a more complex vocal line with a *ff* dynamic and a piano accompaniment with a *f* dynamic. The fourth system concludes with a vocal line and a piano accompaniment marked *mp*. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, beams, and dynamic markings.

ВАРІАЦІЇ

на тему української народної пісні

«Журавель»

В. КУЧЕРОВ

ВАРИАЦИИ

на тему украинской народной песни.

«Журавель»

В. КУЧЕРОВ

Allegretto scherzando

First system of the musical score for 'Allegretto scherzando'. It features a piano introduction with a treble and bass staff. The treble staff has a *pp* (pianissimo) dynamic marking, and the bass staff has an *mf* (mezzo-forte) dynamic marking. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

Тема

Allegro moderato

Second system of the musical score for 'Allegro moderato'. It continues the piano introduction with a treble and bass staff. The treble staff has an *mf* (mezzo-forte) dynamic marking, and the bass staff has an *mp* (mezzo-piano) dynamic marking. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

Third system of the musical score for 'Allegro moderato'. It continues the piano introduction with a treble and bass staff. The treble staff has a *p* (piano) dynamic marking, and the bass staff has an *mf* (mezzo-forte) dynamic marking. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

Fourth system of the musical score for 'Allegro moderato'. It continues the piano introduction with a treble and bass staff. The treble staff has a *risoluto* (determined) marking and a *f* (forte) dynamic marking. The bass staff has an *mf* (mezzo-forte) dynamic marking. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

Rep. I
Allegretto

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. It begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of one flat (Bb) and a time signature of 3/4. It also begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The bottom staff is a single bass line in bass clef with a key signature of one flat (Bb) and a time signature of 3/4. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some measures containing beamed sixteenth notes. The first system ends with a double bar line.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff (treble clef, F# key signature, 3/4 time) begins with a piano (*p*) dynamic marking. The middle staff (grand staff, Bb key signature, 3/4 time) begins with a pianissimo (*pp*) dynamic marking. The bottom staff (bass clef, Bb key signature, 3/4 time) continues the bass line. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some measures containing beamed sixteenth notes. The second system ends with a double bar line.

The third system of musical notation continues the piece. The top staff (treble clef, F# key signature, 3/4 time) continues the melodic line. The middle staff (grand staff, Bb key signature, 3/4 time) continues the accompaniment. The bottom staff (bass clef, Bb key signature, 3/4 time) continues the bass line. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some measures containing beamed sixteenth notes. The third system ends with a double bar line.

The fourth system of musical notation concludes the piece. The top staff (treble clef, F# key signature, 3/4 time) continues the melodic line. The middle staff (grand staff, Bb key signature, 3/4 time) continues the accompaniment. The bottom staff (bass clef, Bb key signature, 3/4 time) continues the bass line. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some measures containing beamed sixteenth notes. The fourth system ends with a double bar line. The word *rit.* (ritardando) is written in the bottom right corner of the system.

Bap. I

Allegretto Ileggiere

First system of musical notation. The treble staff begins with a melody marked *mf* (mezzo-forte), featuring triplet eighth notes. The piano accompaniment in the grand staff is marked *p* (piano). The system concludes with a repeat sign and a final measure marked *pp* (pianissimo).

Second system of musical notation. The treble staff continues the melody, marked *mf*. The piano accompaniment features octaves in the right hand, marked *pp* in the first measure and *mf* in the final measure.

Tempo I

Third system of musical notation, marked **Tempo I**. The treble staff has a short melodic phrase. The piano accompaniment is marked *sf* (sforzando) and *p* (piano).

Fourth system of musical notation. The piano accompaniment features a crescendo marked *cresc.* and a fortissimo *f* section, followed by a ritardando marked *rit.* The system ends with a key signature change to three flats and a 3/4 time signature.

Bap. III

Andante cantabile

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a mezzo-piano (*mp*) dynamic marking. It features a series of eighth and sixteenth notes, some beamed together, and a few longer notes. The middle and bottom staves are part of a grand staff, with the middle staff in treble clef and the bottom staff in bass clef. They contain block chords and some moving lines, primarily in the right hand.

The second system continues the piece. The top staff has a piano (*p*) dynamic marking and includes the instruction *accel.* (accelerando). The middle and bottom staves show a piano-piano (*pp*) dynamic marking and include the instruction *cresc.* (crescendo). The music features a mix of chords and moving lines, with some notes beamed together.

The third system concludes the piece. The top staff has a piano (*p*) dynamic marking and includes the instruction *a tempo.* (allegretto). The middle and bottom staves also include the instruction *a tempo.* The music features a mix of chords and moving lines, with some notes beamed together. The system ends with a double bar line.

Bap. IV

Allegretto

The first system of the musical score for 'Allegretto' consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It begins with a *mf* dynamic marking and features a series of eighth-note patterns, some beamed together. The middle and bottom staves are in bass clef with a key signature of one flat (Bb) and a 2/4 time signature. They provide harmonic support with chords and single notes. The system concludes with a *f* dynamic marking and a *rit.* (ritardando) instruction.

a tempo

Allegro scherzando e leggero

The second system of the musical score for 'Allegro scherzando e leggero' consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It begins with a *mf* dynamic marking and features a series of eighth-note patterns, some beamed together. The middle and bottom staves are in bass clef with a key signature of one flat (Bb) and a 2/4 time signature. They provide harmonic support with chords and single notes. The system concludes with a *p* (piano) dynamic marking and a *poco a poco cresc.* (poco a poco crescendo) instruction.

НЕ ЗАБУДЬ ЮНИХ ДНІВ

Романс

НЕ ЗАБУДЬ ЮНЫХ ДНЕЙ

Романс

М. ЛИСЕНКО
Обработка М. БЕРДИЄВА

Н. ЛЫСЕНКО
Обработка Н. БЕРДЫЕВА

Andante moderato

The first system of musical notation for the song 'Не забудь юных дней'. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in G major, 4/4 time, and begins with a rest followed by a melody starting on G4. The piano accompaniment is in G major, 4/4 time, and begins with a melody starting on G3. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *dim.* (diminuendo).

The second system of musical notation for the song 'Не забудь юных дней'. It continues the vocal and piano lines from the first system. The piano accompaniment features a more active bass line with eighth notes and chords.

The third system of musical notation for the song 'Не забудь юных дней'. It continues the vocal and piano lines. The piano accompaniment features a more active bass line with eighth notes and chords.

rit. a tempo

f

rit. *mf* a tempo

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves are a grand staff in bass clef with a key signature of one flat (Bb). The music features a variety of note values including eighth and sixteenth notes, often beamed together. There are several slurs and ties across the staves. The tempo markings 'rit.' and 'a tempo' appear at the beginning and end of the system respectively. Dynamic markings 'f' and 'mf' are also present.

espressivo

espressivo

The second system of musical notation continues the piece with three staves. It features more complex phrasing with many slurs and ties, particularly in the upper staves. The tempo marking 'espressivo' is written above the top staff and below the bottom staff. The key signature remains one sharp for the top staff and one flat for the bottom staves.

The third system of musical notation continues the piece with three staves. It features more complex phrasing with many slurs and ties, particularly in the upper staves. The key signature remains one sharp for the top staff and one flat for the bottom staves.

mp

p

The fourth system of musical notation continues the piece with three staves. It features more complex phrasing with many slurs and ties, particularly in the upper staves. The dynamic markings 'mp' and 'p' are present. The key signature remains one sharp for the top staff and one flat for the bottom staves.

rit. a tempo
f mp
f rit. a tempo

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves are in bass clef with a key signature of one flat (Bb). The music features a variety of note values, including eighth and sixteenth notes, and rests. Dynamic markings include *f* (forte), *mp* (mezzo-piano), and *p* (piano). Tempo markings include *rit.* (ritardando) and *a tempo* (return to original tempo).

cresc.
cresc.
f

The second system of musical notation continues the piece with three staves. It features a *cresc.* (crescendo) marking in both the middle and bottom staves. The music is characterized by dense chordal textures and moving lines. A *f* (forte) dynamic marking is present in the top staff.

risoluto rit.
risoluto rit. f a tempo

The third system of musical notation features a *risoluto* (determined) marking in the top staff, followed by a *rit.* (ritardando) marking. The bottom staff also has a *rit.* marking. A *f a tempo* (forte, return to tempo) marking appears in the middle staff. The music shows a transition in mood and tempo.

poco rall.

The fourth system of musical notation concludes the page with a *poco rall.* (poco rallentando) marking in the middle staff. The music features a final cadence with sustained chords in the bottom staff.

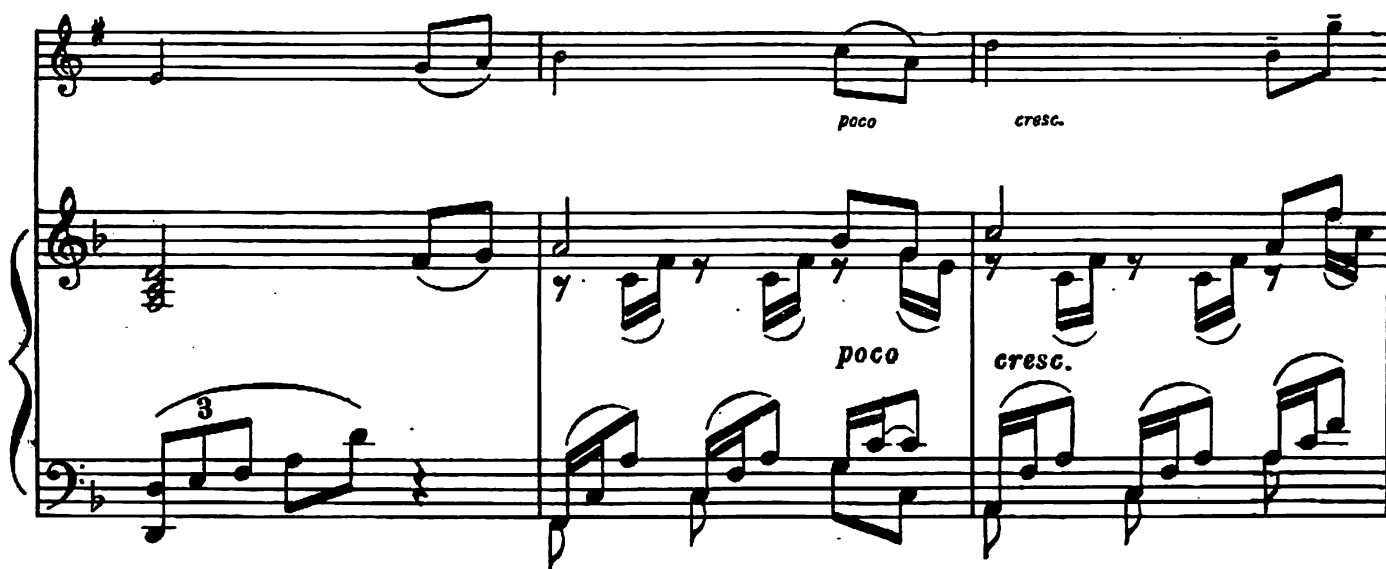
Tempo I

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, D5, E5, and F5. The middle staff is a piano accompaniment in treble clef, featuring a series of eighth-note triplets and quarter notes. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, featuring a series of eighth-note triplets and quarter notes. The dynamic marking *mf* is placed below the first measure of the top staff, and *p* is placed below the first measure of the middle staff.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line from the first system. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment, featuring various triplet and eighth-note patterns. The dynamic marking *p* is placed below the first measure of the middle staff.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment, featuring various triplet and eighth-note patterns. The dynamic markings *poco* and *cresc.* are placed below the first and second measures of the middle staff, respectively. The dynamic marking *poco* is placed below the first measure of the bottom staff, and *cresc.* is placed below the second measure of the bottom staff.

First system of musical notation. It consists of three staves: a single treble staff at the top, and a grand staff (treble and bass) below it. The key signature has one sharp (F#). The top staff contains a melody with eighth and sixteenth notes. The grand staff features a complex piano accompaniment with sixteenth-note patterns in the right hand and eighth-note patterns in the left hand. A dynamic marking *f* (forte) is present. A large slur covers a section of the right hand, and a double bar line with repeat dots is shown below the grand staff.

Second system of musical notation. It continues the three-staff format. The piano accompaniment in the grand staff includes a triplet of eighth notes in the left hand, marked with a '3'. The right hand features a descending scale-like passage marked with a '5'.

Third system of musical notation. The top staff has a long, sustained note. The piano accompaniment in the grand staff includes a descending scale-like passage in the right hand marked with a '6', and a triplet of eighth notes in the left hand marked with a '3'. Dynamic markings *dim.* (diminuendo) are present above the right hand and below the left hand. A double bar line with repeat dots is shown at the end of the system.

СКЕРЦИНО

СКЕРЦИНО

I. БОБРОВСКИЙ

И. БОБРОВСКИЙ

Allegro

The musical score is presented in three systems, each consisting of a piano (p) and a violin (v) part. The piano part is written in G major (one sharp) and 3/4 time. The violin part is written in G major (one sharp) and 3/4 time. The tempo is marked 'Allegro'. The piano part features a repeating eighth-note pattern in the right hand and a more active line in the left hand. The violin part has a melodic line with various ornaments and dynamics. The score includes dynamic markings such as *mf*, *p*, and *f*, and articulation marks like accents and slurs.

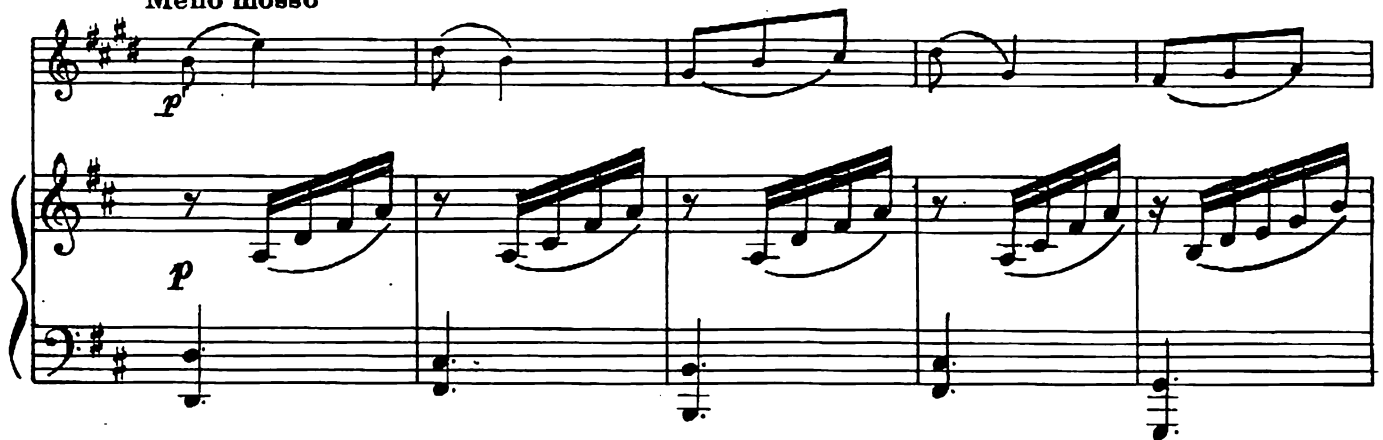
The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, marked with a *mf* dynamic. The middle and bottom staves are grand staff notation (treble and bass clefs) in a key signature of one flat (Bb), featuring block chords and some moving lines.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line, marked with *f* and *mf* dynamics. The middle and bottom staves continue the harmonic accompaniment with block chords and some moving lines.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The middle and bottom staves continue the harmonic accompaniment, featuring some moving lines in the bass staff.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The middle and bottom staves continue the harmonic accompaniment, featuring some moving lines in the bass staff.

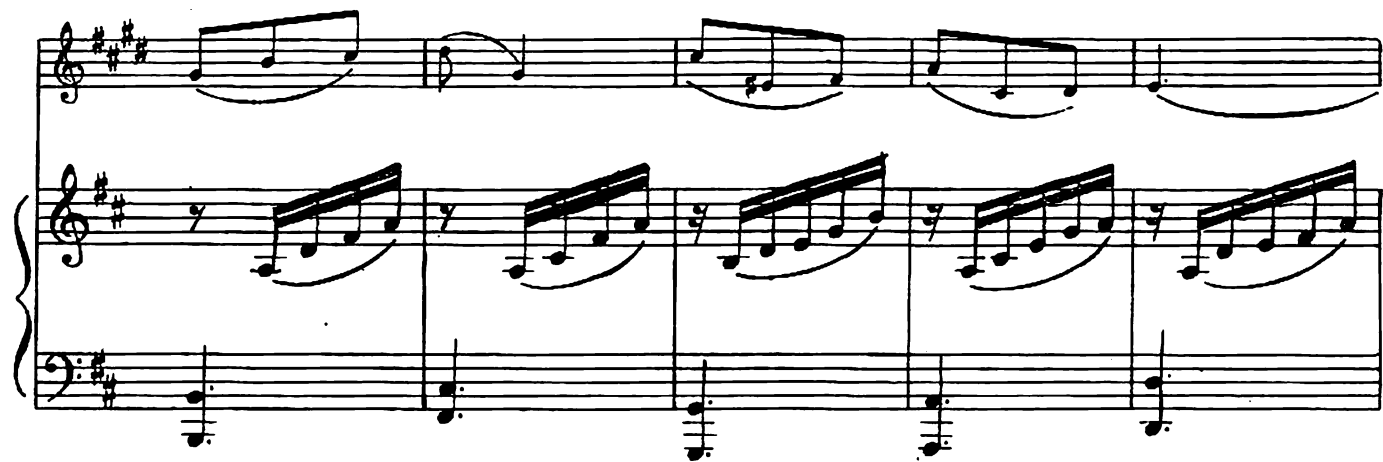
Meno mosso

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a tempo marking of 'Meno mosso'. It begins with a piano (p) dynamic. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) featuring a piano (p) dynamic and a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, often beamed together. The bottom staff is a single bass line in bass clef, providing harmonic support with sustained notes.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff shows the continuation of the melodic line. The middle staff maintains the intricate rhythmic pattern. The bottom staff continues the harmonic support, with some notes marked with a flat (b) in the bass line.

The third system of musical notation shows further development of the musical themes. The top staff features more complex phrasing with slurs. The middle staff continues the rhythmic texture. The bottom staff provides a steady harmonic foundation.

The fourth system of musical notation concludes the page. The top staff shows a melodic phrase ending with a fermata. The middle staff continues the rhythmic pattern. The bottom staff provides the final harmonic support for this section.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 3/4 time signature. It contains a melody with eighth and quarter notes, some beamed together, and a final half note. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of three sharps. It features a continuous eighth-note accompaniment pattern in the right hand and a bass line with quarter notes in the left hand. A fermata is placed over the first eighth note of the left hand. The bottom staff is a single bass clef with a key signature of three sharps, containing a bass line with quarter notes.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of three sharps, continuing the melody from the first system. The middle staff is a grand staff with a key signature of three sharps, continuing the eighth-note accompaniment in the right hand and the bass line in the left hand. The bottom staff is a single bass clef with a key signature of three sharps, continuing the bass line.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of three sharps, featuring a melody with a long horizontal line (rest) in the second measure. The middle staff is a grand staff with a key signature of three sharps, featuring a melody with a long horizontal line (rest) in the second measure. The bottom staff is a single bass clef with a key signature of three sharps, featuring a melody with a long horizontal line (rest) in the second measure.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of three sharps, featuring a melody with a long horizontal line (rest) in the second measure. The middle staff is a grand staff with a key signature of three sharps, featuring a melody with a long horizontal line (rest) in the second measure. The bottom staff is a single bass clef with a key signature of three sharps, featuring a melody with a long horizontal line (rest) in the second measure.

Tempo I

The musical score is written for a single melodic instrument and piano accompaniment. It is organized into four systems. Each system consists of three staves: a single melodic staff in treble clef and a grand staff (treble and bass clefs) for the piano. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The first system is marked with a dynamic of *mf* (mezzo-forte). The melodic line is composed of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with various rests. The piano accompaniment features chords, single notes, and some arpeggiated figures. The overall style is classical or romantic.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature. It begins with a series of eighth notes, followed by a triplet of eighth notes marked *mp* (mezzo-piano), and then continues with eighth and quarter notes. The middle and bottom staves are grand staff notation (treble and bass clefs). The middle staff contains chords and some melodic fragments, while the bottom staff provides a bass line with eighth and quarter notes.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff features a melodic line with a crescendo leading to a *f* (forte) dynamic. The middle and bottom staves show harmonic support with chords and a steady bass line. The bottom staff includes some triplet patterns.

The third system of musical notation shows further development of the themes. The top staff has a melodic line with some rests. The middle and bottom staves continue with harmonic accompaniment, featuring chords and a consistent bass line.

The fourth system of musical notation concludes the page. The top staff ends with a melodic phrase marked *pp* (pianissimo). The middle and bottom staves provide harmonic support, with the bottom staff ending on a final chord. The system concludes with a double bar line.

Andante cantabile

The first system of musical notation for the piece 'Andante cantabile'. It consists of a grand staff with a treble and bass clef. The key signature has four flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat), and the time signature is common time (C). The music begins with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The right hand features a series of eighth-note chords with accents, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment.

The second system of musical notation. It continues the piece with a piano (*p*) dynamic in the right hand. The left hand has a 'rit.' (ritardando) marking over a series of chords. The system concludes with a 'p a tempo' marking, indicating a return to the original tempo and dynamics.

The third system of musical notation. It features a mezzo-forte (*mf*) dynamic in the right hand, which then transitions to a piano (*p*) dynamic. The left hand continues with a steady eighth-note accompaniment, maintaining the overall texture of the piece.

First system of musical notation. It consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. The key signature has four flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat). The first staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, marked with a forte *f* dynamic. The grand staff contains a piano accompaniment with similar rhythmic patterns. The system concludes with a fermata over the final notes.

Second system of musical notation. The first staff continues the melodic line, marked *poco accel.* (a little acceleration). The grand staff features a more complex piano accompaniment, including a section with a long, sustained chord in the right hand and a moving bass line. The system ends with a fermata.

Third system of musical notation. The first staff begins with a melodic line marked *rit.* (ritardando) and *f* (forte), followed by a section marked *a tempo* and *p* (piano) featuring triplet rhythms. The grand staff provides accompaniment, including a section marked *f rit.* (forte, ritardando) and *pp a tempo mp* (pianissimo to mezzo-piano, a tempo). The system concludes with a fermata.

First system of musical notation. The top staff (treble clef) begins with a forte (*f*) dynamic and a melodic line featuring a trill marked with a '10'. The bottom staves (grand staff) also begin with a forte (*f*) dynamic and feature a complex accompaniment with many beamed sixteenth notes.

Second system of musical notation. The top staff ends with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The middle staff contains a melodic line with a 'rit.' (ritardando) marking. The bottom staff continues the accompaniment.

Third system of musical notation. The bottom staff begins with a mezzo-piano (*mp*) dynamic and the tempo marking 'a tempo'. The system contains continuous melodic and accompaniment lines across all staves.

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5, then a half note B4, and ending with a half note A4. Dynamics include *f* (forte) under the first half note and *p* (piano) under the final half note. The bottom staff is a grand staff (treble and bass clefs) with chords and moving lines. The key signature has four flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat).

Second system of musical notation. The top staff continues the melody with a half note G4, quarter notes A4, B4, and C5, then a half note B4, and ending with a half note A4. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) under the first half note. The bottom staff continues the accompaniment with chords and moving lines. The key signature has four flats.

Third system of musical notation. The top staff has a half note G4, quarter notes A4, B4, and C5, then a half note B4, and ending with a half note A4. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) under the first half note. The bottom staff continues the accompaniment with chords and moving lines. The key signature has four flats.

Fourth system of musical notation. The top staff has a half note G4, quarter notes A4, B4, and C5, then a half note B4, and ending with a half note A4. Dynamics include *pp* (pianissimo) under the first half note. The bottom staff continues the accompaniment with chords and moving lines. The key signature has four flats.

СКЕРЦО

з сонати для труби і фортепіано

Б. АСАФ'ЄВ

СКЕРЦО

из сонаты для трубы и фортепьяно

Б. АСАФЬЕВ

Allegro

The musical score is written for a tuba and piano. It consists of two systems of music. The first system begins with a tuba part in the upper staff, marked with a forte (*f*) dynamic. The piano accompaniment is in the lower staves, featuring a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The second system continues the tuba melody, which includes a crescendo (*cresc.*) marking. The piano accompaniment also features a crescendo (*cresc.*) marking. The tempo is marked 'Allegro' at the beginning of the first system. The key signature has one sharp (F#).

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and contains a continuous melody of eighth and sixteenth notes. The middle staff is in treble clef with a key signature of one flat (Bb) and contains a series of chords, mostly triads and dyads, with some eighth-note accompaniment. The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat (Bb) and contains a continuous melody of eighth and sixteenth notes, often in parallel motion with the top staff.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody from the first system. The middle staff continues the chordal accompaniment, featuring some more complex chordal textures and eighth-note patterns. The bottom staff continues the bass line melody.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody. The middle staff features more complex chordal textures, including some sixteenth-note patterns. The bottom staff continues the bass line melody, which includes some rests and eighth-note patterns.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody. The middle staff continues the chordal accompaniment with some rests. The bottom staff continues the bass line melody, which includes some rests and eighth-note patterns.

cresc. *Fine*

staccato *cresc.* *Fine*

Poco meno mosso

f marcato

mf

mf

ПЕРЕКЛАДЕННЯ ДЛЯ АЛЬТА
IN ES В СУПРОВОДІ ФОРТЕПІАНО

ПЕРЕЛОЖЕНИЯ ДЛЯ АЛЬТА
IN ES В СОПРОВОЖДЕНИИ ФОРТЕПЬЯНО

Andante

Альт
in Es*mf**p*

The musical score is written for Alto (Альт in Es) and piano. The tempo is Andante. The key signature has one sharp (F#). The time signature is 3/4. The score is divided into four systems. The first system includes dynamics *mf* and *p*. The second and third systems also include *p*. The fourth system includes the marking *rit.* (ritardando) at the end of the vocal line and piano part. The piece concludes with a final chord in the piano right hand.

Allegretto

The musical score is written for piano and violin. The piano part is in the lower staves, and the violin part is in the upper staves. The key signature is B-flat major (two flats). The time signature is 2/4. The tempo is marked 'Allegretto'. The score includes several dynamic markings: *mf* (mezzo-forte), *rit.* (ritardando), *p a tempo* (piano a tempo), *sf* (sforzando), and *f* (forte). The score is divided into four systems, each with a violin staff and a piano staff. The first system includes the tempo marking 'Allegretto'. The second system includes the dynamic marking *mf*. The third system includes the dynamic marking *sf*. The fourth system includes the dynamic marking *f*. The score ends with a double bar line.

Moderato

The musical score is written for a song, featuring a vocal line and piano accompaniment. The key signature is G major (one sharp), and the time signature is 4/4. The tempo is marked "Moderato". The score is divided into four systems, each consisting of a vocal staff and a grand piano staff (treble and bass clefs).

System 1: The vocal line begins with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4. The piano accompaniment starts with a half note G3 in the bass and a half note B3 in the treble, followed by a series of chords and moving lines. Dynamics are marked *mf* (mezzo-forte).

System 2: The vocal line continues with quarter notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The piano accompaniment features a more active bass line with eighth notes and a treble line with chords. Dynamics include *p* (piano) and *mf*.

System 3: The vocal line has a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4. The piano accompaniment continues with a mix of chords and moving lines. Dynamics include *p* and *mf*.

System 4: The vocal line concludes with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4. The piano accompaniment ends with a final chord. Dynamics include *p* and *mf*.

ДОЩИК

Українська народна пісня

За обробкою М. ЛИСЕНКА

«ДОЩИК»

Украинская народная песня

По обработке Н. ЛЫСЕНКО

Allegretto

The musical score is written for piano and voice. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The time signature is 2/4. The tempo is marked **Allegretto**. The piano part starts with a *mf* (mezzo-forte) dynamic. The vocal part enters with a *f* (forte) dynamic. The score includes various musical notations such as eighth notes, sixteenth notes, and rests. Dynamics like *mf*, *p* (piano), and *f* are used throughout. The piece concludes with a first ending marked '1.' and a second ending marked '2.' which includes tempo changes to *rit.* (ritardando) and *a tempo*.

ГУДЕ ВІТЕР ВЕЛЬМИ В ПОЛІ

«ГУДЕ ВІТЕР ВЕЛЬМИ В ПОЛІ»

М. ГЛІНКА

М. ГЛИНКА

Andantino

The musical score is written for a voice and piano. It is in the key of D major (two sharps) and 2/4 time. The tempo is marked 'Andantino'. The piano part begins with a forte (f) dynamic. The score is organized into three systems. Each system contains a vocal line and a piano accompaniment. The piano accompaniment is written for a grand piano, with a right hand and a left hand. The right hand of the piano part plays chords and single notes, while the left hand plays a rhythmic pattern of eighth notes. The vocal line is a simple melody in D major. The score ends with a double bar line and repeat signs.

ОЙ НА ГОРІ ТА Й ЖЕНЦІ ЖНУТЬ

Українська народна пісня

«ОЙ НА ГОРІ ТА Й ЖЕНЦІ ЖНУТЬ»

Украинская народная песня

Andantino, maestoso

The musical score is written for a vocal line and a piano accompaniment. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The tempo and mood are indicated as *Andantino, maestoso*. The score is divided into four systems, each with a vocal staff and a piano staff. The piano accompaniment features a steady bass line and chords in the right hand. The vocal line consists of a single melody line. Dynamics include *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), and *f* (forte) throughout the piece. The score ends with a double bar line and repeat dots.

mf

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a mezzo-forte (mf) dynamic. The middle and bottom staves are a grand staff in bass clef, featuring a complex accompaniment with many beamed sixteenth and thirty-second notes. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat).

f

The second system continues the musical piece with three staves. The dynamics increase to forte (f). The melodic line in the top staff continues with eighth and sixteenth notes. The accompaniment in the grand staff remains dense with rapid sixteenth-note patterns. The key signature remains three flats.

f

The third system of musical notation, measures 9-12, maintains the forte (f) dynamic. The melodic line features some longer note values and rests. The accompaniment continues with intricate sixteenth-note textures. The key signature is still three flats.

mf rit.

The fourth system, measures 13-16, shows a change in dynamics and tempo. The top staff begins with mezzo-forte (mf) and includes a 'rit.' (ritardando) marking. The grand staff accompaniment also has an 'mf' marking and a 'rit.' marking. The music concludes with sustained notes and a final cadence. The key signature remains three flats.

«НОЧЕНЬКА»

Російська народна пісня

НОЧЕНЬКА

Русская народная песня

Andante

The musical score is written for a voice and piano. It begins with a tempo marking of 'Andante'. The key signature has two flats (B-flat major). The time signature is 2/4. The score is divided into four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The piano part consists of a right-hand melody and a left-hand bass line. Dynamic markings include *mf* (mezzo-forte), *p* (piano), *f* (forte), *cresc.* (crescendo), *dim.* (diminuendo), and *rit.* (ritardando). The piece concludes with a final cadence in the piano part.

ПАСТУШОК

Чеська народна пісня

За обробкою В. МУХІНА

ПАСТУШОК

Чешская народная песня

По обработке В. МУХИНА

Allegretto

The musical score is written for a vocal part and piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Allegretto'. The score is divided into three systems. The first system begins with a vocal line in treble clef and piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs). The piano part features a steady eighth-note accompaniment. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) for the vocal line and *mf* for the piano accompaniment. The second system continues the melody and accompaniment, with a dynamic change to *f* (forte) in the vocal line. The third system includes first and second endings, marked '1.' and '2.' respectively. The piano accompaniment in the third system has dynamics of *mp* (mezzo-piano) and *mf*. The score concludes with a final cadence in the piano part.

Moderato

The first system of musical notation for the piece 'Kokoskova'. It consists of three staves. The top staff is a single melodic line with whole and half notes. The middle and bottom staves are grouped by a brace and contain a piano accompaniment. The piano part features a continuous eighth-note melody in the right hand and a bass line in the left hand. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) is placed below the piano part. The key signature has four flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat) and the time signature is common time (C).

The second system of musical notation. It continues the three-staff structure. The piano accompaniment in the middle and bottom staves continues with the eighth-note melody. A dynamic marking of *mf* is placed below the piano part. The top staff continues with the melodic line.

The third system of musical notation. It continues the three-staff structure. The piano accompaniment in the middle and bottom staves continues with the eighth-note melody. The top staff continues with the melodic line.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The middle and bottom staves are grouped by a brace on the left, representing the piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has four flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat). The music features a series of eighth and sixteenth notes in the piano part, with some measures containing beamed sixteenth notes.

The second system continues the musical piece with the same three-staff structure. The piano accompaniment features more complex rhythmic patterns, including beamed sixteenth notes and eighth notes. The melody in the top staff continues with a similar rhythmic flow.

The third system of musical notation follows the same three-staff format. The piano part continues with intricate sixteenth-note passages. The melody in the top staff is composed of quarter and eighth notes.

The fourth system of musical notation concludes the page. It features a *dim.* (diminuendo) marking in both the top and middle staves. The piano accompaniment continues with its characteristic sixteenth-note patterns. The system ends with a final measure in the piano part.

First system of musical notation. It consists of three staves. The top staff is a single melodic line. The middle and bottom staves are grouped by a brace, representing the piano accompaniment. The key signature has four flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat). The music features a series of chords and moving lines in the piano part.

Second system of musical notation. It consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The word *cresc.* (crescendo) is written above the middle staff and below the bottom staff. The piano part features a series of chords and moving lines.

Third system of musical notation. It consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The piano part features a series of chords and moving lines.

Fourth system of musical notation. It consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The word *dim.* (diminuendo) is written above the middle staff, and *mf* (mezzo-forte) is written below the bottom staff. The piano part features a series of chords and moving lines.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in a treble clef, starting with a whole note and followed by eighth notes. The middle and bottom staves are grouped by a brace on the left, representing a piano accompaniment. The middle staff has a treble clef and contains eighth-note chords and a melodic line with slurs. The bottom staff has a bass clef and contains a simple harmonic accompaniment of whole and half notes.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melodic line from the first system, ending with a half note and the instruction "dim.". The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The middle staff features more complex chordal textures and slurs, with the instruction "dim." appearing in the fourth measure. The bottom staff continues the harmonic accompaniment.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff features a long, flowing melodic line with a slur spanning across the system. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment, with the middle staff showing more intricate melodic and harmonic patterns. The system concludes with a double bar line.

НОВА ЛЯЛКА

П. ЧАЙКОВСКИЙ
Перекладення Є. НАДОПТИ

НОВАЯ КУКЛА

П. ЧАЙКОВСКИЙ
Переложение Е. НАДОПТЫ

Allegro

The musical score is written for a voice and piano. The key signature has two flats (B-flat major), and the time signature is 3/8. The tempo is marked 'Allegro'. The score is divided into four systems, each with a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. Dynamics include *p* (piano), *mf* (mezzo-forte), *cresc.* (crescendo), *f* (forte), and *dim.* (diminuendo). The piano accompaniment features a consistent eighth-note pattern in the left hand, while the right hand plays chords and moving lines. The vocal line is a single melodic line with various phrasings and dynamics.

First system of musical notation. The top staff features a melodic line with eighth and sixteenth notes, including some accidentals, and a dynamic marking of *p* at the end. The bottom staff is a piano accompaniment consisting of eighth-note chords in both the right and left hands.

Second system of musical notation. The top staff continues the melody with a dynamic marking of *mf* and a *p* marking at the end. The bottom staff continues the piano accompaniment with eighth-note chords.

Third system of musical notation. The top staff continues the melody with a *p* dynamic marking at the end. The bottom staff continues the piano accompaniment with eighth-note chords.

Fourth system of musical notation. The top staff concludes the melody with a final note and a fermata. The bottom staff concludes the piano accompaniment with a final chord and a fermata.

Andante cantabile

The musical score is written for a song, featuring a vocal line and piano accompaniment. The key signature is B-flat major (two flats), and the time signature is 4/4. The tempo/mood is marked "Andante cantabile".

The score is divided into three systems, each with a vocal line (treble clef) and piano accompaniment (grand staff, treble and bass clefs).

System 1: The vocal line begins with a whole rest. The piano accompaniment starts with a *mf* (mezzo-forte) dynamic. The right hand plays chords and moving lines, while the left hand plays a steady bass line. The system ends with a *p* (piano) dynamic marking.

System 2: The vocal line continues with a *mf* dynamic. The piano accompaniment maintains the harmonic support with chords and moving lines. The system ends with a *f* (forte) dynamic marking.

System 3: The vocal line continues with a *f* dynamic. The piano accompaniment maintains the harmonic support with chords and moving lines. The system ends with a *f* dynamic marking.

First system of musical notation. Treble and bass staves. Key signature: three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first staff begins with a forte (*f*) dynamic marking. The second staff begins with a forte (*f*) dynamic marking. The music features a melody in the treble and a bass line in the bass, with a piano accompaniment in the middle staff.

Second system of musical notation. Treble and bass staves. Key signature: three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The second staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The music features a melody in the treble and a bass line in the bass, with a piano accompaniment in the middle staff. The piano part includes triplet markings (3).

Third system of musical notation. Treble and bass staves. Key signature: three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The second staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The music features a melody in the treble and a bass line in the bass, with a piano accompaniment in the middle staff. The piano part includes triplet markings (3).

Fourth system of musical notation. Treble and bass staves. Key signature: three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The second staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The music features a melody in the treble and a bass line in the bass, with a piano accompaniment in the middle staff. The piano part includes triplet markings (3) and a *rit.* (ritardando) marking. The first staff includes a *rit.* (ritardando) marking and a *p* (piano) dynamic marking. The second staff includes a *p* (piano) dynamic marking and a *rit.* (ritardando) marking. The music concludes with a *a tempo* marking.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a 12/8 time signature. It contains a melody with a half note, a quarter note, and a half note, all connected by a slur. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats. It contains a series of chords, mostly triads, with some eighth notes. The bottom staff is a single bass clef with a key signature of two flats. It contains a melody with a half note, a quarter note, and a half note, all connected by a slur.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of two flats. It contains a melody with a half note, a quarter note, and a half note, all connected by a slur. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats. It contains a series of chords, mostly triads, with some eighth notes. The bottom staff is a single bass clef with a key signature of two flats. It contains a melody with a half note, a quarter note, and a half note, all connected by a slur.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of two flats. It contains a melody with a half note, a quarter note, and a half note, all connected by a slur. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats. It contains a series of chords, mostly triads, with some eighth notes. The bottom staff is a single bass clef with a key signature of two flats. It contains a melody with a half note, a quarter note, and a half note, all connected by a slur. The system concludes with a double bar line.

МЕНУЕТ У ФОРМІ РОНДО

Ж. РАМО
Обробка Г. ОРВИДА

МЕНУЭТ В ФОРМЕ РОНДО

Ж. РАМО
Обработка Г. ОРВИДА

Allegretto

The first system of musical notation for the Minuet in the Form of a Rondo. It consists of three staves: a single treble staff for the melody and a grand staff (treble and bass) for the piano accompaniment. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The tempo is marked *Allegretto*. The first measure of the melody is marked with a forte *f* dynamic. The piano accompaniment also begins with a forte *f* dynamic. The system contains four measures of music.

The second system of musical notation for the Minuet in the Form of a Rondo. It continues the melody and piano accompaniment from the first system. The system contains five measures of music.

The third system of musical notation for the Minuet in the Form of a Rondo. It continues the melody and piano accompaniment from the second system. The system contains five measures of music.

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, key of D major (two sharps). The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs). The first measure of the grand staff contains a whole note chord. The second measure contains a half note chord. The third measure contains a half note chord. The fourth measure contains a half note chord. The fifth measure contains a half note chord. The sixth measure contains a half note chord. The seventh measure contains a half note chord. The eighth measure contains a half note chord. The dynamic marking *mf* is placed above the third measure of the top staff and below the second measure of the grand staff.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic line. The bottom two staves continue the accompaniment. The first measure contains a whole note chord. The second measure contains a whole note chord. The third measure contains a whole note chord. The fourth measure contains a whole note chord. The fifth measure contains a whole note chord. The sixth measure contains a whole note chord. The seventh measure contains a whole note chord. The eighth measure contains a whole note chord.

Third system of musical notation. The top staff continues the melodic line. The bottom two staves continue the accompaniment. The first measure contains a whole note chord. The second measure contains a whole note chord. The third measure contains a whole note chord. The fourth measure contains a whole note chord. The fifth measure contains a whole note chord. The sixth measure contains a whole note chord. The seventh measure contains a whole note chord. The eighth measure contains a whole note chord. The dynamic marking *f* is placed above the first measure of the top staff and below the first measure of the grand staff.

Fourth system of musical notation. The top staff continues the melodic line. The bottom two staves continue the accompaniment. The first measure contains a whole note chord. The second measure contains a whole note chord. The third measure contains a whole note chord. The fourth measure contains a whole note chord. The fifth measure contains a whole note chord. The sixth measure contains a whole note chord. The seventh measure contains a whole note chord. The eighth measure contains a whole note chord.

ШЛЯХИ

ДОРОГИ

Л. БАКАЛОВ
Перекладення Є. НАДОПТИ

Л. БАКАЛОВ
Переложение Е. НАДОПТЫ

Moderato

The musical score is written for piano and consists of three systems. The first system is marked 'Moderato' and 'f'. The second system is marked 'mf' and 'p'. The third system is marked 'p'. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 3/4. The score is written in a grand staff (treble and bass clef) with a piano (p) marking. The first system shows a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The second system shows a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The third system shows a melody in the right hand and a bass line in the left hand.

Più mosso

The first system of musical notation for the 'Più mosso' section. It consists of three staves: a single treble staff at the top, and a grand staff (treble and bass) below. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The music features a melody in the upper treble staff and a piano accompaniment in the grand staff. The piano part includes chords and moving lines in both hands, with some notes beamed together.

The second system of musical notation for the 'Più mosso' section. It continues the melody and piano accompaniment from the first system. The piano part features more complex chordal textures and moving lines, with some notes beamed together. The tempo remains 'Più mosso'.

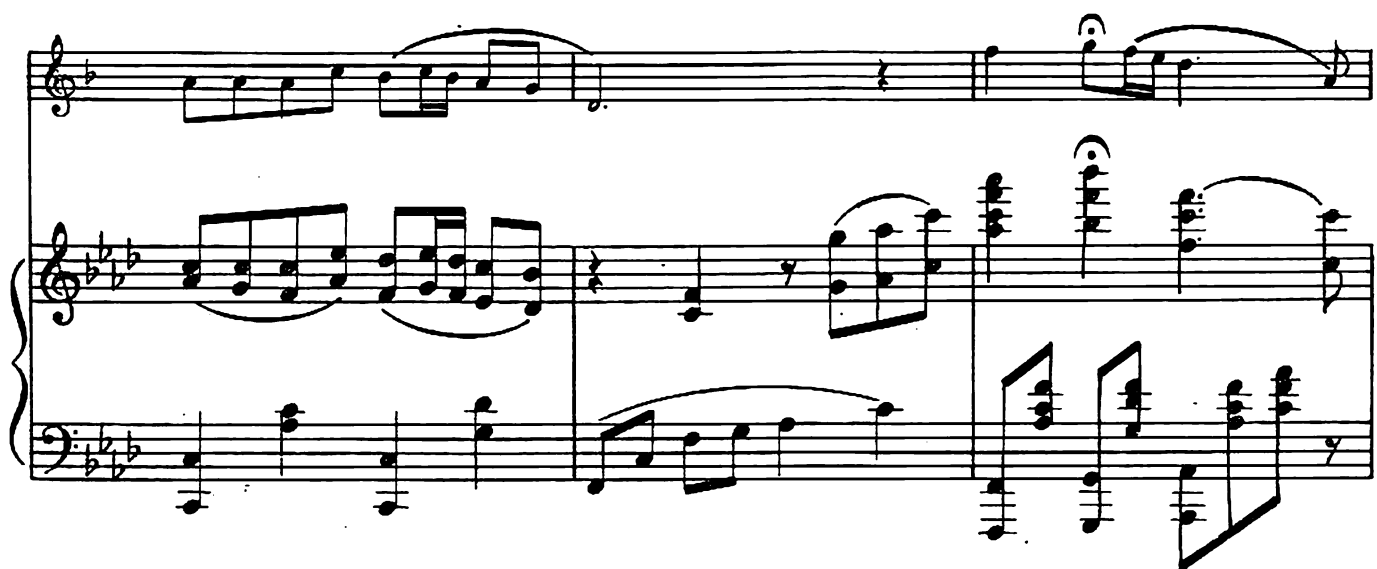
Meno mosso

The third system of musical notation for the 'Meno mosso' section. It consists of three staves: a single treble staff at the top, and a grand staff (treble and bass) below. The key signature has three flats. The tempo is 'Meno mosso'. The piano part includes dynamic markings: *f* (forte) in the upper treble staff and *mf* (mezzo-forte) in the grand staff. The music features a melody in the upper treble staff and a piano accompaniment in the grand staff.

The fourth system of musical notation for the 'Meno mosso' section. It continues the melody and piano accompaniment from the third system. The piano part includes dynamic markings: *mf* (mezzo-forte) in the upper treble staff and *p* (piano) in the grand staff. The music features a melody in the upper treble staff and a piano accompaniment in the grand staff.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in G major (one sharp) with a treble clef. The middle and bottom staves are a grand staff in B-flat major (two flats) with a treble and bass clef. The music features a variety of note values, including eighth and sixteenth notes, and rests. A dynamic marking of *f* (forte) is present in both the top and middle staves. The system concludes with a double bar line.

The second system of musical notation continues the piece with three staves. It maintains the same key signatures and clefs as the first system. The notation includes complex rhythmic patterns with many beamed sixteenth notes. A dynamic marking of *f* is also present in the middle staff. The system ends with a double bar line.

The third system of musical notation is the final system on the page, consisting of three staves. It continues the musical themes established in the previous systems. The notation includes a variety of note values and rests, with some measures featuring longer note values. The system concludes with a double bar line.

Allegro

The musical score is written for piano and bass. It begins with a treble clef and a bass clef, both in B-flat major (two flats). The time signature is 6/8. The tempo is marked **Allegro**. The score is divided into four systems, each with a treble and bass staff. The first system starts with a forte (*f*) dynamic. The second system includes a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third system features a first ending (1.) and a second ending (2.). The fourth system concludes with a key signature change to B-flat major (two flats) and a final cadence.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring eighth and sixteenth notes with various rests. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It contains chords and rests, with some notes marked with a 'v' (accents). The bottom staff continues the grand staff, showing a melodic line with eighth and sixteenth notes, often beamed together.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melodic line from the first system. The middle staff features more complex chordal textures with some triplets and beamed notes. The bottom staff continues the melodic line, showing a mix of eighth and sixteenth notes.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The middle staff shows a series of chords, some with beamed notes. The bottom staff continues the melodic line, featuring a mix of eighth and sixteenth notes.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line, ending with a double bar line. The middle staff shows a series of chords, some with beamed notes. The bottom staff continues the melodic line, featuring a mix of eighth and sixteenth notes, also ending with a double bar line.

Andante

The musical score is written for piano and voice. It begins with a tempo marking of 'Andante'. The piano part is in the key of D major (indicated by two sharps) and 4/4 time. The first system shows a piano introduction with dynamics *p*, *f*, *dim.*, *p*, and *pp*. The vocal part enters in the second system with a melody in the key of B major (indicated by two sharps). The piano accompaniment consists of chords and arpeggiated figures. The score is divided into four systems, each with a vocal staff and a piano staff. The dynamics range from *p* (piano) to *pp* (pianissimo) and *f* (forte). The tempo is marked 'Andante'.

dim.

mf

p dim.

p

8

This system contains three staves. The top staff is a single melodic line with various note values and rests, ending with a fermata. The middle and bottom staves are a piano accompaniment. The middle staff features a complex texture with many beamed sixteenth notes and some chords marked with 'x'. The bottom staff has a simpler accompaniment with eighth and quarter notes. Dynamic markings include 'dim.' above the top staff, 'mf' above the middle staff, 'p dim.' above the middle staff, and 'p' above the middle staff. A circled '8' is located below the bottom staff.

Allegro

This system contains three staves. The top staff has a melodic line with eighth and quarter notes. The middle and bottom staves are a piano accompaniment consisting of a steady stream of eighth notes in both hands, forming a harmonic background.

This system contains three staves. The top staff continues the melodic line from the previous system. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment of eighth notes.

Tempo I

3

This system contains three staves. The top staff begins with a triplet of eighth notes, indicated by a '3' above the notes. The middle and bottom staves feature a piano accompaniment with long, sweeping melodic lines in the left hand and more active lines in the right hand, including some chords and rests.

БУРРЕ

БУРРЕ

И. С. БАХ
Обработка О. ГЕДИКЕ

И. С. БАХ
Обработка А. ГЕДИКЕ

Allegro

The musical score is written for a single instrument, likely a harpsichord or spinet, in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of three systems of music. The first system is marked 'Allegro' and features a treble and bass staff. The treble staff has a melody with a triplet of eighth notes and dynamic markings 'mf' and 'f'. The bass staff has a continuous eighth-note accompaniment with dynamic markings 'mf' and 'f'. The second system continues the melody and accompaniment, with a triplet of eighth notes in the treble and an eighth-note accompaniment in the bass. The third system concludes the piece with a final cadence in the treble and a sustained eighth-note accompaniment in the bass. The score is written in G major (one sharp) and 3/4 time.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). It contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, some beamed together, and a final measure with a whole rest. The middle and bottom staves are grouped by a brace on the left and are in bass clef with the same three-flat key signature. They contain a continuous accompaniment of eighth notes, with some measures featuring beamed eighth notes and others with longer note values.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff features a triplet of eighth notes marked with a '3' above the notes, followed by a measure with a forte dynamic marking 'f'. The middle and bottom staves continue the accompaniment pattern from the first system, with the bottom staff showing some beamed eighth notes and longer note values.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff begins with a triplet of eighth notes marked with a '3' above the notes, followed by a measure with a fermata. The middle and bottom staves continue the accompaniment. The bottom staff features a measure with a fermata and a final measure with a whole rest. A page number '233' is located at the bottom right of the page.

АНСАМБЛІ

АНСАМБЛІ

«УЖ ТЫ ВЕСНУШКА-ВЕСНА»

Російська народна пісня

УЖ ТЫ ВЕСНУШКА-ВЕСНА

Русская народная песня

Allegretto

Труба In B

Ф-НО

The musical score is written for three instruments: Horn I (Tруба In B), Horn II, and Piano (Ф-НО). The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Allegretto'. The score is divided into three systems. The first system shows the initial entries of the instruments. Horn I and II play a melody starting on a whole note, while the Piano provides a rhythmic accompaniment of eighth notes. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) for the horns and *p* (piano) for the piano. The second system continues the melodic and harmonic development. The third system features more complex piano accompaniment with triplets and slurs, while the horns play sustained notes and short melodic phrases. The score concludes with a final cadence.

БАРКАРОЛА

О. ВАРЛАМОВ

БАРКАРОЛА

А. ВАРЛАМОВ

Allegro

Труба in B

II

Ф-НО

p

The first system of musical notation consists of five staves. The top two staves are treble clefs with a key signature of two sharps (F# and C#). The bottom three staves are grand staff notation, with the left hand in the bass clef and the right hand in the treble clef. The music features a repeating eighth-note pattern in the right hand of the grand staff, while the left hand plays a simple bass line. The first staff has a melodic line with some rests, and the second staff continues this line.

The second system of musical notation also consists of five staves, following the same layout as the first system. The top two staves show more complex melodic development with some slurs and ties. The grand staff continues with the same eighth-note pattern in the right hand and a steady bass line in the left hand.

The third system of musical notation follows the same five-staff layout. The top two staves show further melodic progression. The grand staff maintains the consistent eighth-note accompaniment in the right hand and the bass line in the left hand.

The first system of musical notation consists of six measures. The top two staves are vocal parts in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The vocal lines feature melodic phrases with some rests and a final note tied across the system. The piano accompaniment is in grand staff (treble and bass clefs). The right hand plays a continuous eighth-note pattern, while the left hand provides a harmonic foundation with chords and single notes.

The second system of musical notation consists of six measures. The vocal parts continue their melodic lines. The piano accompaniment maintains the eighth-note pattern in the right hand, with the left hand playing chords and moving lines. The overall texture is consistent with the first system.

The third system of musical notation consists of six measures. The vocal parts have some rests in the first two measures. The piano accompaniment features a change in dynamics, with *mf* (mezzo-forte) and *mp* (mezzo-piano) markings above the vocal staves and *p* (piano) markings below the piano staves. The piano part continues with the eighth-note pattern in the right hand and chords in the left hand.

БІЛІ КАШТАНИ

П. МАЙБОРОДА

БЕЛЫЕ КАШТАНЫ

П. МАЙБОРОДА

Moderato

I
Альт in Es

II

Ф-но

mf

rit.

a tempo

The first system of musical notation consists of four staves. The top two staves are for a vocal or instrumental melody in a single line, with a key signature of one flat (B-flat). The bottom two staves are for a piano accompaniment, with a key signature of three flats (E-flat major/C minor). The piano part features a complex texture with many beamed sixteenth and thirty-second notes, and some chords. A slur connects a group of notes in the piano part across two measures.

The second system of musical notation consists of four staves. The top two staves continue the melody from the first system. The piano accompaniment continues with similar rhythmic complexity. The word "cresc." (crescendo) is written above the piano part in the third measure of this system, indicating a gradual increase in volume.

The third system of musical notation consists of four staves. The top two staves continue the melody. The piano accompaniment continues with similar rhythmic complexity. The word "dimin." (diminuendo) is written above the piano part in the first measure of this system, indicating a gradual decrease in volume. The system concludes with a final cadence in the piano part.

The first system of musical notation consists of four staves. The top two staves are for a vocal or melodic line, and the bottom two are for a piano accompaniment. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first staff has a treble clef and a key signature of three flats. The second staff has a treble clef and a key signature of three flats. The third and fourth staves are grouped by a brace and have a bass clef and a key signature of three flats. The music features various note values, including quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests and ties.

The second system of musical notation consists of four staves. The first two staves are for a vocal or melodic line, and the bottom two are for a piano accompaniment. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first staff has a treble clef and a key signature of three flats. The second staff has a treble clef and a key signature of three flats. The third and fourth staves are grouped by a brace and have a bass clef and a key signature of three flats. The music features various note values, including quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests and ties. The first measure of the first staff is marked with the dynamic *mf*.

The third system of musical notation consists of four staves. The first two staves are for a vocal or melodic line, and the bottom two are for a piano accompaniment. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first staff has a treble clef and a key signature of three flats. The second staff has a treble clef and a key signature of three flats. The third and fourth staves are grouped by a brace and have a bass clef and a key signature of three flats. The music features various note values, including quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests and ties. The first measure of the first staff is marked with the dynamic *dimin.*.

ДУЭТ З ОП. «ПІКОВА ДАМА»

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ
Перекладення Е. НАДОПТИ

ДУЭТ ИЗ ОП. «ПИКОВАЯ ДАМА»

П. ЧАЙКОВСКИЙ
Переложение Е. НАДОПТЫ

Andantino

Альт in Es

Ф-но

The musical score is written for two Alto parts (I and II) in E-flat major and a Piano accompaniment. The tempo is marked Andantino. The piano part features a complex rhythmic pattern with many beamed sixteenth notes. Dynamic markings include *mf* (mezzo-forte) and *pp* (pianissimo). The score is organized into three systems, each containing five measures. The first system includes a fermata over the fifth measure. The second system also includes a fermata over the fifth measure. The third system includes a fermata over the fifth measure.

The first system of musical notation consists of five staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom three staves are in bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The music features a melody in the upper staves and a piano accompaniment in the lower staves. The piano part includes a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) in the first measure. The melody includes various note values, including eighth and sixteenth notes, and rests.

The second system of musical notation continues the piece with five staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom three staves are in bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern. The melody in the upper staves includes a dynamic marking of *f* (forte) in the final measure of the system.

The third system of musical notation consists of five staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom three staves are in bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern. The melody in the upper staves includes a dynamic marking of *p* (piano) in the first measure of the system.

The first system of musical notation consists of five staves. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp (F#) and contain whole rests. The third staff is a treble clef with a key signature of two flats (Bb, Eb) and contains a complex melodic line with many beamed sixteenth notes, a trill (tr) on a quarter note, and a fermata. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats, containing a dense accompaniment of beamed sixteenth notes.

The second system of musical notation consists of five staves. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp and contain whole rests. The third staff is a treble clef with a key signature of two flats, featuring a melodic line with a fermata, a five-fingered scale (marked with a '5'), and a mezzo-piano (*mp*) dynamic marking. The bottom two staves are a grand staff with a key signature of two flats, featuring a piano (*p*) dynamic marking and a complex accompaniment of beamed sixteenth notes.

The third system of musical notation consists of five staves. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp, containing a melodic line with a fermata. The third staff is a treble clef with a key signature of two flats, containing a melodic line with a fermata. The bottom two staves are a grand staff with a key signature of two flats, containing a complex accompaniment of beamed sixteenth notes.

The first system of musical notation consists of three staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom staff is in bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The music features a complex piano accompaniment with sixteenth-note runs in the right hand and eighth-note patterns in the left hand. The vocal melody in the upper staves is sparse, with several rests.

The second system continues the musical piece. The piano accompaniment remains active with similar rhythmic patterns. The vocal melody in the upper staves becomes more prominent, featuring longer notes and some slurs. Dynamics markings such as *f* (forte) are visible in the vocal parts.

The third system concludes the page. It includes trill ornaments (*tr*) in the vocal melody. The piano accompaniment continues with its characteristic patterns. Dynamics markings like *p* (piano) are present. The system ends with a double bar line.

Andante

Труба in B

II

Тенор in B
(Баритон)

The musical score is written for three parts: Trumpet in B (I), Trumpet in B (II), and Tenor in B (Baritone). The tempo is marked 'Andante'. The key signature is two flats (B-flat major or D-flat minor) and the time signature is 2/4. The score is divided into four systems, each containing three staves. Dynamics include *p* (piano), *mf* (mezzo-forte), and *f* (forte). The music features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with some rests and slurs. The first system shows the beginning of the piece with a crescendo leading to *mf*. The second system continues with similar rhythmic patterns. The third system introduces a forte section with a crescendo. The fourth system concludes with a forte section and a final flourish.

p *f* *p*

p *f* *p*

p *f* *p*

p *rit.* *p*

p *rit.* *p*

p *rit.* *p*

В ПОХІД

В ПОХОД

В. КОСЕНКО
Обробка М. БЕРДИЄВА

В. КОСЕНКО
Обработка Н. БЕРДЫЕВА

Allegro marziale

f *p* *mf*

f *p* *mf*

f *p* *mf*

f *f* *f*

The first system of musical notation consists of three measures. The first measure contains a treble staff with a melodic line of eighth and sixteenth notes, and two bass staves with accompaniment. The second measure continues the melodic line in the treble staff and has a double bar line in the bass staves. The third measure shows the continuation of the melodic line and the re-entry of the bass accompaniment. The key signature has one sharp (F#).

The second system of musical notation consists of three measures. The first measure continues the melodic line in the treble staff. The second measure has a double bar line in the bass staves. The third measure features a melodic line in the treble staff and a bass line in the bass staves, both marked with a piano (*p*) dynamic. The key signature has one sharp (F#).

The third system of musical notation consists of three measures. The first measure continues the melodic line in the treble staff. The second measure has a double bar line in the bass staves. The third measure features a melodic line in the treble staff and a bass line in the bass staves, both marked with a piano (*p*) dynamic. The key signature has one sharp (F#).

The fourth system of musical notation consists of three measures. The first measure continues the melodic line in the treble staff. The second measure has a double bar line in the bass staves. The third measure features a melodic line in the treble staff and a bass line in the bass staves, both marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The key signature has one sharp (F#).

ОЙ З-ЗА ГОРИ КАМ'ЯНОЇ

Українська народна пісня

За обробкою М. ЛЕОНТОВИЧА

«ОЙ З-ЗА ГОРИ КАМ'ЯНОЇ»

Украинская народная песня

По обработке Н. ЛЕОНТОВИЧА

Andantino

I Труба in B *p*

II *p*

Альт in Es

Тенор in B (Баритон) *p*

The first system of musical notation consists of four staves. The first three staves are in treble clef, and the fourth is in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The first staff contains a melody with eighth and sixteenth notes, including a triplet of eighth notes. The second staff follows a similar melodic pattern. The third staff has a more active line with eighth and sixteenth notes. The fourth staff provides a bass line with eighth and sixteenth notes. The system is divided into four measures by vertical bar lines.

The second system of musical notation also consists of four staves, with the same clef and key signature as the first system. The first staff continues the melodic line with a notable triplet of eighth notes in the third measure. The second staff has a similar melodic flow. The third staff continues with eighth and sixteenth notes. The fourth staff provides a steady bass line. The system is divided into four measures by vertical bar lines.

The third system of musical notation consists of four staves, maintaining the same clef and key signature. The first staff features a melodic line with a triplet of eighth notes. The second staff has a more active line with eighth and sixteenth notes. The third staff continues with eighth and sixteenth notes. The fourth staff provides a steady bass line. The system is divided into four measures by vertical bar lines.

ЩЕДРИК

Українська народна пісня

За гармонізацією М. ЛЕОНОВИЧА

Allegretto

«ЩЕДРИК»

Украинская народная песня

По гармонизации Н. ЛЕОНОВИЧА

Труба in B

II

Альт in Es

Тенор in B (Баритон)

First system of musical notation, consisting of four staves. The first staff is in treble clef, the second in treble clef, the third in treble clef with a key signature of one sharp (F#), and the fourth in treble clef. The first staff has a *mf* dynamic marking. The second staff has a *p* dynamic marking. The third staff has a *p* dynamic marking. The fourth staff has a *mf* dynamic marking. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests.

Second system of musical notation, consisting of four staves. The first staff is in treble clef, the second in treble clef, the third in treble clef with a key signature of one sharp (F#), and the fourth in treble clef. The first staff has a *mf* dynamic marking. The second staff has a *pp* dynamic marking. The third staff has a *f* dynamic marking. The fourth staff has a *p* dynamic marking. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The first staff also includes a *dim.* (diminuendo) marking.

Third system of musical notation, consisting of four staves. The first staff is in treble clef, the second in treble clef, the third in treble clef with a key signature of one sharp (F#), and the fourth in treble clef. The first staff has a *rit.* (ritardando) marking. The second staff has a *rit.* marking. The third staff has a *pp* dynamic marking. The fourth staff has a *p* dynamic marking. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The first staff also includes a *dim.* (diminuendo) marking.

З М І С Т

	Стор.
Від автора	5
Основні відомості про трубу, корнет, альт, тенор і баритон	6
Положення корпусу, голови і рук під час гри на трубі	9
Дихання	11
Амбушюр і атака звука	12
Загальні вказівки	13
Короткі відомості з музичної грамоти	15
Основні динамічні відтінки	23
Деякі позначення темпу та характеру виконання музичних творів	24
Знаки скорочення та спрощення нотного запису	24
Вправи та етюди	26
Щоденні підготовчі вправи	85
Гами і арпеджіо	91
Ритмічні варіанти виконання гам і арпеджіо	101
Штрихові варіанти виконання гам і арпеджіо	105

Перекладення для труби іп В, корнета, тенора, баритона і фортепіано

Г. Гембера. Наспів	113
«Ах ты, береза». Російська народна пісня	114
Лірична пісня.	115
М. Красев. Конвалія	116
Рече та стогне Дніпр широкий. Українська народна пісня	118
А. Маневич. Наша гра	119
Л. Бетховен. Сурок	120
До щик. Українська народна пісня	122
Г. Гембера. Мелодія	123
І Шамо. Метелиця	124
М. Бердієв. Вечірня пісня	126
М. Бердієв. Веселка	130
В. Заремба. Дивлюсь я на небо. Українська народна пісня	133
Д. Шостакович. Хороший день	134
М. Блантер. Колискова	136
В. Мураделі. Пісня борців за мир	137
«Погодушка». Російська народна пісня	139
Е. Гріг. Норвезький танець	140
М. Глінка. Жайворонок	142
На вулиці скрипка грає. Українська народна пісня	144
«Ноченька». Російська народна пісня	146
В. Косенко. Скерцино	148
Я. Степовий. Розвійтеся з вітром	151
В. Кучеров. Веселий настрій	154
Ц. Кюї. Східна мелодія	157
В. Кучеров. Танець	161
П. Чайковський. Пісня менестрелів з оп. «Орлеанська діва»	165
П. Чайковський. Неаполітанський танець з балету «Лебедине озеро»	167
М. Римський-Корсаков. Пісня індійського гостя з опери «Садко»	171
Г. Гендель. Бурре	174

П. Чайковський. Романс Поліни з опери «Пікова дама»	176
В. Кучеров. Варіації на тему української народної пісні «Журавель»	179
М. Лисенко. «Не забудь юних днів». Романс	184
І. Бобровський. Скерцино	189
І. Бобровський. Пісня	195
Б. Асаф'єв. Скерцо з сонати для труби і фортепіано	199

Перекладення для альту in Es в супроводі фортепіано

М. Лисенко. Колискова	205
А. Лядов. Зайчик	206
Ц. Кюї. Пісенька	207
Дошк. Українська народна пісня	208
М. Глінка. Гуде вітер вельми в полі	209
Ой на горі та й жінці жнуть. Українська народна пісня	210
«Ноченька». Російська народна пісня	212
Пастушок. Чеська народна пісня	213
Д. Шостакович. Колискова	214
П. Чайковський. Нова лялька	218
Ю. Коложинський. Пісня	220
Ж. Рамо. Менует у формі рондо	223
Л. Бакалов. Шляхи	225
Ю. Коложинський. Рондо	228
Е. Гріг. Пісня Сольвейг	230
Й. С. Бах. Бурре	232

Ансамблі

«Уж ты веснушка-весна». Російська народна пісня (дуєт труб)	237
О. Варламов. Баркарола (дуєт труб)	238
П. Майборода. Білі каштани (дуєт альтів)	241
П. Чайковський. Дуєт з опери «Пікова дама» (обробка для альтів)	244
О. Даргомижський. «На сефері диком» (тріо для двох труб і баритона)	248
В. Косенко. В похід (тріо для труб)	249
Ой з-за гори кам'яної. Українська народна пісня (квартет для двох труб, альту і баритона)	251
Щедрик. Українська народна пісня (квартет для двох труб, альту і баритона)	253

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр.
От автора	5
Основные сведения о трубе, корнете, альте, теноре и баритоне	6
Положение корпуса, головы и рук во время игры на трубе	9
Дыхание	11
Амбушюр и атака звука	12
Общие указания	13
Краткие сведения из музыкальной грамоты	15
Основные динамические оттенки	23
Некоторые обозначения темпа и характера исполнения музыкальных произведений	24
Знаки сокращения и упрощения нотной записи	24
Упражнения и этюды	26
Ежедневные подготовительные упражнения	85
Гаммы и арпеджио	91
Ритмические варианты исполнения гамм и арпеджио	101
Штриховые варианты исполнения гамм и арпеджио	105

Переложения для трубы in B, корнета, тенора, баритона и фортепьяно

Г. Гембера. Напев	113
Ах ты, береза. Русская народная песня	114
Лирическая песня	115
М. Красев. Ландыш	116
«Ре́ве та стогне Дні́пр широкий». Украинская народная песня	118
А. Маневич. Наша игра	119
Л. Бетховен. Сурок	120
«До́щи к». Украинская народная песня	122
Г. Гембера. Мелодия	123
И. Шамо. Метелица	124
Н. Бердыев. Вечерняя песня	126
Н. Бердыев. Радуга	130
В. Заремба. «Дивлюсь я на небо». Украинская народная песня	133
Д. Шостакович. Хороший день	134
М. Блантер. Колыбельная	136
В. Мурадели. Песня борцов за мир	137
Погодушка. Русская народная песня	139
Э. Григ. Норвежский танец	140
М. Глинка. Жаворонок	142
«На вулиці скрипка грає». Украинская народная песня	144
Ноченька. Русская народная песня	146
В. Косенко. Скерцино	148
Я. Степовой. «Розвійтеся з вітром»	151
В. Кучеров. Веселое настроение	154
Ц. Кюи. Восточная мелодия	157
В. Кучеров. Танец	161
П. Чайковский. Песня менестрелей из оп. «Орлеанская дева»	165
П. Чайковский. Неаполитанский танец из балета «Лебединое озеро»	167
Н. Римский-Корсаков. Песня индийского гостя из оперы «Садко»	171
Г. Гендель. Бурре	174

П. Чайковский. Романс Полины из оперы «Пиковая дама»	176
В. Кучеров. Вариации на тему украинской народной песни «Журавель»	179
Н. Лысенко. «Не забудь юных дней». Романс	184
И. Бобровский. Скерцино	189
И. Бобровский. Песня	195
Б. Асафьев. Скерцо из сонаты для трубы и фортепьяно	199

Переложения для альты in Es в сопровождении фортепьяно

Н. Лысенко. Колыбельная	205
А. Лядов. Зайчик	206
Ц. Кюи. Песенка	207
«Дошки». Украинская народная песня	208
М. Глинка. «Гуде вітер вельми в полі»	209
«Ой на горі та й женці жнуть». Украинская народная песня	210
Ноченька. Русская народная песня	212
Пастушок. Чешская народная песня	213
Д. Шостакович. Колыбельная	214
П. Чайковский. Новая кукла	218
Ю. Коложинский. Песня	220
Ж. Рамо. Менуэт в форме рондо	223
Л. Бакалов. Дороги	225
Ю. Коложинский. Рондо	228
Э. Григ. Песня Сольвейг	230
И. С. Бах. Бурре	232

Ансамбли

Уж ты веснушка-весна. Русская народная песня (дуэт труб)	237
А. Варламов. Баркарола (дуэт труб)	238
П. Майборода. Белые каштаны (дуэт альтов)	241
П. Чайковский. Дуэт из оперы «Пиковая дама» (обработка для альтов)	244
А. Даргомыжский. На севере диком (трио для двух труб и баритона)	248
В. Косенко. В поход (трио для труб)	249
«Ой з-за гори кам'яної». Украинская народная песня (квартет для двух труб, альты и баритона)	251
«Щедрик». Украинская народная песня (квартет для двух труб, альты и баритона)	253

Редактор Я. Зирянов
Технічний редактор Т. Олексієнко

Коректори Є. Лур'є, Н. Косякова
В. Скороходов

Кобець Исаак Маркович

**НАЧАЛЬНАЯ ШКОЛА ИГРЫ НА ТРУБЕ ИЛИ КОРНЕТЕ, АЛЬТЕ,
ТЕНОРЕ, БАРИТОНЕ**

(На украинском и русском языках)

Здано на виробництво 6. III-62 р. Підписано до друку 8 XII-62 р.
Формат 60×92¹/₈. Пап. арк. 16,25. Фіз.-друк. арк. 32,5. Тираж 7000. Зам. 459

Фабрика ното-друку Українського відділення Музфонду СРСР
м. Київ, вул. Жданова, 25